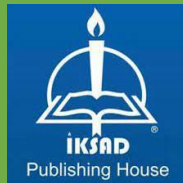
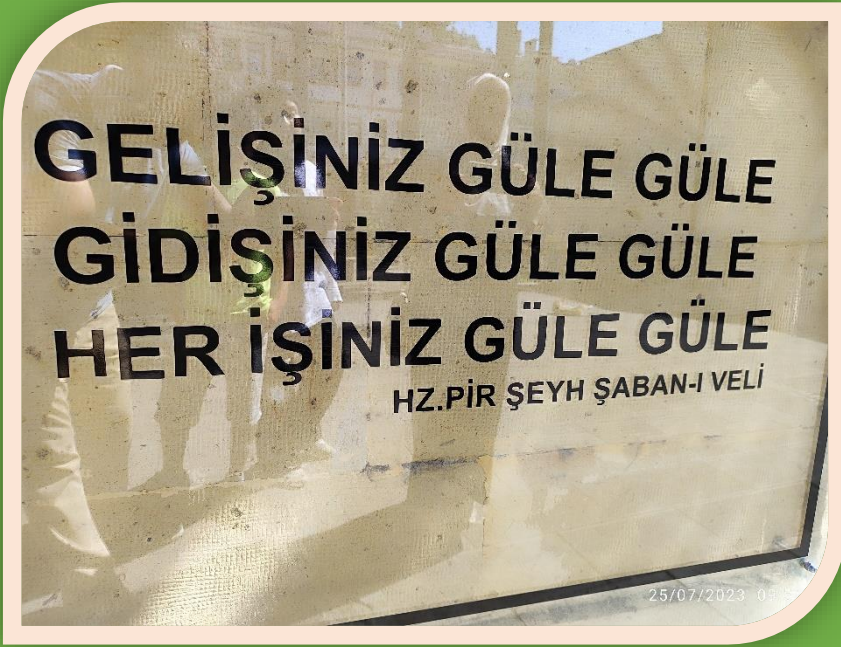

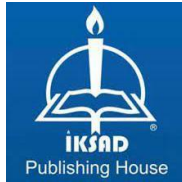
BİR SEYYAHIN ANADOLU NOTLARI

Emrah İSTEK

BİR SEYYAHIN ANADOLU NOTLARI

Emrah İSTEK

Copyright © 2024 by iksad publishing house

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, distributed or transmitted in any form or by any means, including photocopying, recording or other electronic or mechanical methods, without the prior written permission of the publisher, except in the case of brief quotations embodied in critical reviews and certain other noncommercial uses permitted by copyright law. Institution of Economic Development and Social

Researches Publications®

(The Licence Number of Publicator: 2014/31220)

TÜRKİYE TR: +90 342 606 06 75

USA: +1 631 685 0 853

E mail: iksadyayinevi@gmail.com

www.iksadyayinevi.com

It is responsibility of the author to abide by the publishing ethics rules.

Iksad Publications – 2024©

ISBN: 978-625-378-033-3

Cover Design: Emrah İSTEK

December / 2024

Ankara / Türkiye

Size: 16x24cm

Ülkemin gördüğü en büyük depremde şehit olan Ali abim, Havva yengem, yeğenlerim Zeynep İkra ve Elif ile teyzeleri Gökçenur'a ithaf olunur.

Mekanları Cennet olsun...

İÇİNDEKİLER

Ön Söz	1
Giriş	2
2022 YAZI	7
Serinleme Zamanı: <i>Nemrut Gölü</i>	8
Hazar Gölü	11
Elazığ	14
Divriği	17
Kangal	19
Sivas	22
Amasya	26
Gürün	33
Darende: Somuncu Baba (r.a.)	35
SESİMİ DUYAN VAR MI?	38
Zamanın Durduğu Gün: 6 Şubat 2023	39
2023 YAZI	45
Manisa	46
Manyas Kuş Cenneti	52
Bursa	53
Amasra	55
Safranbolu ve Kastamonu	56
Aksaray	59
Memleket: (Adıyaman)	65
Besni	67
2024 KIŞI	69
Denizli	70
2024 YAZI	74
Kastamonu Günleri: Yol Gidenin ve Ev Tutanındır	75

Kastamonu Günleri: Destur Şeyhim _____	81
Kastamonu Günleri: Daday Yolcusu Kalmasın _____	83
Kastamonu Günleri: Birkaç Yudum Muhabbet _____	89
Kastamonu Günleri: Ilgaz, Anadolu'nun Sen Yüce Bir Dağsın _____	90
Köknarın ve Fesçitarağı'nın Evi Ilgaz'a Elveda... _____	93
Kastamonu Günleri: Fesçitarağı _____	97
Kastamonu Günleri: İsmail Bey'e Selam Olsun _____	98
Kastamonu Günleri: Kastın Neydi Moni'ye? _____	105
Kastamonu Günleri: Taşköprü _____	107
Haydi Çorum'a: İskilip'e Selam, Atıf Hoca'ya Rahmet Olsun _____	113
Anadolu İnsanının Geçmişi: Alacahöyük ve Hattuşuş _____	121
Bozkırın Bağrındaki İlçe: Alaca _____	126
Çapanoğlu'nun Memleketi: <i>Yozgat</i> _____	127
Kastamonu Günleri: Valla Kanyonu ve Okçular Şelalesi _____	130
Kastamonu Günleri: Vedat Tek Sanat Merkezi ve Oklu Minare _____	136
Kastamonu Günleri: Veda Vakti, Hz. Pir'den Destur Alalım _____	141
Yol ve Akdeniz _____	144
Akdeniz: Rastgele _____	146
Antalya: Bir Kanyonda Yüzmek _____	148

Ön Söz

Elinizdeki bu kitap, farklı yerleri görmeyi seven, kendi halinde bir tarihçi babanın ailesiyle yaptığı seyahatleri ihtiva ediyor. Ayrıca bir seyahatteki gereksinimler ve bazı tavsiyeleri de içeriyor. Bu bilgileri, siz okuyucularıyla karşılıklı konuşuyormuş veya yanımda oturan birine anlatıyormuş gibi yazmaya gayret ettim. Kitapta, bir baba, bir akademisyen, bir tarihçi ve bir şoför olarak gezip gördüğüm yerleri ve yaşadıklarımı gün aşırı kaleme almaya çalıştım.

Bir seyahatname tadında olan bu çalışmada, üniversitede girdiğim Türk İslam Sanatları dersi için Selçuklu'dan Osmanlı'ya kadar derste anlattığım Anadolu'nun zengin tarihi eserleri de anlatılıyor. İlgilenenler için de dipnotlara açıklama ve kaynakları koydum. Yani bu fakir seyyah, sizleri sıkmadan ve çaktırmadan hem gezmek hem de ders anlatmak istedi ☺.

Temennim odur ki her yeri bir başka güzel olan ülkemizi ve zengin tarihi eserlerini bir nebze size tanıtmış olayım. Şimdiden sürçü lisan ettiysem affola.

Giriş

Seyyah, seyahat eden kişilere denir. Seyahat etmek ise birçok boyutu olan bir yolculuk sürecidir. Bir noktadan başka bir noktaya çeşitli vasıtalarla yapılan yolculuklar hayat gibi bir akışa sahiptir. Dolayısıyla bir yolculuğa çıkmadan önce bazı hususları gözden geçirmek gerekir. Öncelikle nereye gidecekseniz bunun kararını vermelisiniz. Hedef nokta belli olduktan sonra, yolculuk güzergâhını belirlemelisiniz.

Eski dönemlerde kervanlarla yolculuk yapıldığından, hazırlıklar ona göre şekillenirdi. Kervanın geçeceği tarih kovalanı ve kervana dâhil olunurdu. Günümüzde ise eğer toplu taşıma ile yolculuk yapacaksanız aynı şekilde biletinizi almanız ve hazırlık yapmanız gerekir. Ama kendi şahsi arabanızla seyahat edecekseniz, yol güzergâhı, yol durumu, yakıt vs. birçok denklem devreye girmekle birlikte, tercih etme lüksünüz artar. Çünkü yolda rota güncellemesi yapabilir, herhangi bir yerde durup mola verebilir, bir pınar başında dinlenebilirsiniz. Veya hedef noktaya gitmekten vazgeçip tamamen farklı bir yerde konaklayabilirsiniz. Benim gibi aile ile yolculuk yapıyorsanız araba en iyisidir. Ancak bagajları iyi ayarlamak gerek. Her elinize geleni değil çok gerekli olanı almakta fayda var.

Hazırlıklar tamam, rota belirlendi, yakıt alındı; o halde hadi çıkalım yolculuğa... Gideceğiniz yerde gezip görülecek neler var? Nerede konaklayacaksınız? Para durumunuz nedir? Hava durumu nasıl? Nerede ne yiyeceksiniz? Tüm bunlar ayrı ayrı düşünülmesi gereken diğer sorular. Ama gözünüz korkmasın hepsinin bir püf noktası var. Öncelikle nasıl bir kişiliğe ve aile yapısına sahip olduğunuz devreye giriyor burada. Siz ve aileniz nelerden zevk alırsınız. Rahatı seven mi, macera sever bir kişiliğe mi sahipsiniz? Eğer rahatı seviyor ve maddi sıkıntınız yoksa zaten bu anlatacaklarım size göre değildir. Ayrıca siz bu kitaptan da zevk almazsınız. Bırakın, okumayın bence. Ama “ben zora da gelirim”, “har vurup harman savurmam”, “ayağımı yorganıma göre uzatırım”, “tatilimi de seyahatimi de yaparım” dersiniz buyurun devam edelim.

Unutmadan, bu kitap bir seyahat günlüğü olmasının yanı sıra bir gezi rehberi niteliği de taşıyor naçizane. Benim rehberliğimde yol, tarih, kültür, doğa gibi alanlarda kendinize bir yer bulabilirsiniz. Bu açıdan biraz daha özele incek olursam, tarihi eserler (bilhassa tarihi camiler), şehirlerde öne çıkan kültürel öğeler ve doğal güzellikleri bulabilirsiniz bu notlarım arasında. İnşallah okurken zevk alırsınız. Bir de yer yer kamu spotu sayılacak öneri ve uyarılar yaptığımı da eklemeliyim.

Halen buradasınız değil mi? 😊

Sorularımıza dönecek olursak;

Nereye gideceğiz ve orada ne görmek istiyoruz?

Genellikle gitmediğimiz yerleri tercih ediyoruz. İnternete giriyor ve hangi tarihi eserler var onu arıyoruz. Camiler favori mekânlarımız. Bir de çok eski bir cami ise hiç kaçırmıyoruz. Ardından kervansaray, medrese, hamam derken bir külliyyede ne varsa hepsini araştırıyoruz. Tabi ki köprü, türbe gibi yapıları da es geçmiyoruz. Bu kadar tarihi eser merakı nerden? dersiniz. Biz ailecek tarihçiyiz. (Aile konusunu ileride etraflıca açacağım) Ayrıca üniversitede Türk İslam Sanatları dersi verdiğim için öğrencilerime anlattığım tüm Türk İslam mimarisini yerinde görmek ve canlı bir anlatım yapmak isteğim, beni bu seyahatlere itti diyebilirim. Buna ülkemizin eşsiz zenginliğini görme arzumu da ekleyebilirim.

Çok fazla tarih insanı yorabiliyor. Bu durumda arada doğaya kaçmak en iyisi. Bir şelale, kanyon, mesire alanı, ırmak veya göl kenarı ne bulursak artık. Müthiş dinlendiriyor insanı. Özellikle doğa gezisi yapacaksanız Karadeniz benim favori bölgem. Her yer yeşil, her yer doğal...

İkinci sorumuz:

Nerelerde konaklıyoruz?

Bu sorunun cevabı tamamen duygusal ☺. Ne kadar para o kadar köfte hesabı yani. Eğer bir şehirde gezecek yer çoksa muhakkak bir gün kalıyoruz. Yok, eğer birkaç yere gideceksek, gezip konaklamayı komşu şehirde yapıyoruz. Konaklamak için favori yerlerimiz devlet misafirhaneleri. Öğretmenevi, polis evi, DSİ... Bu liste şehre göre uzar gider. Ama en çok tercih ettiğimiz yerler öğretmenlerdir. Başta hesaplı olur, sizin gibi insanlar kalır. Diğer misafirlerle aranızda kültürel ve refah seviyesi noktasında uçurum yoktur. Burnundan kıl aldırmayan kokanalar bulunmaz etrafınızda. Mazbut insanlarla karşılaşsınız sabah kahvaltısında. Genellikle de birkaç çocuğu olan memur aileleridir onlar. Yani birbirinizi anlarsınız.

Kahvaltı demişken, kaldığınız yerde konaklamaya kahvaltı dâhil olsun. İyi bir kahvaltı gün boyunca harcayacağınız enerji için vazgeçilmezdir. Aile fertleri sayısı kadar yatak ücreti (çocuklar 12 yaş üstü ise) ödersiniz. Süit odalar da fena değildir. Ek yatak attırırsınız. Kanepeler varsa bir de tadından yenmez süitler. Bazen daha hesaplı olur.

Bir konuyu unuttuk. **Rezervasyon!** Yola çıkmadan önce muhakkak birkaç yer aramalı ve rezervasyon yapmalısınız. Bunu yaparken saat kaçta orada olacağınızı söylemeniz iyi olur ayrıca otopark durumunu da sorsanız fena olmaz. Bazen park meselesi çok büyük bir soruna dönebiliyor. Son olarak,

birkaç rezervasyon yapmalısınız ama gitmekten vazgeçtiğiniz yerleri arayıp gelmeyeceğinizi bildirmeniz gerekir. Aksi durumda başka insanları mağdur etmiş olursunuz ki bu *ahlaki* değildir. Yeri gelmişken, ahlâkî ile etik kelimeleri birbirinin yerine kullanılır oldu. Bu kullanımı doğru bulmuyorum. Etik kavramı ahlaksız dememek için üretilmiş bir ifade bence. İsterseniz test edin kendinizi; “bu etik değil” deyince mi yoksa “bu ahlaksızca” deyince mi daha çok rahatsız olursunuz? İkincisi daha rahatsız edici değil mi?

Gelelim diğer soruya;

Ne kadar paramız var?

Paranız yoksa seyahat etmek bu dönemde bir dert. İnternet alemine içerik üretip gezmek başka bir kulvar olduğu için onlardan bahsetmiyorum. Bizim gibi devlet çalışanı iseniz geziyi maaşın akabinde başlatmak akıllıca olur ☺. En çok para konaklama, yeme içme ve yakıtı gidiyor. Konaklamayı nasıl ucuza getireceğinizi anlattık. Bu bir nebze işinizi kolaylaştıracaktır. Ama bir tüyo daha vereyim. Gideceğiniz yerdeki misafirhane tuzlu ise yakın bir ilçedeki devlet misafirhanesinde kalabilirsiniz. Bunu da gideceğiniz rota üzerindeki bir yerde planlayın. Yani önce şehre gidip bir de oradan kalacağınız ilçeye kadar git gel yakıt harcamayın. Bilmem anlatabildim mi?

Yeme içme konusuna ayrı bir bahis açmak iktiza ediyor. Biz lüks restoranlarda, oranın özel yemeğini yiyeceğiz diye havalara girmiyoruz. Şahsen buralarda verilen paraya acıyorum. Neticede birkaç lokma her türlü karnınızı doyurmaya yetiyor. Bir de gurme değilim ki her yerin yöresel yemeğini veya meşhur yaptığı bir spesiyali tadayım. Basit bir ekmek arası; yoğurt, ekmek ve akşam termosu koyduğunuz çay veya domates, salatalık, peynir ve ekmek gibi atıştırma işinizi görür. Ama arada mide dengesi için bir çorba içmek, nefsinizi ıslah etmek için güzel bir yemek yemekte de fayda var. Abartmayın, arada dedik ☺. Akşam da aynı şekilde kaldığınız odada marketten aldığınızı şeyleri yer, bir de üzerine çekirdek çitlerseniz (ama odayı çok kirletmeyin, onu da temizleyen bir insan) tadından yenmez.

Yemek konusu da bence tamam.

Son bir soru daha.

Hava durumuna baktınız mı?

Son dönemlerde hava durumu belirsizliği belli oranda tarihe karıştı. Saat başı havanın durumunu öğrenebilirsiniz. Meteoroloji Genel Müdürlüğü'nün internet sitesinde ilçelere kadar hava durumu açıklanıyor. Bu siteye bir gün önce bakıp öyle evden çıkmak gerek. İleride okuyacaksınız ama ben bunları yazmadan bir gün önce yaşadığımız için burada şöyle bir örnek vereyim. Kastamonu'nun Taşköprü ilçesine gitmeden önce hava durumuna bakmıştım. Yoğun yağış gösteriyordu. Ona rağmen gittik. Tam dönmek üzere öyle bir fırtınaya yakalandık ki o an içimde çok ciddi bir pişmanlık geçti. Bile bile lades olmaya gerek yok yani.

Seyahatlerin vazgeçilmez kalemlerinden olan **yakıt** konusuna da değinmemiz gerekiyor. Yakıt meselesi, arabanızın durumuna, yakıtın maliyetine, hatta gideceğiniz yolun konforuna vs. göre değiştiği için bu konuda verilecek tek tavsiye arabayı yormadan sakın şekilde sürmektir. Ancak iyi bir planlamayla şehir içinde fazla araba kullanmamanızı tavsiye edebilirim. Şehirde park yeri bulmanın zorluğunun yanı sıra arabayla giderken önemli ama kuytuda kalmış yerleri görmeden transit geçip gidebiliyorsunuz. Bundan dolayı özellikle küçük yerlerde arabayı uygun bir yere park edin ve şehri yürüyerek dolaşın derim.

Neredeyse unuttuyordum! Yolda kalmamak ve seyahatinizin rezil olmaması için araç bakımınıza dikkat edin. Ama bunun sadece konfor için olmadığını özellikle trafiği ve kendi can güvenliğinizi tehlikeye atmamak için hayati derecede önemli olduğunu unutmayın. Arabanızın motor yağını, motor suyunu, cam suyunu, tekerlerini ve artık elzem olan ne varsa yola çıkmadan önce bir ustaya göstermekte fayda var.

Bu kadar seyyah rehberliği yetmez mi, aklıma ne geldiyse yazdım yahu...

Hadi yolumuz açık olsun...

Kastamonu, Teras Ev, 13.07.2024

Seyahatnamedeki Ana Karakterler

Seyahatnamedeki karakterler kanlı canlı, bu dünyadan insanlardır. Bunlardan birisi de benim ☺ yani “baba”. Diğeri yine bir tarihçi olan kıymetli eşim “Anne”. Üç de aklı başında çocuk. Bunlara ek olarak padişahlar, paşalar, hanım sultanlar ve daha nice tarihi kişilikler bu seyahatnamenin karakterleri arasında yer alıyor. Bizlere ve sizlere hayırlı ömür, onlara da rahmet olsun.

Seyahatin geçtiği yer:

Güzel vatanım, kanım canım Anadolu'nun gidebildiğimiz yerleri.

Seyahat zamanı:

Fırsat bulduğumuz tatil dönemleri (2022-2024)

2022 YAZI

Serinleme Zamanı: Nemrut Gölü

Sıcak bir Siirt günüydü. Sıcak dediysek öyle böyle değil. Balkondan, “bırakın beni içeri gireyim diyen” bir güneş düşünün. Tam 45 derece. Baktık olacak gibi değil, haydi serin bir yerlere gidelim dedik. Eee coğrafyam kuvvetlidir. Yukarı çıktıkça her yüz metrede yarım derece azalır. Öyleydi, değil miydi? Ya boş verin bunları, bu sıcaktan kurtulmak için çocukları uzun zamandır götürmeyi düşündüğüm Nemrut Krater Gölü’ne gitmeye karar verdik.

Bu göl, dünyanın en büyük ikinci krater gölüdür. Krater gölünün ne demek olduğunu aşağıda açıkladım.¹ Şimdi “o neydi?” deyip internette dolaşp da maceramızı yarıda bırakmayın. Rakım iki bin metrenin üstünde, tam rakamı vermiyorum, nasılsa unutacaksınız.

Bir pazar sabahı Siirt’ten yola çıktık. Yolculuğumuz yaklaşık bir buçuk saat sürdü. Yolda da sıcak taş fırın pidesi, sürme peynir, sucuk vs. aldık. Sanırsın ordu doyuracağız😊. Ama iyi ki de almışız. Temiz hava yediriyor gerçekten.

Bitlis’i geçtikten sonra Tatvan’a girmeden, sol tarafa giden yoldan tepeye çıkmaya başladık. “Yol böyle asfalt ve düzgünse yaşadık” diye içimden geçirdim. Ama nerede! Herhalde 10 kilometre Arnavut kaldırımını taş döşeli yoldan gittik ki arabanın anası ağladı. Anasının kim olduğunu söylersem reklama girer onun için boş verin. O gün bugündür arabada gıcırdama sesleri geliyor. Arabamızın adı da “Düldül” bu arada.

Göle, uzun bir yolculuktan sonra vardık. Yanımızda sıfır kilometre bir de çadırımız vardı ki o bir kurtarıcıydı aslında. Çünkü böyle yerlerde göle girmek için üstünüzü değiştireceğiniz en iyi yer çadırıdır kimi zaman.

Göle vardığımızda karşılaştığımız en önemli sorunlardan birisi, her bir tarafı kayalık olan yerde -nasıl kurulacağı konusunda kafamızda ciddi soru işaretleri olan- çadırı kurmak oldu. Ancak bizim Yakışıklı Delikanlı bulduğumuz hâkim tepeye çadırı kurdu. Çadırda Anne (vazgeçilmezimiz) kahvaltı hazırlıklarını yaparken ben de sucukları pişirmek üzere kafamda önceden tasarladığım gibi etraftaki yanmamış közleri toplayarak ateşi yaktım ve sucukları pişirdim. Tadı halen damağımızda...

Karnımız da doyduğuna göre artık çimme zamanı 😊. Oğlum (Yakışıklı Delikanlı) ve ben (Baba) milyonlarca yıl önce püsküren volkanın ağzında oluşmuş gölde bir güzel yüzdük. Tabii bizim ufaklık can simidiyle yüzüyor.

¹ Krater gölleri sönmüş yanardağların baca kısmına kar ve yağmur sularının birikmesiyle oluşan göllerdir. Bitlis’in Tatvan ilçesi sınırlarında bulunan bu göl, 13 km²’lik alanıyla dünyanın en büyük ikinci krater gölüdür. Bk. “Nemrut Krater Gölü” (Erişim 18 Kasım 2024).

Yanımızdaki bir tutam sakalı ve haşemalarıyla balık tutan diğer gezginleri de göz ucu ve gıptaıyla izlediğimizi eklemeliyim. Çünkü kısa süre içinde bir bidon ve bir (muhtemelen) don☺ ile birkaç dakikada bir iki kilo balık yakaladılar. Ne diyelim afiyet olsun 🍷 🍷... Biz bu balık yakalama işini halen öğrenemedik. Ya da sudaki canlıları seviyoruz, hepsini kendi evinde mutlu görmek istiyoruz diyelim. Bu kaçamak cümlelerle durumu kurtaramayacağım farkındayım. Balık yakalığımız an göreceksiniz söylemlerimiz şöyle olacak: “İşte bu be, biz attık mı oltayı göle, çekeriz balıkları güle güle...”. Bu konuya ara ara giriş yapacağız seyahatname boyunca, bakalım ne olacak.

Eee nerede kalmıştık. Bir güzel yüzdük, ardından kurulandık. Önceden hazırlanmış termos çayı eşliğinde göle karşı kitaplarımızı okumaya başladık. Kamp sandalyelerimizin bu hikâyedeki katkısını da unutmamak gerek. Hele ki ayakları suyun içinde duran sandalyeden ayaklarımızı suya daldırmak ayrı bir keyif.

Dönelim tekrar balık meselesine. Delikanlıyla bir heves aldığımız at çek oltamız, sürekli arabada hazır durur. Onu alıp indik gölün kenarına. Anne sağ olsun ekmekleri bizim için ıslatmış ama ne ıslatma... Oltaya takıyorsun su gibi pat düşüyor. Bir türlü olmadı yani. Oltaları birkaç defa attık ama bu defa da göl kenarındaki otlara takılıyor. Biz her zamanki gibi balıkları kendi hallerine bıraktık. Ne de olsa hayvan severiz☺. Yazık balıklara dedik. Bahaneyi de fazla ıslanmış ekmeğe ve arsız büyüyen ot ve yosunlara atarak işin içinden sıyrıldık.

Bu arada Anne gölün taşlarına hayran kaldı. Neden kalmasın delikli ve bir o kadar hafif olan esrarengiz taşlardı. Öyle ki taşlar suyun üstünde yüzecek kadar hafiflerdi.² Yosunlar ise hiç görmediğimiz kadar yeşil ve güzeldi. Annenin ilgisi bunların yanı sıra özel başka bir ilgi alanı olan ve bulduğunda gözleri fal taşı gibi açıldığı sülüklere yöneldi. Taşların altında sülük olduklarını iddia ettiği canlıları (Baba öyle düşünmüyordu) bir bir toplamaya başladı. Çok fazla olduğunu düşünmeyin, hepi topu 3 tane toplayabildi ☺. Onlar da eve kavuştuğumuzda mevta oldular. Biz en azından balıkları gölde mukim (yerinde) ve canlı bırakmıştık.

Araba düşmanı yolu geri teperek Tatvan'a indik. Göl, pardon Vanlıların tanımlamasıyla “Van Denizi”nin kenarında çayımızı yudumladıktan, sonuçsuz

² Bu yüzücü atletik taşın adı pomza. İlgilenenler bakabilir: (Tuncer, 2001, s. 267-276)

birkaç olta atışından ve dondurmamızı yedikten sonra eve döndük... Bir daha ,gider miyim dersiniz, “tabi ki evet” ama başkasının arabasında 😊😊😊.

Görsel 1: Nemrut Krater Gölü Manzarası (Bitlis)

Hazar Gölü

Kaç yazdır “Siirt'te yazın kalınmaz” serzenişini sürdürüyoruz. Ne yapmalı diye kafa yordüğumuzda birkaç alternatif geliyor aklımıza. Birincisi, serin bir yerde uygun fiyatlı bir ev bulmak, bir diğeri, bir otele gidip kafamıza göre tatil yapmak, son olarak da şehir şehir dolaşıp memleketimin güzel taraflarını keşfetmek. Tabi ki bunların dışında akraba-i tallukatı ziyaret, yıllardır yerine getirdiğimiz rutinimiz. Yukarıdakiler onun dışındaki arayışlarımız.

Yine böyle bir sürecin sonunda bir önceki sene yaptığımız ve çok zevk aldığımız gezi programımız aklımıza geldi. Bir gece yarısı anne ve baba olarak kafa kafaya verip kapsamlı bir gezi programı hazırladık. Bu program çocuklardan gizli tutulacaktı. Çünkü yeni nesil veya alfabenin son harfinin (Z) nesli, duyduğu bir şeyi hemen elde etme peşine düşüyor. Bunun sonucu olarak ebeveynler, “artık olsun bitsin de bir an önce kurtulalım” noktasına geliyor. Çocuklar siz bunları duymayın ☺.

Bu programın içinde yüzme, yörenin yemeklerini yeme, tarihi eserleri gezme ve doğa harikası yerleri görme gibi aktiviteler vardı. Kısacası hem bizim hem de çocukların hoşuna gidecek bir program. İzinleri aldık, planları yaptık, valizleri hazırladık (babanın korkulu rüyası valizler ve araba bagaj hacmi denklemi) çocuklara da memlekete gideceğimizi söyledik. Bu tabi ki doğrudu. Nihayetinde programın sonunda memlekete geçecektik. Sabah erkenden yola çıkmak üzere hazırlandık ve valizleri bir gayret yerleştirdik. Bu ilk hareket en az on defa daha tekrarlanacak işlemlerin ilk provasıydı. Ama alınması gereken hayati bir alet daha vardı. Bu hayati alet çay yapmak için kullanacağımız su ısıtıcısıydı. Su ısıtmak gün boyunca yorulduktan sonra kaldığımız yerde bir çay demlemek için vazgeçilmezdir. Ve bu çay tüm yorgunluğunuzu alır.

Evet, her şeyi aldığımızı kanaat getirdikten sonra yola revan olduk. İlk durağımızı Elâzığ'ın son dönemlerinde meşhur olan Hazar Gölü olarak belirledik. Bu düşünceyle Diyarbakır'ın çevre yolundan Elazığ tarafına döndük. Ama erken çıktığımız ve kahvaltı yapmadığımız için karnınız da acıkmıştı. O zaman bir yerde yemek yemek ve öyle yola devam etmek mantıklı bir seçimdi. Bu düşünceyle kahvaltı yapmak üzere direksiyonu peygamber beldesi Eğil'e kırdım.

Eğil, Hz. Zülkifl ve Hz. Elyesa Peygamberlerin kabirlerinin bulunduğu inanılan küçük bir ilçedir. Söz konusu kabirler önceleri vadi içinde bulunmaktaymış. Baraj vadiyi doldurmaya başlayınca kabirleri yukarı bir yere taşımaya karar vermişler. Bunun için bir heyet oluşturulmuş, bu heyet kabirleri açmış ve ne görsünler. Peygamberin naaşı gömüldüğü andaki gibi bozulmamış

bir halde duruyormuş. Nihayetinde kabirleri günümüzde barajı tepeden gören Nebi Hârun tepesi olarak bilinen bir mekâna nakletmişler. Allah onlardan razı olsun.

Biz de burada hem kahvaltı yapalım hem de duada bulunalım dedik ve vardık Elyesa Peygamberin huzuruna. Ancak girişte piknik yapmak yasaktır yazısını görünce elimizdeki poşetleri gerisin geri arabaya bıraktık ve kahvaltı kısmını pas geçtik. Ama dua baki. Duamızı ettik, baraja karşı muhteşem doğa manzarasında fotoğraf çektik ve müsaade alıp Hazar Gölü'ne doğru yola revan olduk. Kusura bakmayın, özel fotoğrafları buraya koymuyorum😊. Kahvaltı meselesi hallolmadığı için bu sorunu çözmek aciliyet gerektiriyordu. Kahvaltıyı Annenin hazırladığı börekleri yolda mideye indirerek savuşturduk. Velhasıl midemizdeki davulun tokmağı durdu bir süreliğine.

Hazar Gölü'ne doğru giderken yol üzerindeki Maden ilçesinden geçiyorsunuz. Burası adı gibi madenleriyle ünlü bir ilçe. Şehir planının doğal bir süreç neticesinde oluşmadığı çabucak anlaşılıyor. Tamamen madencilik kaynaklı ortaya çıkmış bir yer burası. İçinden transit geçerken iki adet kahverengi tabelalara³ rastlıyorsunuz. Bunlardan birisi hükümet binası diğeri saat kulesi.

Bu tabelaları gördük ancak çok da tarihi olmayabileceği kanaatiyle veya yolda görmeyi planladığımız diğer eserlere daha fazla vakit harcama düşüncesiyle, şehir merkezine girmeden yola devam ettik. Maden'i çıkar çıkmaz birkaç köprünün altından geçiyorsunuz.

Bu köprülerin özel bir yeri var benim yanımda. Bunların üzerinden tren geçiyor. Trenler güvenli, hızlı ve konforlu ulaşım araçlarıdır. Sultan Abdülaziz döneminde başlanan demiryolu çalışmaları Sultan Abdülhamid Han döneminde oldukça geniş bir ağa sahip olmuştur. Bu dönemde yapılan demiryolu hatları uzun uğraşlar neticesinde, padişah ve halkın bizatihi kendi keselerinden yaptıkları bağışlarla yapılmıştır. Allah zamanının ilerisini görebilen feraset sahibi Sultanlardan razı olsun. Demiryolu hatlarına verilen önem Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk dönemlerinde de devam etmiştir. Ancak bu hassasiyet sonraki dönemlerde azalmış ve ağırlık karayollarına

Kahverengi Ören Yerleri Tabelaları

Tarihi ve kültürel özellikteki yapı ve yerleşim yerleri için kullanılmaktadır. Yollar üzerinde kale, anıt mezar, tarihi ilçe ve tarihi cami gibi çeşitli tabela örnekleri bulunmaktadır. Üzerlerindeki sayılar da tarihi mekâna olan uzaklığı göstermektedir.

³ Bir (resmi) tabela nasıl olmalı hepsini buradan okuyabilirsiniz. En doğru bilgi kaynağına en yakın yerden alınan bilgidir. Buyrun: "Müze ve Ören Yerleri Giriş, Bilgilendirme ve Yönlendirme Tabelalarına İlişkin Yönerge" (Erişim 18 Kasım 2024).

verilmiştir. 21. Yüzyılın başından itibaren tekrar ağırlık verilen bu sahada önemli gelişmelere şahit olmak beni ziyadesiyle sevindirmektedir. Ancak halen bu alanda eksiklerimiz var. Daha fazla çalışmalı ve demiryollarını memleketin her iline hatta ilçesine götürerek çağını yakalayan bir ulaşım sistemine sahip olmalıyız.

Haberlerde “doğunun tatil beldesi”, “tatilcilerin uğrak yeri” olarak tanıtılan Hazar Gölü’ne geldik. Tatlı ve temiz suyu, kumsalı ve mesire alanlarıyla hakikaten güzel bir yer. Hizmet standartlarının istenen düzeyde olduğu tartışmalı bir konu elbette. Bana göre daha güzel hizmet sunan tesisler ve gelen insanları önemseyen, onlara güler yüz gösteren yani daha hassas bir yaklaşım sergilenmeli. Bir yere ne için olduğunu çok da anlamadığımız önemli

bir araba giriş parası veya çardak parası ödedikten sonra, dört direktten ibaret bir çardak gösterdiler.

Çok uzatmayayım biz çardak direklerine bağladığımız çadırımızı kurduk. Orada da güzel bir yüzdükten sonra ver elini Elazığ...

Görsel 2: Hazar Gölü (Elazığ)

Elazığ

Elazığ iki şehirden oluşur. Bunlardan birisi 20. yüzyılda inşa edilmiş yeni şehir, diğer ise tarihi Harput şehridir. Bir kalenin içindeki bu küçük mahalle içinde birçok tarihi cami ve türbeyi barındıran hem tarihi hem de turistik ve mistik bir yerdir. Burada görmeden geçmemeniz gereken iki yerden bahsetmek istiyorum. Bunlardan birisi Arap Baba Türbesi diğeri ise Harput Ulu Camii.

Arap Baba'dan bahsetmek için onun hakkındaki şu rivayeti bilmek gerekir. Harput'a bir yıl boyunca yağmur yağmaz ve halk bu durumdan mustarip olur. Selvi adında bir kadına rüyasında, yağmur yağması için Arap Baba'nın başını kesip nehre atmasını söylerler. Selvi Kadın bu rüyayı üç gün üst üste görünce gider Arap Baba'nın türbesine, başını gövdesinden ayırır ve nehre atar. Bunun üzerine öyle bir yağmur yağar ki her yerde sel olur. Irmak doludizgin akmaya başlamıştır. Yağmur bir türlü dinmez. Bunun üzerine Selvi Kadın bir rüya daha görür, rüyasında kesik başı nehirden çıkartıp türbeye koyması istenir. Bu kadın başı bulur ve tekrar yerine, Arap Baba'nın naaşının yanına yerleştirir. O günden sonra kesik baş ve gövde yan yana görülecek şekilde sergilenmektedir. Ancak biz gittiğimizde üstü örtülü olduğundan göremedik. Ben de böyle kalmasının daha doğru olduğu düşünüyorum.

Harput'ta görülecek diğer özel bir yapı, **Harput Ulu Camii**'dir. Bu yapı Anadolu'nun ilk Türk İslam eserlerinden birisi olmasının yanı sıra, korunmuş mimarisiyle de göze çarpmaktadır. Caminin içindeki altı kesme taş, üstü ateş tuğlalarıyla yapılmış estetik Selçuklu tarzı kemerleri ve ortasındaki açık avlunun verdiği ferahlık görülmeye değer. Harput hükümdarı Fahrettin Karaaslan tarafından 1156-1157 veya 1186-1187 yıllarında yaptırıldığı düşünülen camide en dikkat çeken husus eğri olan minaresidir. O minarenin neredeyse Elazığ'ı yok eden büyük depremlerde öylece ayakta kalması hayreti mucip bir durumdur.⁴ Ben bu kadar anlatayım, gerisini görmek ve incelemek size kalsın.

⁴ İddiaya göre bu caminin minaresi eskiden böyle değil, daha uzunmuş. Allahu âlem. İsteyen bu makaleyi okusun, cami hakkında ziyade ilim edinsin. Cami için bk. (Uzun, 2014, s. 29-48)

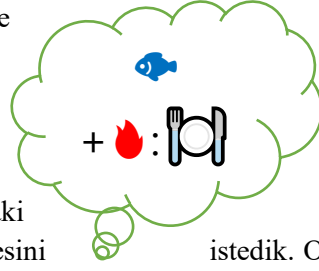

*Görsel 3: Harput Ulu Camii'nin Eğri Minaresi
(Elazığ)*

Elazığ bizim için burada bitmedi elbette. Bir daha gidip, Köfteciler Sokağı'nda salçalı köfte yemek, Harput Kalesi'ne çıkıp şöyle bir Elazığ'ı izlemek isteriz.

Elazığ'dan ayrılırken Çırçır Şelalesi diye bir yerin olduğunu duyduk. İnternetteki fotoğraflarda harikulade görülen bu yere gitmeye karar verdik ve çıktık yola. Keban Barajı'nın güney batısında kalan bu yeri biraz aramayla da olsa bulduk. Dolambaçlı yürüme yollarından geçtikten sonra şelaleye vardık ama karşılaştığımız manzara bizi hiç de tatmin etmedi. Kapitalizm buraya da vakit kaybetmeden uğramış. Şelale bir işletme tarafından adeta esir alınmış durumda. Kabul ediyorum, bir taraftan şelaleyi koruyalım, bir taraftan para kazanalım. Ama şelale suyunu ablukaya alacak kadar bir alana hapsetmek, sadece bir şeyler yiyerek veya içerek bu güzel manzarayı seyretmeye mecbur olmak bana pek adil gelmiyor. Söz konusu durum maalesef ki birçok tarihi ve turistik yer için geçerli.

Buradan bu düşüncelerle mezkûr işletmenin balık havuzlarını aklımızda bir fikir belirdi. Hani filmlerden olan cinsten bir yazılı Buradan alabalıkları alalım yolda pişirip yiyelim dedik. Hemen oradaki abimizden üç tane balık vermesini

ayrılırken, gördük ve çizgi bulut. bir yerde görevli

istedik. O da bir çırpıda balıkları yakaladı, kafalarına vurduktan sonra temizledi verdi. Yola çıktuktan sonra “o göl senin bu ırmak benim” müsait bir yer aramaya koyulduk ve nihayet bir gölü uzaktan gören güzel bir yer bulduk. Meşe ağacının gölgelediği bu yerde üç taştan bir ocak yaptım. Odunlar da ağaçtan dökülmüş kuru meşe odunları olunca siz varın balıkların tadını düşünün. Bu defa sıra balıkları takacağım şişlere geldi. Yakında bir çalılıktan kestiğim çöpleri soyarak şiş yaptım ve balıkları şişe taktım, kora dönmüş közlerin üzerine yerleştirdim. Harika kızarmış bu balıkları yanımızda getirdiğimiz buz gibi Fırat suyunun eşliğinde yemeye koyulduk. Bizlere afiyet olsun, size de selamet ☺.

Burada kayaların altında çıkan sarı renkli akrebi de çocuklara gösterdikten sonra tok karınlarla Divriği’ye doğru yola revan olduk.

Divriği

Divriği denince benim aklıma iki şey geliyor. Bunlardan ilki ve o kadar yolu gitmemdeki asıl gaye olan Divriği Ulu Camii ve Darüşşifası, diğeri ise Divriği pilavıdır. Her zaman yaptığımız gibi yolda akşam kalacak bir yer ayarladık. Bu defa devlet misafirhaneleri dolu veya restorasyonda olduğu için biraz daha maliyetli bir yerde rezervasyon yaptırmak durumunda kalmıştık.

Keban-Divriği arasındaki yol hayli kıvrımlı ve inişli çıkışlı bir yoldur. “Olsun, meşhur camiyi görmek için değer” dedim. Nihayet vakitlice vardık Divriği Ulu Camii’ne. 13. yüzyılda Mengücekoğulları hükümdarı Süleyman Şah’ın oğlu Ahmet Şah tarafından yaptırılan bu cami ve Melike Turan Melek tarafından yaptırılan darüşşifa bana göre Türkiye’de görülmesi gereken ilk 10

eser arasındadır.

“Anadolu’nun Elhamrası” olarak nitelendirilen bu eseri gören Evliya Çelebi, bu camiyi tarif ederken, “methinde diller kısır, kalem kırıktır” diyerek eşsiz bir yapı olduğunu vurgulamıştır.⁵ El Hak doğrudur. Birbirine bitişik olarak inşa edilen iki eserin giriş kapılarındaki süslemeler tarihte eşine az rastlanır bir maharetle yapılmıştır. Simetrik gözükün

Görsel 4: Divriği Ulu Camii (Sivas)

⁵ 17. yüzyılın en büyük seyyahı olan Evliya Çelebi, yedi düveli dolaşan, nüktedan, gözü pek, çalışkan ve zeki bir seyyahımızdır. İsteyen olursa onun on ciltlik seyahatnamesini okusun. Sıkılmadan okuyacağınızı şimdiden garanti ederim. Seyahatname için bk. (Evliya Çelebi, 3-1/295)

ancak tüm motiflerin birbirinden farklı olduğu bu mimari tezyinatlar, insanı hayrete düşürecek bir surette nakşedilmiştir. Toplamda on bin motifin olduğu söylenen bu eseri burada ne ben size anlatabilirim ne de siz hakkıyla bunu hissedebilirsiniz. En iyisi varın kendiniz görün. Yolunuz açık ola 🙏🚗.

Bu kadar methettiğim caminin ve darüşşifanın içine giremediğimizi belirtmeliyim. Düşünün artık nasıl bir hayal kırıklığı yaşadığımızı. Eser için iyi bizim için kötü olan bir durum vardı orada. Bu harika yapı restorasyona alınmıştı. Ama restorasyonun bu satırları yazdığım dönemde bittiği müjdesini vermiş olayım.

Orada biraz vakit geçirdikten sonra öğleye doğru yediğimiz balıkların bizi akşama kadar tok tutmadığına kanaat getirdik. Ve Divriği sokaklarına girdik bir şeyler yemek uğruna. Bir yandan arabayla yol alıyor bir yandan da neler yenir diye kafa yoruyordum ki tek yön olan sokağa girdiğimi fark ettim. Doğrusu, bu durumu karşıdaki arabalar fark ettirdi. Hani Temel yanlış yola girmiş de radyodan “dikkat! Yanlış yolda giden bir araç var” anonsunu duyunca, “ne biri hepsi yanlış yöne gidiyor” demiş ya 😊 benimki de o hesap. Ancak sürücülerin çok kibarca beni uyardıklarını ve yardımcı olduklarını belirtmeliyim.

Lafı fazla uzatmadan devam edelim. Divriği'nin meşhur bir pilavcı Emine Hanım ustasının dükkânına girdik ve son kalan üç Divriği pilavını sipariş ettik. Gerçekten övdükleri kadar güzel olduğunu söylemeliyim. Sizler de giderseniz tadına bakarsınız artık. Size afiyet olsun 🍲.

Benim daha yolum uzun. Çünkü o gece vakit biraz erken olduğu için bir sonraki durak olan Kangal ilçesine doğru yola çıktık. Yüksek düzlük ve tepelerin üzerinde serin bir yolculuk yaptık, açık pencereden tertemiz havayı içimize çekerek.

Kangal

Siirt'ten yola çıkarken çocuklar için hazırladığımız sürprizden bahsetmiştim. İşte o sürprizin önemli ayaklarından birisi de köpekleriyle ünlü Kangal ilçesine gitmek ve meşhur Kangal köpeklerini bizim Delikanlıya göstermekti. Oğlum nerede bir köpek görse hemen koşar ve sevmeye çalışır. Biz de hem bu yüksek rakımlı ilçeyi hem de dünyaca ünlü köpeklerini yerinde görelim istedik.

Kangallardan bahsi açmadan önce dikkatimi çeken bir hususu ve kafamdaki bir sorunun daha nasıl cevap bulduğunu anlatayım size. Öncelikle kafamdaki soru şuydu: Nasıl oluyor da dünyanın tahıl ihtiyacının önemli bir kısmı Ukrayna ve Rusya gibi soğuk iklimiyle bilinen yüksek enlemlilerde yetişiyor? Siz de öyle düşünmüyor musunuz? Buğday gibi suya ve sıcağa ihtiyaç duyan tahılların daha sıcak bölgelerde yetişmesi gerekmez mi?

Bu sorunun cevabını Kangal yolunda buldum. Zira yazın ortasında buz gibi bir havada ilerlerken yolun iki tarafının da buğday tarlalarıyla dolu olduğunu müşahade ettim. Bu kadar çok buğday tarlasını bir arada görünce anladım ki tahıllar için aşırı sıcak bölgelere ihtiyaç yokmuş. Sadece sıcak bölgelerde buğdaylar daha önce hasat edilirken soğuk memleketlerde daha sonra hasat ediliyorlar. Böylece her dönem dünyada buğday tedarikinin dengesini sağlanmış oluyor.

Konu buğdaydan açılmışken size bir anımı anlatayım. Üniversitede Eski Çağ Dersinde sözlü sınav yapmaya karar verdikten sonra, dersin hocası Prof. Dr. Gerhard Dobesch'e gittim ve sınav yapmak istediğimi söyledim. Sağ olsun kendisi de kabul etti ve şu kitabı çalış gel dedi. Gittim kitabı kütüphaneden temin ettim ve başladım çalışmaya. Kitabı kendimce iyice öğrendim ve bir hafta sonra hocanın odasına gittim. Oturdum karşısına, başladım sorduğu soruları cevaplamaya. Sordu, sordu, sordu her sorduğunu da cevapladım. Sınav bitti derken son olarak şöyle bir soru sordu: Persler ve Yunanlar arasında geçen savaşlarda Persler neden kuzeyden (Yunanistan'ın kuzeyinden) aşağı indiler? Bu sorunun cevabı aslında basitti. Anadolu'dan gelen Persler denizcilikte iyi olan Yunanları yenmek için Çanakkale Boğazı'nı geçerek Yunanistan'ı karadan kuşatmak istemişlerdi.⁶ Hoca benim bu cevabımdan tatmin olmamıştı. Ben birkaç şey daha sıraladım onlara da "hayır" dedi. Baktı ki kendisinin

⁶ Thermopylae Muharebesi diye bilinen bu savaşta Pers ordusu Çanakkale boğazı üzerinde yüzer gemilerle bir köprü inşa ettiler. O dönem köprüleri böyle yapılıyordu. Aylarca bir köprü yapımı beklenmiyordu. Kaldı ki boğazın üzerinde kalıcı bir köprü daha birkaç sene önce yapılabilirdi. Savaş için şu kaynağa bakabilirsiniz: "Greco-Persian Wars | Definition, Battles, Summary, Facts, Effects, & History | Britannica" (Erişim 18 Kasım 2024).

istediği cevabı veremeyeceğim, kendisi cevapladı ve “Weizen” yani Buğday dedi. Ben hiç anlam veremedim ve “ne alaka” dedim. O da o dönem de buğdayın kuzey bölgelerden geldiğini ve Pers ordusunun Yunanların tahıl tedarik yollarını engellemek, onları aç bırakmak için bu yolu tercih ettiklerini anlattı. İşte Kangal’daki buğdaylarla yıllar önceki anılarımda kalan buğdaylar birbirini teyit etmiş oldu. Hocama bu bilgi ve derste öğrettikleri için müteşekkirim. Bu cümleleri yazarken Hocamın vefat etmiş olduğunu öğrendim. Rabbim taksiratını affetsin.

Buğday meselesini hallettiğimize göre tekrar Kangal’a dönebiliriz. Şehre girince hemen rotayı telefon ettiğimiz öğretmenevine kırdık. Gayet büyük ve güzel bir binanın önüne geldik. Geldik gelmesine ama binada in cin top oynuyor. Ortalıkta kimse yok kapılar da kapalı. Canlı namına kimseye rastlamadık. Nihayetinde öğretmenevinin taşınmış olduğunu öğrendik. Yeni öğretmenevine doğru yola çıktık. Biraz şehir dışında hayli güzel yapılmış, sıfır

Görsel 5: Kangal Köpekleri (Sivas)

kilometre bir binaya girdik. Bir süit oda tuttuk. İç içe geçmiş garip bir süitti ama gece geç saatlere kadar süren düğünden gelen sesleri saymazsak rahat ettik.

O gece orada kaldık ve sabah erkenden Kangal köpeklerinin yetiştirildiği yer olan çiftliğe gittik. Onlarca dönümlük bir alanda kurulmuş bu alanda herhalde yüzden fazla köpek vardı. Her boydan köpekler yaşlarına göre sınıflandırılmıştı. Hayli iyi bakıldıkları anlaşılan bu yerde birçok ziyaretçi gibi hemen boyları ve yaşları en küçük olanlara yöneldik. Bizim

çocukların tepkisini görmelisiniz. Havalara uçtular. Köpeklerin bakıcısı

yanımıza geldi ve kibar bir şekilde bizi karşılayarak yavru köpeklerin kapısını açtı. Üzerimize koşan bu şirin şeyleri uzun uzun sevdik. Halen gözümün önüne geliyor o tatlı halleri. Size de mutlaka tavsiye ederim bu akıllı, sahibine bağlı, asil ve güzel hayvanları Kangal ilçesindeki yetiştirme çiftliğinde bizatihi görmeyi.

Kangal'dan ayrılacakken yakın bir yerde balıklı göl adında bir yer olduğunu öğrendik. Vakit de erken olunca gitmeye karar verdik. Geniş ve sulak bir mesire alanı olduğu anlaşılan bu yere sadece bakıp çıkacaktık. Girişte hayli yüklü bir giriş ücreti istediler. Ben yine söylenmeye başladım ve “sadece bir bakıp çıkacağız” dedim. Kapıdaki görevli Nuh dedi peygamber demedi 😊. Biz de madem bu kadar geldik verelim bari dedik. İçeride ne var gerçekten merak ediyorduk çünkü. Ve girdik... İyi ki de girmişiz. İçeri girince mesire alanlarının, park yerlerinin, mangal yerlerinin ve havuzların olduğunu gördük. Zaten haşema, havlu, terlik vs. hazır olunca hemen koştuk havuzlara.

Havuzlar hem sıcak hem de hastalıklara iyi geldiğine inanılan küçük balıklarla doluydu. Anne ve güzel Kızı, kadınlara mahsus havuzlara doğru yol alırken, bizim Delikanlı ile erkek havuzlarının olduğu yere gittik. Burada bir büyük yüzme havuzu bir de jakuziden biraz daha büyük ve derin bir sıcak havuz var. Önce bu küçük havuza girmeye karar verdik. Ama bu sahne görülmeye değerdi. En az on göbekli adamla 😊 küçücük (yaklaşık 4-6 metrekare) bir havuzun içinde yan yana sıralanmış vaziyette, oturmuş balıkların muhabbetini yaparken buldum kendimi. Ardından birkaç saat havuzda yüzdükten sonra “iyi ki de gelmişiz” diyerek ayrıldık havuzlardan. Daha sonra da ailecek sefa havuzunda buluştuk. Burada bir amcanın hanımının mahremiyetini koruması için ona şemsiye tutması, yaş kaç olursa olsun gönülden sevmenin ve kucak dolusu sevginin bir tezahürüydü her halde...

Şunu da eklemeyeyim. Ayağımın sürekli kaşınan ve kaşıtmaktan dolayı kızarıklığından kurtulamadığım bir yeri vardı. Balıklar sürekli gelip buradaki deriye yapışıyordu. Hakikaten bu doktor balıklar sayesinde ayağımdaki kaşıntı ve kızarıklık kayboldu. Sağ olun Doktor Balıklar

Sivas

Kangal'dan sonraki güzergâhımız Sivas oldu. Sivas, Hititlerden Osmanlı'ya kadar birçok devlet için önemli bir kent olmuş. Medrese, han, hamam, cami, mescit birçok fevkalade tarihi eserin bir arada görülebileceği bu kente iyi ki de gitmişiz. Niyetimiz Sivas'ta bir gün konaklamak ve yola devam etmektir. Ancak böyle olmadı iki gün kalmaya karar verdik.

Her zamanki gibi kalacak yerimizi ayarladık. Birkaç yeri aradık, ancak bir türlü yer bulamadık. Bazen bir şehirdeki genel organizasyonlardan dolayı misafirhanelerde yer bulmakta sıkıntı yaşayabiliyorsunuz. Bu dönemde de yine büyük bir organizasyondan dolayı aradığımız her yerden olumsuz cevaplar aldık. Nihayet Cumhuriyet Üniversitesi'nin Konukevine gitmeye karar verdik. Doğru bir karar olduğunu konukevine girdiğimizde anladık. Şehri uzaktan görebileceğimiz, havadar, bir tarafı ormanlık diğer tarafı kampüse bakan güzel bir otel. Uygun fiyatlı ve fiyatına oranla geniş ve konforlu bir süit odaya yerleştik.

Görsel 6: Çifte Minareli Medrese (Sivas)

Uzun ve yorucu bir günün ardından odamıza çekilip karnımızı bir güzel doyurduktan sonra su ısıtıcısında kaynattığımız suyla bir de sallama çay yapınca tüm yorgunluğumuz kayboldu. İyi bir uykunun ardından sabah doyurucu bir kahvaltı yapıp, hızlı bir rota belirleyerek şehir merkezine doğru yola çıktık.

İlk durak Sivas Çifte Minareli Medrese oldu. Bu medreseyi görsel olarak diğerlerinden ayıran özellik, yapının cümle kapısı ve ön cephesi haricinde yıkılmış olmasıydı. Medresenin

önüne geldiğinizde korunmuş bir yapı zannediyorsunuz. Ancak tüm medrese

Anadolu'nun en görkemli taç kapısı olan ön cepheden ibaret. Taç kapının üstünde inşa edilmiş minareler yapıya haşmet katıyor.

Çifte Minareli Medrese'nin karşısında Şifaiye Medresesi adında, işlemeli taç kapısı, ferah bir orta avlusu ve kemerleriyle birlikte güzel bir yapı daha var. Bu yapıları görünce insan tarihe bir yolculuk yapıyor. İki tane karşılıklı konumlanmış üniversiteler bunlar. Gözümüzü kapatıp şöyle bir tarihin aydınlık yüzüne gidelim. İki üniversitenin ortasında olduğunuzu düşünün. Acaba hangisine gitsem, birisinde güzel sesli öğrencilerin Kur'an okuyuşlarını duyuyorsunuz. Diğerinde tamburuyla, uduyla, kanunuyla, neyiyle bir meşk sesi geliyor. Birinde fezanın derinliklerini öğreneceksiniz astronomi dersinde, bir diğerinde kadim eserleri şerh edeceksiniz. Hangisinden mezun olursanız olun ehl-i ilim arasına katılacaksınız bir ömür boyu...

Şifaiye Medresesi, Çifte Minareli Medrese'ye göre hayli iyi korunmuş bir eser. Avlusunda bir de çayhane var. Çayhane kelimesi size yabancı gelmiş olabilir. Ne de olsa günümüzde kahvehane ve çayhanelere lokantaları da katarak bir ecnebi tanımlaması olan "Cafe" ismini tercih ediyoruz. Hatta Türkçe yazıldığı gibi okunmasına rağmen umarsızca "Cafe" yazıp "Kafe" okuyor, "kahvehane" anlıyoruz. Kendi geçmişine yabancı, geleceğine de kültürel bir yozlaşma ile başlayan bir nesil olmaktan Rabbim bizleri muhafaza etsin.

Sivas'ın bir öğrenci şehri olduğuna kanaat getirdim. Hem şehrin dokusu hem de ekonomik anlamda uygun oluşu (diğer şehirlere kıyasla) bana öğrenciler için uygun bir kent izlenimi verdi. Ayrıca yaya geçitlerinde yayaya gösterilen saygı da dikkatimden kaçmadı.

Öğrenci demişken tantuni yemek için Mersin'e gitmenize gerek yok, Sivas'ta da çok güzel tantuni yapan yerler var. Üst üste iki tane yersiniz 😊.

Akşam için bir şeyler almak üzere markete gittik, burada başımıza ibretlik bir olay geldi. İçeride alışveriş yaparken bir kadının köpeği ile markette dolaştığını gördük. Herkes bilir ki hayvanların yeri market içi değil dışıdır. Medeni ülkelerde bu kurala çok dikkat edilir. Bu durum karşısında hemen uyarıda bulundum. Köpeğini markete sokamayacağını, bunun hem yasak hem de doğru bir şey olmadığını ifade ettim. Bu uyarıyla birlikte kadın hemen saldırıya geçti. Hoş olmayan ifadeler sarf etmeye, tabiri caizse doğrudan çemkirmeye ve sesini yükseltmeye başladı. Açıkça belirtmeliyim ki böyle haksız ama sesi yüksek çıkan insanlara karşı sağduyuyu elden bırakmadan haklı olduğunuz konuları savunmalısınız. Söz konusu kişi tüm itirazlarımıza rağmen köpeği çıkartmak istemedi hatta köpeğinin insanlardan daha temiz olduğunu söyleyecek kadar haddini aştı. Market çalışanları ise uyarılarımıza rağmen bu

konuda sorumluluk alamadılar ki bu da kabul edilebilir bir durum değil. Bu konuda şunları da söylemeden geçemeyeceğim. Toplumumuzdaki bazı insanların hayvanlarla insanları bir arada tutma çabaları, beyhude bir çaba olmasının yanı sıra er veya geç yanlışlığı anlaşılacak bir tavidir.

Marketten çıktıktan sonra biraz yürümek niyetiyle etrafta dolaşırken, çok görmek isteğim ancak ya unutmuş veya başka bir sebeple ziyaretimi ertelediğim tanıdık bir yapı gördüm. Evet, Anadolu'nun cami önü avlu türündeki ilk örnek eseri olan Sivas Ulu Camii karşımıza çıktı. Bu cami oldukça müstesnadır. Öncelikle 11 sahnalı (kemer sıraları arasındaki koridorlar), avlusu cami girişinde bulunan, kesme taş kaplamalı, yığma taştan yapılmış elli kemerden oluşan Anadolu'nun ilk cami örneklerinden birisidir.⁷ Ayrıca orada fark ettim ki bu caminin minaresi de eğik. İçinde bir mescit namazı kıldık ve hayranlık duygularımızı da yanımıza alarak camiden ayrıldık. Daha nice yüzyıllar ayakta kalması temennisiyle.

Sivas'ta görülecek çok fazla yapı var elbette. Hanlar, medreseler, camiler, hamamlar gibi tarihi yapılar müstesna özelliklere sahipler. Ama Sivas'ın müzeleri de özellikle ziyaret edilmesi gereken mekânlar arasındadır. Sivas Şehir Müzesi, Sivas Atatürk ve Kongre Müzesi, Sivas Arkeoloji Müzesi ile Sivas Savaş Atları Müzesi'ni gezmeden şehirden ayrılmamalı. Sivas Kent Müzesi bana göre şuna kadar gördüğüm en dikkat çekici ve iyi tasarlanmış bir müzeydi. Cumhuriyet tarihimizin dönüm noktalarından ve Sivas Kongresi'nin yapıldığı yer olan bu bina, geç dönem bir Osmanlı eseri olması sebebiyle de dikkat çekicidir.

Arkeoloji müzesini de ziyaret ettik. Ancak Annenin kartında bir sorun çıkınca müzeye girmekten vazgeçerek, sınırlı bir şekilde dışarıda bizim çıkmamızı bekledi. Müzede ilgililerin dikkatini çekecek yüzlerce parça olduğuna şüphe yoktur. Ancak ben arkeoloji müzelerini gezerken sıkıldığımı buradan belirtmiş olayım. Bunu da daha çok tekrar edeceğim anlaşılabilir 😊.

Sivas Arkeoloji Müzesi'nin karşısında Sivas'a ait meslek kollarının sergilendiği Zanaatkar Müzesi ve Çarşısı açılmış. Her bir meslek kolu için bir dükkânın ayrıldığı bu yerde ustalar söz konusu zanaatları icra ediyorlar. Güzel düşünülmüş ve uygulanmış böyle projelerin diğer şehirlere de yayılmasını temenni ediyorum.

Sivas'la ilgili son sözleri Sivas Cumhuriyet Üniversitesi kampüsüne ayıralım. Kampüs içinde dolaşırken bir zemin satrancını oynayabileceğiniz bir yer yapmışlar. Satranç konusunda çok iddialı olmasam da fena sayılmam.

⁷ "Sivas Ulu Camii", *Kültür Portalı* (Erişim 18 Kasım 2024).

Bizim çocuklarla güle oynaya bir satranç oynadık. Bu fakir oyunun hakkını vererek rakiplerini egale etti. Onlara geçmiş olsun ☺. Kampüste ayrıca içinde deniz bisikleti sürebileceğiniz bir yapay gölet var. Biz ailecek bu etkinlikten çok eğlendik. Sizlere de yolunuz düşerse tavsiye ederim.

Böylece Sivas bahsini kapatmış olalım...

Amasya

"Bir vadiye sıkışmış kadim tarih." Bu şehri en iyi böyle tarif edebilirim. Yeşilirmak Nehri boyunca dar bir vadide uzanmış bir şehirdir Amasya. Pontus kralları dönemlerinden kalma kaya mezarlarından Osmanlı şehzadelerinin banisi olduğu eserleriyle tarihin sayfalarını tek tek çevirebileceğiniz bir kenttir Amasya. Bu şehre gitmeden önce hayalimde sadece "şehzadeler kenti" olarak bildiğim ve belli başlı birkaç eserden müteşekkil bir yer olduğunu düşündüğüm bir kent vardı. Ama hiç de öyle değilmiş.

Her zaman yaptığımız gibi önceden bir kamu misafirhanesinde zor da olsa yer ayarladık. Bir oda üç yatak ve bir de yer yatağı olacak şekilde rezervasyon yaptık. Bu rezervasyonun verdiği rahatlıkla yola revan olduk. Kısa bir yolculuk sonunda misafirhaneye vardık. İlk defa odayı görmeden tüm eşyalarımızı ve eşek yükü kadar ağır olan valizi asansörsüz üst kata çıkarttım. Odayı gördüğümüzde tüm moraller sifira indi. Üç yatak yan yana askeri koğuş hesabı yerleştirilmişti. Ek yatak ise odanın duvar kenarında kalan boşluğa yere zorla sığdırılmış. Başka bir oda var mı diye sorunca diğer odaların rezerve olduğunu söylediler. Bu da oldukça garip bir durum. Günlerce kimsenin gelmemesine rağmen boş bir şekilde bekletilen odalar... Makam sahibi insanlar veya onların muhtemel misafirleri için rezerve halde bekletilen bu odalar ekonomiye külliyen zarar.

Odanın bu hali karşısında hemen yeni bir yer arayışına girdik. Odanın balkonundan butik otellere telefon etmeye başladım. Kısa süre sonra bir oda buldum ve hemen rezervasyon yaptım. Resepsiyona çıkmak istediğimizi söyleyip uzaklaştık oradan. Tam otele girdik ve ödemeyi yaptık ki mezkûr misafirhaneden bizi tekrar aradılar, "yerimiz var" diye. Ama iş işten geçmişti çoktan. He ne kadar bu butik otelde de pek rahat edemesek de tam şehrin merkezinde olması büyük bir avantaj oldu bizim için.

Sabah güzel bir kahvaltıdan sonra şehri dolaşmaya çıktık. Önce çok merak ettiğim şehzadeler konağına bir ziyaret gerçekleştirdik. Yıldırım Bayezid'den, Çelebi Mehmed'e; Fatih Sultan Mehmed'den, Yavuz Sultan Selim'e kadar birçok şehzade burada bulundu.⁸ Ne gariptir ki bu kent, tarihte derin izler bırakmış bu şehzadelerden ziyade, vefatıyla Osmanlı sarayını mateme boğan Kanunî Sultan Süleyman'ın oğlu Şehzade Mustafa ile anılır oldu. Bunun sebebi bir dönem televizyon dizileri arasında popüler olan tarihi

⁸ Amasya'dan yolu geçen şehzadeler şunlardır: Şehzade Mehmed (Çelebi), Şehzade Murad (II. Murad), Şehzade Bayezid (II. Bayezid), Şehzade Korkut, Şehzade Selim (Yavuz), Şehzade Ahmed, Kanuni'nin çocukları Şehzade Mustafa ve Şehzade Bayezid. Şehzadeler için bk. (Şahin - Emecen, 1991, s. 1-4).

bir dizidir. Hatta bu diziden sonra Yeşilirmak'ın kenarında Şehzade Mustafa'nın öz çekim heykeli yapıldı.

Görsel 7: Şehzade Mustafa Özçekim Heykeli

Amasya denince Şehzade Bayezid'e özel bir yer ayırmak iktiza eder. Yedi yaşında geldiği bu sancakta babasının ölümüne kadar yaşamış olan Şehzade Bayezid, hat eğitimini Hattat Şeyh Hamdullah Efendi'den (ö. 1520) almıştır. Şehzade bir yandan özel dersler alırken bir taraftan da (iddiaya göre) bazı arkadaşlarının etkisiyle afyona alıştırmıştır. Bu durum padişaha intikal ettirilince, babası Fatih Sultan Mehmed Han'ın onu bu işe bulaştıranları öldürmekle tehdit etmiştir (Turan, 1992, s. 5/234-235). Ancak Şehzade Bayezid babasına yazdığı mektupta, afyon kullanmadığını, şişmanlığını önleyecek ilaçların bu etkiyi yaptığını bildirmiştir.⁹

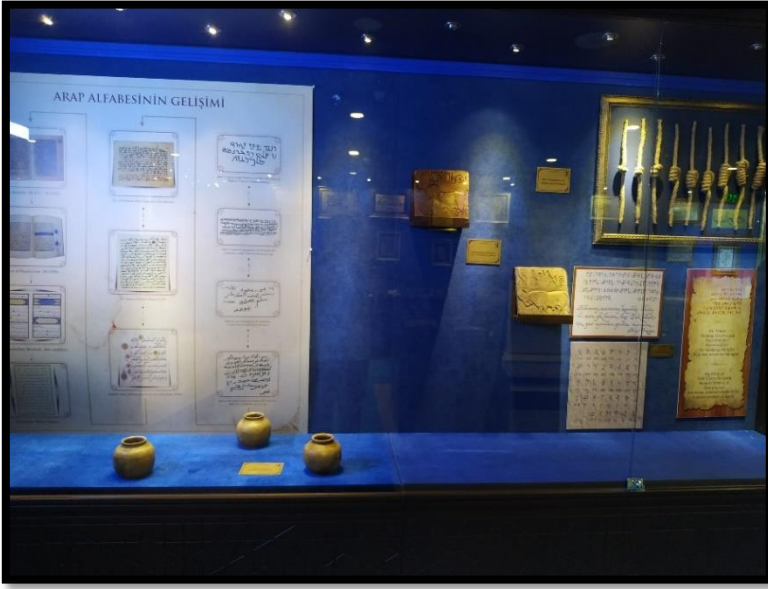
⁹ Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı (BOA), TS.MA.e, 756-93 (Hicri 04.03.886).

Şehzade Bayezid'in sultan olduktan sonra ilim ehlini koruyup kolladığı bilinmektedir. Kanaatimce Şeyh Hamdullah'la burada geçirdiği süreç bu duruma etki etmiştir. Karakter olarak yumuşak huylu olan bu şehzade küçük yaşta babasının hiddetinden arkadaşlarını koruduğu gibi tahta çıktığında el konulan vakıf eserlerini sahiplerine iade ederek ortaya çıkan bazı haksız uygulamalara da son vermiştir.

Amasya'da gitmenizi önemle tavsiye ettiğim yerlerden birisi de Şeyh Hamdullah Müzesi'dir. İki katlı olan bu müzede Şeyh Hamdullah Efendi'nin (Serin, 1997, s. 449-452) hat çalışmaları, kullandığı malzemeler, yazının gelişim süreciyle ilgili panolar, Mushaf lar ve daha nice kıymetli eserler görülebilir. Müzede, harikulade hatların yanı sıra benim iki şey dikkatimi çekti. Birincisi, iplere atılan düğümlerden oluşan düğüm yazısı, diğeri de bir hançer kabzasına benzeyen ve ucunda küçücük eller yapılmış aletlerdi. Bunlar kitap okurken satırları takip etmek için kullanılırdı.

Şeyh Hamdullah (ö. 1520)

Aslen Amasyalı olan Şeyh Hamdullah, Osmanlı hat mektebinin kurucusudur. Şehzade Bayezid tahta çıkınca Sultanın daveti üzerine İstanbul'a gitmiştir. Sarayda kendisine bir oda verilen ve maaş bağlanan Hamdullah Efendi, burada hem muallimlik yapmış hem de farklı yazı çeşitleriyle kırk yedi Mushaf yazmıştır. Hattatlığın yanı sıra beste yapacak kadar Musikişinas, iyi bir yüzücü, sultan kaftanı dikecek kadar iyi bir terzi ve zamanının önde gelen okçularından olan Şeyh Hamdullah, aynı zamanda mutasavvıf bir aileden gelen bir Şeyh idi. Allah rahmet eylesin.

Görsel 8: Şeyh Hamdullah Müzesi, Düğüm Yazısı

Görsel 9: Şeyh Hamdullah Müzesi, Satır Takip Aletleri (Amasya)

Amasya'da çok nadide bir eserden bahsedeyim sizlere. Sabuncuoğlu Şerefeddin (Yıldırım, 2008, s. 35-358-359) Darüşşifası. 14. yüzyılın ilk çeyreğinde İlhanlı Sultanı Olcaytu Han (ö. 1316) ve eşi İlduz Hatun adına yaptırılan bu darüşşifa, gerek harika taç kapısıyla gerekse içindeki eyvanlarıyla Anadolu'nun musiki ile tedavi yapılan ilk hastanelerinden birisidir. Yakın zamanda müzeye çevrilen binada dönemin hastanesinde kullanılan şifa otları, tıp eserleri, musiki aletleri ve temsilleri ile ameliyatlarda kullanılan onlarca farklı alet edevatı görmek ve haklarında bilgi almak mümkün. Darüşşifanın bahçesinde tedavi amaçlı kullanılan bitkilerin canlı örneklerini görerek, haklarında hazırlanmış bilgilendirme yazılarını okumak insana ayrı bir zevk veriyor.

Sabuncuoğlu Şerefeddin (ö. 1468)

Çelebi Sultan Mehmed'in hekimbaşı olan Sabuncuoğlu, Müreccenâme adlı eserinde kendi buluşu olan ilaç ve tedavi metodlarını yazmıştır. Amasya, Kastamonu ve İstanbul'da da bulunan hekimbaşı, cerrahi tekniklerin gösterildiği minyatürleri ihtiva eden Cerrahiyye-i İlhâniyye adlı eserini kaleme almıştır. Allah rahmet eylesin.

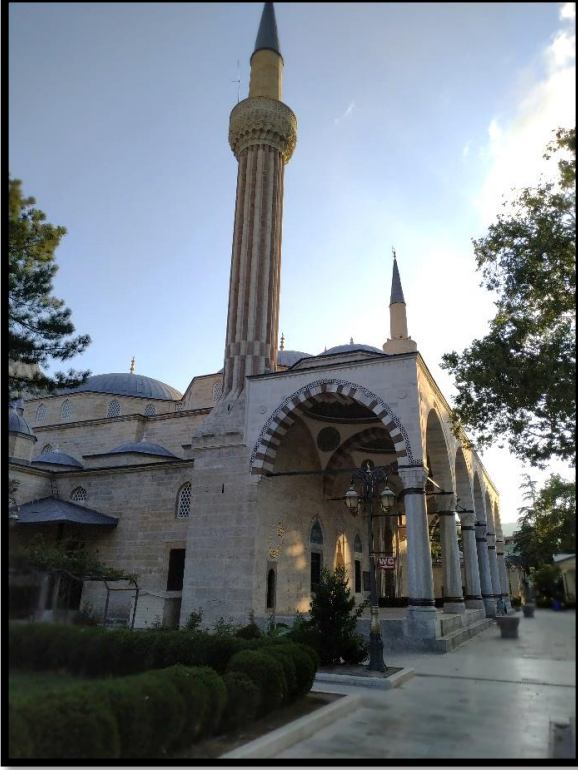
İyi

Görsel 10: Şerefeddin Sabuncuoğlu Müzesi, Musikişinaslar (Amasya)

düşünölmüş bir proje olduğunu belirtmeliyim.

Amasya’da görmeden dönmemeniz gereken bir eser var ki o da Sultan II. Bayezid tarafından yaptırılan II. Bayezid Külliyesi’dir. Bu külliyyede cami,

Görsel 11: Sultan II. Bayezid Camii (Amasya)

medrese, şadırvan, muvakkithane, imaret ve türbe mevcuttur. Camisine girince bir sultan camisi olduğunu ilk bakışta anlarsınız. Camiye gelmeden uzaktan sizi karşılayan ilk yapı, kalem gibi olan yivli minaresidir. Son cemaat yerini ayakta tutan mermer sütunlar, revakların kubbelerindeki işlemler ve cümle kapısındaki mukarnasları bakmakla doyum olmaz ve dahi eşi benzeri az görülür güzelliğindedir. İki büyük kubbeyle dikine dikkörtgen bir formda yapılmış bu eserin içinde de ağırlıklı mermer işçiliği göze çarpar. Mimar ve ustaların

ellerine sağlık.

Külliyyenin içinde görülmeye değer ve benim henüz daha güzelini görmediğim ve 19. yüzyılda yapıldığını öğrendiğim bir şadırvan bulunmaktadır. Şadırvanın kubbe içi eteklerindeki şehir tasvirleri görülmeye değer. Yapıldığı dönemi de düşününce gerek şehir gravürlerinin gerekse hatların süslemelerinde kullanılan şükûfe (Bırol, 2010, s. 39/258-259) çiçek figürlerinin barok etkisinde nakşedildiği daha iyi anlaşılıyor.

Külliyyenin insan tarafından inşa edilmiş yapılarından bahsettik ama Kadir Mevla'nın rahmetiyle büyümüş ve 574 yaşına gelmiş olan ağaçların şahı çınar ağacını yazmadık. Külliyyenin bahçesinde ortası açılmış ama haşmetini korumuş bir çınar var. Caminin yaşına bakıldığında külliye yapılmadan önce orada olduğu anlaşılmaktadır. Sinesi boşalmış gözükken bu çınarın toprağa adeta

kollarıyla yapışması İznik'te Davud-ı Kayserî'nin mezarının başındaki koca çınarı hatırlattı bana. Nice yüzyıllar boyu dimdik ayakta kalır inşallah.

Görsel 12: Sultan II. Bayezid Camii Önündeki Anıt Çınar (Amasya)

Şükûfe

Kelime anlamı “çiçek” olan şükûfe, Lale Devri'nden itibaren Osmanlı sanatçıları tarafından benimsenmiş bir çiçek süsleme sanatıdır. Genellikle dalındaki bir kurdele ile resmedilen bu sanatta, buket veya vazoda çiçek şeklinde de süslemeler görülmektedir. Tezhip sanatının bir parçası olan şükûfe, Türk Rokoko üslubunun önemli bir parçası olmuştur.

Amasya'da görülmesi gereken o kadar çok eser var ki biz ancak bir katre misali nasiplendik. Zira kalacağımız yer de zamanımız da bu şehri doya doya gezmeye yetmezdi. Yolda geçtiğimiz camilere, hanlara, hamamlara şöyle bir göz ucuyla baktıktan sonra akşam Yeşilirmak üzerindeki köprülerde göz alıcı ışıkların yansımalarını fotoğraflayarak otelimize geçtik. Kim bilir daha geniş bir zamanda tekrar gelmek ve kaya mezarlarından, kalesine; medreselerinden, hanlarına kadar daha teferruatlı bir seyahat fırsatı buluruz.

Gürün

Mavinin bu kadar yakıştığı başka bir göl bilmiyorum.

Bu defa yolumuz kilometrelerce tek bir ağacın olmadığı, ancak cennetten bir köşeyi andıran bir vaha olan Gökpınar'a düştü. Bu isim cuk diye oturmuş. Gökte bir pınar burası. Amasya'dan güneye doğru inerken yol güzergâhında Gürün ilçesi sınırları içinde bir göl olduğunu gördük internetten. Sonra haberlerde bu yeri gördüğümü anımsadım. Suyunun berraklığı ve korunmuş bir yer olmasıyla ilgiliydi bu haber. O halde kesin görmeliydik. Atıştırmak üzere bir şeyler aldıktan sonra yola revan olduk.

Yol boyu tek bir ağaç görmeyince doğrusu endişeye kapıldık. Bu kadar kurak bir yerde fotoğraflara yansıyan manzara nasıl olabilirdi? Acaba kadraj oyunları mı var, yoksa fazla mı abartmışlardı? Bu düşünceler içinde biraz da sükûtu hayale uğramışken, inişe geçmeye başladık tepelerden. Ve etrafı ağaçlarla çevrili bir yer gördük. Gölün yanına kadar inip arabayı park ettim. Her bir karesini fotoğraflamak istediğimiz bu muhteşem yere hayran kaldık. O kadar muazzam ve temiz bir göl ki, içine atlayıp saatlerce yüzmek istiyorsunuz. Ama yüzmek yasak. Sadece içinde kayık ve deniz bisikletiyle gezinti yapabiliyorsunuz. Onlarca çok güzel fotoğraflar çektikten ve biraz serinleyip

bir

Görsel 13: Gürün Gökpınar Gölü (Sivas)

şeyler yiyip içtikten sonra bu eşsiz doğa harikası yerden çıktık ve uzun bir yolculuktan sonra güneye devam ettik.

Darende: Somuncu Baba (r.a.)

Yolumuz, Devlet-i Âli Osman'ın ilk payitahtı olan Bursa'da bir fırıncı iken Bursa Ulu Camii'nde sırrı ifşa olan Somuncu Baba'nın¹⁰ medfun olduğu Darende'ye düştü. Veya biz düşürdük yolumuzu. Malatya'nın küçük bir ilçesi olan Darende, içinde Somuncu Babası ve türbenin dibinden gelen buz gibi suyu olmasa herhalde bu kadar ilgi görmezdi. Nitekim bizim gidişimiz de sadece bu Allah dostunun makamını görmek içindi.

Malatya'nın içinden “birgün burayı da etraflıca gezmeliyiz” diyerek Darende'ye doğru yol aldık. Önceden ayırttığımız mütevazı misafirhanedeki odamıza vardığımızda akşam olmuştu. Akşam yemeğini dışarıda bir yerde yedikten sonra dinlenmeye çekildik. Sabah erkenden kalkıp kahvaltımızı yaptık ve heyecanla Somuncu Baba'ya çok doğru kısa bir yolculuk yaptık. Türbe yolunun sabahtan kalabalık olması pek şaşırtıcı gelmedi doğrusu. Zira buraya Türkiye'nin birçok yerinden insanlar geliyor.

Arabaları park ettiğimiz yerlerde sık sık kavanoz içinde sakız satan çocukları gördük. Yolda sıralanmış “buyur abi sakız al” diyen çocuklar kendilerinin topladığı kenger sakızlarını satıyorlardı. İlk başta çiğnemesi zor olan bu sakız, biraz çiğnedikten sonra gevşemeye başlıyor. Çenenizi hayli yoruyor ama oldukça sağlıklı ve doğal bir ürün. En azından marketlerde aldıklarınız gibi içinde ne olduğunu bile bilmediğiniz katkı maddeleri yok.

Somuncu Baba (ö. 1334)

Yıldırım Bayezid (1389-1402) Bursa'da bir cami yaptırır. Caminin açılışı bir Cuma günü olacaktır. Bunun için de Bursa'nın meşhur mutasavvıfı ve Yıldırım Bayezid'in damadı olan Emir Sultan'a hutbe okuması ve namazı kıldırması için teklif götürülür (Osmanlı'da yeni yapılan caminin ilk namazının hiç kaza namazı olmayan birisi tarafından kıldırılması adettendi). Ancak Emir Sultan buna layık olmadığını söyleyerek teklifi reddeder ve onları Somuncu Baba adıyla bilinen bir fırıncıya yönlendirir. Bu fırıncı istemese de padişah buyruğu diyerek teklifi kabul eder. Hutbeye çıkan Somuncu Baba, Fatıha suresinin yedi farklı tefsirini yapınca, herkesin ağız açık kalır. Kimse ondan böyle derin bir ilim beklemiyordur. Bunun üzerine sırrının ifşa olduğunu düşünen Somuncu Baba Bursa'yı terkeder.

¹⁰ Asıl adı Şeyh Ebu Hamid Hamidüddin Aksarâyî olan bu zat halka somun sattığı için “Somuncu Baba” olarak anılır. Daha fazla bilgi isteyen varsa buyursun: (Hızlı, 1987, s. 263-271).

Nihayet içinde kaz ve ördeklerin olduğu, vadideki yemyeşil ağaçların arasından akan akarsuyu takip ederek belki de bölgenin en bakımlı türbesine ulaştık. Çok az yerde böyle bir huzurlu mekan bulabilirsiniz. Ben bu huzuru iki yerde daha hissetmişim. Biri Bosna'daki Blagaj Tekkesi, diğeri ise Bursa'daki Emir Sultan Türbesi.

Görsel 14: Darende'deki Somuncu Baba Türbesi (Malatya)

Somuncu Baba Tekkesi'nde tarifsiz bir manevi iklime bürünüyorsunuz.¹¹ Bu uhrevi hava, bu zatın çilehanesine girince sizi adeta dünyadan kopartıyor. Meşayihlerin inzivaya çekildiği böyle manevi yaşamların değerini, ancak günümüz dünyasının sanal alemindeki canhıraş koşturmalarına “dur” diyerek anlamak mümkün. Dünyanın meşkalelerine kendimizi o kadar kaptırıyoruz ki bir durup nefsimize “bu gidiş nereye?” sorusunu dahi soramıyoruz. İşte Somuncu Baba gibi manevi alemin Sultanları insanı

¹¹ Somuncu Babının adının sonundaki atıfta olduğu gibi Aksaraylı olduğu, Darende'de yaşamadığı ancak buraya uğradığı yönünde de güçlü iddialar bulunmaktadır (İsteyen bunların cevabı için bu makaleye baksın. Hızlı, “Somuncu Baba”). Bu zatın nerede yaşadığı veya nerede vefat ettiği bir yana, Darende'ye gelen insanların da bizim gibi buradaki türbe ve manevi ortamdaki etkilendiklerini görmek memnuniyet verici. Allah emeği geçenlerden razı olsun.

kendine getiriyor. Onların dönemine, yaşadıkları yere, kurdukları dostluklara ihtiyaç duyuyorsunuz.

Somuncu Baba (r.a.)'ya dualar edip, cennette buluşmayı diledikten sonra, bu harika vadideki su çarkının dibinde çaylarımızı yudumlayıp, envai çeşit çiçeklerle fotoğraf çektirdik. Son olarak çok güzel tasarlanmış tekke müzesini de gezdik.

Somuncu Baba'ya gelinir de onun meşhur ekmeklerinden alınmaz mı? Somuncu Baba'nın ekmeği olarak ünlenmiş gobit ekmeğine benzeyen özel olarak hazırlanmış ekmeklerimizi ve bazı hediyelikleri alıp bu eşsiz mekandan ayrıldık. Rabbim ona ve âline rahmet eylesin, bizi de onlara cennetle komşu eylesin.

SESİMİ DUYAN VAR MI?

Zamanın Durduğu Gün: 6 Şubat 2023

“Çıktığım en zor yolculuk”

Dünya insanlık için bir sürgün yeri olarak yaratılmış. Sonra ilk Âdem, bu misafirhaneyi imar etmiş, kendine biçilen kısa zamanı burada geçirmeye başlamış. Adına imtihan denen bu misafirlik kimi zaman hiç bitmeyecek hesap kitapların yapılmasına imkân vermiş. Âdemler ve Havvalar dünyanın öbür tarafını unutturmuşlar. Hal böyle olunca Yüce Yaratıcı ara ara misafir olduğunu hatırlatmış insana. Bazı zaman bu hatırlatma misafiri kendine getirmiş ve kendine çekidüzen vermiş. Bazı zaman da misafirlikleri bitirecek kadar büyük afetler meydana gelmiş.

6 Şubat bu hatırlatmalardan canımızı acıtan büyük bir imtihandı. Elli bin insan geçici konaklarını terk eyledi, kalanlar ise tekrar hatırladı konaklamanın ebedi olmadığını... Rabbime şükürler olsun ki gereğini layığıyla yerine getiremesek de iman ediyoruz, “işittik ve iman ettik” diyoruz Yaratıcımıza. Gidenleri de Hz. Peygamberimizin bildirdiği gibi ebedi istirahatgaha şehit olarak yolluyoruz. Rabbim şهادetlerini kabul etsin.

...

Yatak sallanmaya başlayınca kalbimin içinden hissettim yerin sarsıldığını. Bu hissiyatın geçmişi, bu yazıları yazdığım günden tam 25 yıl öncesine uzanıyordu. Zira 17 Ağustos 1999 gecesi yer içindekileri dışarı atmak istercesine çok büyük bir sarsıntıyla bizi yatağımızdan uyandırmıştı. Bu zelzelede ben “abi” diye sığramış, karşı kanepede uyuyan Abim de bağırarak adımı söylemişti. Ancak ikimiz de yataklardan etrafa savrulmamak için kalkmamış, bir dakikaya yakın süren depremin geçmesini beklemiştik. Bu bekleyişi bilen bilir. O kadar uzun gelir ki bu zaman, meşhur İzafiyet Teorisi'yle¹² bile açıklamak zordur. Zaman donar, ama geçmiş akar gözünüzün önünde. İkimiz de bu kısa gözükken ama saniyeleri hissettiren anda sadece tavana bakmaya başladık “ne zaman üstümüze çökecek” diye. Rabbime şükürler olsun evdeki birkaç bardak, çanak haricinde herhangi bir zayıat olmamıştı. Depremin şiddeti öyle büyüktü ki diğer odadaki abim yatağında oturmuş “ne de olsa kıyamet kopuyor, her şey bitti” diyerek tespih çekiyordu.

Bu hissiyatı aynı şekilde hissettiğim 6 Şubat'taki sarsıntının devamı biraz daha farklı cereyan etti. Yatak sallanmaya başlayınca, artık daha tecrübeli birisi olarak ve asıl önemlisi bir eş ve baba olarak sorumluluklar beni yatakta tutamadı. Eşimle o sarsıntı esnasında koşarak çocukların odasına geçtik.

¹² İzafiyet Teorisi, zamanın mekan ve hareketle bağlantılı olarak (zaman-uzay ilişkisi) göreceli/değişken bir akış içinde olduğunu ifade eden kavramın adıdır.

Sarsıntının şiddetinden onlar da uyanmıştı. Hepimiz bilindik depremden korunma pozisyonunu (cenin pozisyonu) alarak odadaki hayat üçgeni sayılabilecek uygun yerlere geçtik ve dua ederek depremin bitmesini bekledik. Bunu yaparken de “bir yerlerde büyük bir deprem oluyor” dediğimi hatırlıyorum.

Hani insanı tedirgin eden ama anlamlandıramadığı bir his vardır ya, işte bu sarsıntı esnasında bende de böyle bir hissiyat oluştu. Sarsıntı bitince sakin bir şekilde önemli eşyaları ve bir battaniye alarak aşağı indik. Bildik sahneye karşılaştım aşağıda. Herkes tedirgin, hazırlıksız; terlikle, pijamayla, bir battaniyeye sarınarak, bir şekilde kendisini dışarı atmıştı.

Bundan sonra herkes telefonlarına sarıldı. Acaba deprem nerede olmuştu? Biz Siirt'te idik. Depremin merkezi Siirt miydi? Eğer değilse ve biz bu kadar sallandıysak kim bilir merkez üssü ne haldeydi. Birkaç dakika sürmeden merkez üssünün Kahramanmaraş olduğunu öğrendik.

Burası yakın akrabalarımın yaşadıkları şehirlere uzak olmadığı için hemen telefona sarıldım. Yakınlarımdan birkaç kişi hariç herkese ulaşmışım. Ancak bir abime ve ailesine ulaşamadım. Telefonu çalıyor ama açmıyordu. Haberler de bölüp pörçük, kesik kesik geliyordu.

Biraz zaman geçtikten sonra bir yandan aramalara devam ediyor diğer yandan evin güvenli olmayacağı düşüncesiyle kalacak yer arıyorduk. Nihayet sabaha kadar fakültedeki odamızda kalmaya karar verdik. Bu arada aramalarımız ve doğru haber arayışımız devam etti. Sabah eve girip haberlere bakınca depremin büyüklüğünü, ortaya çıkan yıkımı yavaş yavaş anlamaya başladık.

Abim ve ailesinin göçük altında kaldığı haberleri kuvvetlenmeye başlayınca çok hızlı bir şekilde hazırlanıp yola çıktık. Ama bu yolculuk bu kitaptaki diğer yolculuklara benzemiyor, kimsenin ağzını bıçak açmıyordu. Dua ve temennileri insan kendi kendine tekrarlayıp duruyor. “İnşallah göçük altında değillerdir”, “inşallah bir şey yoktur”, “inşallah sağ salim kurtulurlar”, “inşallah, inşallah...” Adıyaman'a doğru giderken, yolda bir benzinlikte ikinci yıkıcı depreme yakalandık. Ama ikinci depremin çok daha büyük yıkımlar yapacağı konusunda herhangi bir bilgi ve beklentimiz de yoktu doğrusu. Biraz daha yol aldıktan sonra yolların kalabalıklaştığını fark ettim. “Devlet şehirde izdiham olmasın, görevliler daha rahat çalışsın diye yolları kapatıyormuş” gibi grup yazışmaları havalarda uçuşuyordu.

Bir taraftan kendimizi olacak kötü senaryolara hazırlıyor, bir taraftan grup yazışmalarını takip ediyor, diğer yandan da radyodan sağlıklı bilgiler almaya çalışıyorduk. Bunlara bir de benzinimizin bitmek üzere olduğu gerçeği eklenince öncelikler değişmeye başladı. Benzin olmadan yola devam edemez, yakınlarımıza ulaşamazdık. Yakıt istasyonları aramaya başladık, kısa zamanda birine girdik ama kartların geçmediğini, sistemin çalışmadığını söylediler. Bir yerde yakıt kalmadığını söylediler. Bir başka istasyona yoğunluktan dolayı giremedik. Filmlerde olur ya afet durumlarında yollar tıkanır, arabalar çalışmaz, yakıt bulunmaz vs. tam da bu hadiseleri düşünmeye başlıyor insan böyle zamanlarda. Neyse bir yere girdik ve kartın çalıştığını benzinin de olduğunu söyleyince, hemen depoyu doldurduk ve yola devam ettik.

Depremde yanınızda nakit bulundurun!

Adıyaman'a yaklaştıkça yollarda depremin etkisiyle oluşan bozulmalar ve yer yer kırıklar artmaya başladı. Nihayet annemin evine vardık. Ama heyhat, haberler bizi yıkmıştı. Abim, yengem, yeğenlerim ve yeğenlerimin teyzesi göçük altındaydı.

Akşam olmuş, hava eksi derecelerde insanın kanını donduruyordu. Diğer abim ve yeğenim enkaza gitmişler canhıraş bir çaba göstermelerine rağmen ellerinden hiç bir şey gelmemişti. O geceyi herhangi bir şey yapamadan arabalarda geçirdik. İnsanın elinden hiçbir şey gelmemesi ve çaresiz bekleyişlerin ilkiydi bu gece.

Sabah olunca hemen enkazın yanına gittim. Enkaz kelimesi artık hayatımızın bir parçası oldu, spiral gibi, kazma gibi, kürek gibi, moloz gibi, ceset torbası gibi...

Altı kattan ibaret olan bina adeta bir yapboz gibi darmadağın olmuştu. Altı kat ancak üç kat yüksekliğinde kalmıştı. İlk andaki gördüğüm manzara karşısında nasıl soğukkanlı kaldım halen şaşıyorum kendime. Binanın en üst katında bir bedenden aşağı sarkan bacağın bir hafta boyunca öylece kalacağını kim bilebilir ve kim tahayyül edebilirdi.

İnsanların depremin şokunu üstlerinden yavaş yavaş attıklarını gördüm. Canhıraş bağıışlar yerini çaresizlikle ümitvar olmak arasında bir bekleyişe bırakmıştı. Ama bir yandan da ne yapabiliriz diye binaların etrafında - yavrusunu bir yırtıcının kaptığını gören ama onu elinden alamayan sadece etrafında dönen bir anne kedi gibi, kuş gibi- dolaşan insanlar vardı. İnsanoğlu ne kadar çaresiz Ya Rabbi.

Emin olmak için orada yaşayan akrabamıza enkaz altındaki yakınlarımızın hangi dairede olduğunu sordum. O da bir kat gösterdi ki oradan

sağ bir insanın çıkması ancak mucize olurdu. Burasını salonun pembe koltuklarından tanyor, her seferinde o koltuklara göre tekrar yer tespiti yapmak durumunda kalıyorduk. Bu kat on gün boyunca delik deşik ettiğimiz bir yere dönecekti.

Artık müdahale zamanı gelmişti. Orada bulunan yakınlarımıza elimizde ne olduğunu sordum. Sadece uzun bir levye benzeri demir ve bir balyoz olduğunu söylediler. Böyle zamanlarda durum tespiti yaptıktan sonra en kısa zamanda elde ne varsa onunla işe koyulmak gerek.

Binanın yaklaşık yedi metre yana doğru kayarak yatması, salonun üstünden başlamak için bir fırsat sunuyordu. O halde televizyondan da gördüğümüz şekilde yukarıdan aşağı inmek en mantıklısıydı. Öyle de yapmaya karar verdim. Bir yer belirledikten sonra abim, yeğenim ve diğer akrabalarımızla birlikte başladık salonun üstünü bu iki aletle delmeye. Kol gücü ve işlevi yetersiz aletlerle betonda ilerlemek haliyle yavaş gidiyordu. Ama sonuçta ancak bir kafanın girebileceği kadar bir delik delebildik. O da muhtemeldir ki televizyon ünitesinin üstüne gelmiş ve içeriye görememiştik.

Bu arada depremin ilk üç günü arama kurtarma ekipleri Adana Nur Dağı otoyolundaki kırılmalar ve on bir ili etkileyen deprem dolayısıyla Besni'ye yeterli sayıda gelememişti. Üçüncü günden sonra gün be gün artan sayıda ekip ve ekipman gelmeye başladı ki bir hafta sonra artık binaların üstü bu gönlü geniş, yürekli insanlardan geçilmez olmuştu. Rabbim hepsinden tek tek razı olsun.

Bu ilk deneme ve aletlerle, enkazdaki yakınlarımızı kurtarmamız mümkün gözükmüyordu. Bu işin yolu iyi bir koordinasyon, sağlam bir ekip, tam teşekküllü ekipmanlardan geçiyordu. Ve bizim çok şükür ikinci gün lastikçi, hamal, inşaat ustası, imam, akademisyen, öğretmen, teknik elemanın da aramızda olduğu bir ekibimiz ve hilti, spiral, kazma, kürek, jeneratör, balyoz gibi enkazda bir hafta boyunca kullanacağımız ekipmanlarımız oldu. Buradan kendi aile üyelerim dışında bize on gün boyunca her türlü kolaylığı sağlayan, omuz omuza gece gündüz işini gücünü bırakıp bizimle adeta enkazda yatıp kalkan ve gözleri gibi sakındıkları ekipmanlarını sanki kendi kardeşleri enkaz altındaymışçasına esirgmeden kullanan/kullandıran büyük yürekli gençlere çok çok teşekkür ediyorum. Onları hiç unutmayacağım. Rabbim yardımcıları olsun.

Enkazda

kullanılabilecek aletler:

Spiral makinesi, hilti,
jeneratör, kazma,
kürek, balyoz, levye...

Bu gençler kendi kullandıkları hilti, jeneratör, spiral gibi makinalarını enkazın yanına getirdiler. Ben de odaların yerini tespit ettikten sonra nasıl gireceğimizi hesaplamaya koyuldum. Çocuk odasına denk gelecek şekilde altıncı kattan aşağıya delerek inmemiz gerektiğini söyleyip delinecek yeri tespit ettim.

Nihayet Sarı'nın (lakabı Sarı) hilti sesiyle başladık delmeye. Hiltiyle delmeye başladığımız yerin hemen yanında başı kirişin altında kalmış cansız bir beden yan başında kazı yapmak insanın neler yapabileceğini gösteren ender durumlardan birisi olsa gerektir.

Biz enkazda çalışırken hava öyle soğuktu ki üstümde beş, altımda tam üç kat elbise ile dolaşıyordum. Üç kat da çorap giymeme rağmen halen üşüyordum geceleri. Öyle ki enkazın üstünde rüzgâr eşliğinde yarım saat çalışıp vardiyalı olarak yer değiştiriyorduk. Çalışan aşağı iniyor, binadan sökülen devasa kalasların alevinden ısınmaya çalışıyor, tekrar çıkıyordu. Isınmak dediysem, ateşe karşı durduğunuz taraf yanarken dışarıda kalan tarafınız buz tutuyordu. Onu için ateş başında sürekli yer değiştirmeniz veya soğuk kalan yerinizi ateşe çevirmeniz gerekiyordu.

Bir kat, iki kat, üç kat derken sonunda yeğenlerimin çocuk odasına ulaştık. Çocuk odasının tavanını deldiğimizde Sarı'nın "yumuşak bir şey var abi" demesi öyle ürkütücü bir sahneydi ki anlatamam. Sonradan yatak yorgan ve kitap defter olduğunu anladık. Odayı biraz temizledikten sonra ilk cenazemiz olan Gökçenur'a ulaşmış olduk. Gökçenur, üniversite sınavına hazırlanan civil civil bir karaktere sahip genç bir kızdı. İlk onu koydum cenaze torbasına. Babası görmesin diye enkazdan aşağı indirmiştik. Ama baba olunca hissediyor demek ki insan. "Benden saklıyorsunuz", "kime ulaştınız" diyerek dövünmeye başladı. Bedeni hiç bozulmamış olan ilk şehidimizi sessiz bir şekilde çıkarttık. Kendi arabamızla hastaneye götürüp ilk işlemlerini yaptık.

Hastanedeki durum da içler acıydı. Çıkartılan cenazeler ilk olarak hastaneye getiriliyor, bir doktor kontrolünden ve gerekli resmi işlemler bittikten sonra onaylı belge ile cenaze alınıp defnedilebiliyordu. Cenazelerin bekletildiği odadaki o kesif insan kokusu dayanılacak gibi değildi. Biz de Gökçenur'u yakın bir akrabanın evine koyduk kimseye bildirmeden.

Bir yandan bunlar olurken diğer yandan da kadınların yanına gelip onları teselli etmeye çalışıyordum. Gökçenur'un vefatını da ilk gün gizli tuttuk.

Ardından çocuk odasında bir küçük şehidimize ulaştık. Gözümüzün nuru, şirin bebeğimiz üç yaşındaki Elif'imize. Onu da cenaze torbasına koyup hastaneye götürdüm. Bir insanın kucagında sabi cansız bir yeğenini taşıması

nasıl bir imtihandır Ya Rabbi. Onun işlemlerini de bitirdikten sonra gizli bir şekilde teyzesinin yanına koydum.

İki cenazemize ulaşmış, diğerlerinin canlı çıkması için dua ediyorduk. Depremın ikinci günü ikindi vakti olmuştu. Enkazda çalışırken bir haber geldi. Bir kız çocuğu bulunmuş dediler. Adı da enkazda olduğunu düşündüğüm yeğenimle aynıydı. Hepimiz heyecanlandık. Ama yapım gereği ben biraz daha temkinli davrandım. Çünkü umudunuz ne kadar yükselirse hayal kırıklığınız o kadar artar. Bunun üzerine birkaç kişi çocuğa bakmaya gittiler. Biraz sonra bir haber geldi. Gerçekten depremden sağ kurtulan büyük yeğenimmiş. Rabbime şükürler olsun. Depremden burnu bile kanamadan kendi imkânlarıyla çıkmış.

Allah bir yeğenimi bize bağışlamıştı. Umudumuz bunun üzerine arttı. Herkesi bir sevinç kapladı. Hemen onun yanına gidip, sakince gece evde kimin nerede yattığını öğrendim ve enkaza tekrar döndüm. Bu arada diğer abimler de uzun ve zorlu yolculuklar sonucunda Besni'ye ulaşmışlardı.

Umudumuz artmış olarak çalışmalara yaklaşık bir hafta daha devam ettik. Ancak abim, yengem ve diğer yeğenimin cansız bedenlerini bulabildik. Son görevlerimizi yaparak dinimizin gereği namazlarını kıldık ve defnettik. Rabbim hepsine gani gani rahmet eylesin.

2023 YAZI

Manisa

Antalya'dan İzmir'e doğru yola çıkmış, temmuz sıcaklığında davet edildiğimiz bir yere doğru giderken, gelen bir telefon üzerine aklımızdan hiç geçmeyen Manisa'ya gitmeye karar verdik. İzmir'de üç gün geçirdikten sonra, ilahiyat fakültesinden asistan arkadaşlarımızın resmi belgelerini imzalamak üzere Manisa'ya doğru yola çıktık.

Devlet tarafından yapılan (Allah devletimize zeval vermesin) 4 kilometrelik İzmir-Manisa arasındaki Sabuncubeli Tüneli (4070 metre) sayesinde yarım saatte Manisa'daki ikamet edeceğimiz misafirhaneye vardık. Biraz tantanalı giriş işlemlerinden sonra odalarımızın birine kendimizi attık. Odanın birisi hazır, diğer oda da ek yatakla birlikte hazır olacaktı akşama kadar. Sonra çıktık mekândan, vazgeçilmezimiz olan navigasyona yazdık tarihi Muradiye Camii'ni.

Aman Allahım! Şehrin trafiği dillere destan. Daracık sokaklarda sağlı sollu park etmiş araçlardan arabayı ve tabii karizmayı çizdirmeden geçmek her babayığidin harcı değil ☺. Gerçi ilk sokakta buradan geçemeyiz deyip sonra daracık aradan geçen taksiyi gördükten sonra aynı yoldan arabayı çizdirmeden geçtim çok şükür. Şeytanın kulağına kurşun, bu satırları yazarken halen Manisa'da olduğumuzu da ekleyeyim.

Biz şehrin göbeğinde canhıraş ilerlerken (bu arada birçok sokak tek yön) karşımıza Sultan Camii adında güzel bir Osmanlı camisi çıktı. Tam arabayı da nereye koyalım derken yolun karşısında bir park yeri gördüm. Sineklerin kesilmiş ve biraz da beklemiş karpuzla hücum ettikleri gibi arabayı sokak başındaki park yerine sürmem bir oldu. Ve mutlu son, araba tam da merkezde bir park bulmuş oldu kendine.

Camiye vardığımda şaşkınlık içindeydim. İlk defa böyle bir cami görüyordum. Hayretimi açıklayacağım ama önce cami hakkında biraz bilgi vereyim. Söz konusu cami bir külliye içinde Yavuz Sultan Selim'in eşi ve Kanuni Sultan Süleyman'ın annesi olan Hafsa Sultan (Bayat, 1997) tarafından 1523 yılında yaptırılmış. Külliyyede bir cami, bir medrese, bir sıbyan mektebi ve bir darüşşifa mevcut.

Aslına uygun restore edilen bu yapılar, insana tüm ecdat camilerinde olduğu gibi ayrı bir haz veriyor. O zarafet timsali şadırvanlar, hatlı tekniğiyle tuğla ve küfeki taşının muhteşem uyumu, tarifinde kalemlerin anlatmakta kifayetsiz kaldığı minareler ve insanı mesrur eden nice detaylar...

Hafsa Sultan (ö. 1534)

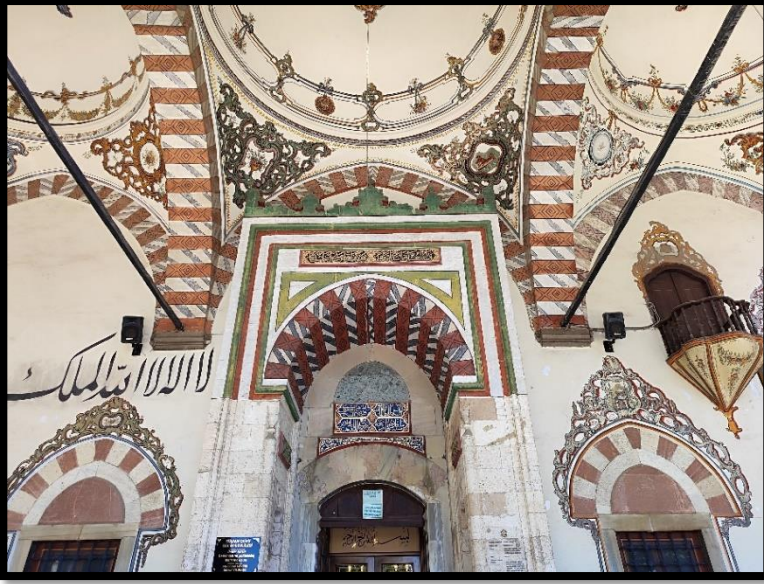
Asıl adı Ayşe olan Hafsa Sultan, gençlik yıllarını Trabzon'da geçirmiştir. Trabzon haricinde Kefe, Saruhan ve Manisa'da bulunan Hafsa Sultan, oğlu Kanuni'nin saltanat yıllarında uzun yıllar valide sultan olarak payitahtta kalmıştır.

(Hafsa) Sultan Camii'nde beni hayrete düşüren detay ise eserin klasik dönem bir Osmanlı camisi olmasına rağmen (16. yy.) son cemaat yerindeki kubbe altı süslemelerinin yeni barok (Akpınar, 2015, s. 22-28) usulünde yapılmasıydı. Üç boyutlu Şukufe tarzında bitki motifleri, hayreti mucip bir şekilde kubbe altına resmedilmiş bina görselleri... Benim hayret içindeki bakışlarım devam ederken (bu arada heyecanla Türk İslam sanatları dersinde böyle bir melez eseri bulmanın verdiği şaşkınlık ve heyecanla fotoğraflar çekiyor ve bizimkilere gördüklerimi yorumluyorum) cümle kapıdan içeri girdim ki ne göreyim. Caminin içindeki kadınlar mahfilinin ahşap süslemelerine inat, kubbe süslemelerinde yeni barokun en bariz özelliklerinden olan, boş çerçeveler adeta bu muazzam manevi eserin ruhunu emmiş, bu (Hanım) Sultan Camii'nin iç zarafetini neredeyse yutmuş.

Barok Mimarisi

İsmi Portekizce "Barucca (eğri-büğü inciller) kelimesinden alan Barok, 17. Yüzyıldan itibaren Avrupa'da yayılan bir mimari üsluptur. Erken ve Geç Barok olarak ayrılan bu akımlar Osmanlı mimari anlayışına da etki etmiştir. Son dönem bazı Osmanlı cami ve saraylarında bu mimari üsluplar görülmektedir.

Oradaki görevlilerden camiyle ilgili bilgi almak istesem de tatmin edici malumatlar edinemedim. Belki de ben fazla akademik bilgiler peşindeydim. Tüm bu yorumlar bir yana, caminin tarihsel ve sanatsal hususlarıyla ilgilenmeyen ziyaretçiler için dış süslemeler fevkalade gözüküyordu. Özellikle hanımlar dışarıdaki süslemelere hayranlıkla bakıyorlardı...

Görsel 15: Manisa Sultan Camii Süslemeleri

Bu müstesna eserin yüzyıllardır devam eden bir geleneğin merkezinde olduğunu söylemezsek gerçekten haksızlık etmiş oluruz. O da Manisa'nın meşhur mesir macunlarının Osmanlı'dan beri bu cami ve yanındaki medrese kubbelerinden saçılmasıdır. Evet, insana kuvvet vermesiyle bilinen mesir macunları cami avlusu ve çevresinde toplanan kalabalığa buradan saçılıyormuş. Bu festival havasındaki kadim geleneği görmenin bir gün bize de nasip olması temennisiyle ayrıldım (Hafta) Sultan Camii'nden.

Ailemizin yeni üyesi Kızımızın yolun karşısında duran Düldül'ün kapısına yapışması bizde tebessüme vesile oldu. Eee bize göre tarihi yolculuk yeni başlamışken, O, “bir cami gezdik bu iş bitti hadi atlayalım arabaya bitsin bu işkence” der gibi bakıyordu yüzümüze. Bu koşturmacaların akşama kadar süreceğini nereden bilecekti 😊.

Artık öğle olmuş ve çocuklar acıkmışlardı. Bulduğumuz ilk dönerciye girdik, dönerleri mideye indirdik. İsmi gibi efsane olmasa da mekân temiz, fiyat uygun ve tadı güzeldi dönerlerin. Bir defa daha gidilecek bir yer olarak kaldı hafızamızda...

Karnımız da doyduğuna göre, artık Hedef Muradiye Camii'ydi. Caminin dış kapısına vardığımda beni şaşırtan bir yazıyla karşılaştım. Bu sultan camisi, adı tarihin en meşhur mimarları arasında anılan Mimar Sinan tarafından

tasarlanmış. Koca Mimar'ın eliyle Ege bölgesinde inşa edilen tek camiymiş.¹³ İhtişamlı kubbesi, sütun başlarındaki sade süslemeleri, zarif minareleri, muhteşem minberi ve hünkâr mahfiliyle payitahttaki selâtin camilerini aratmayan bir eser...

Manisa'ya uğrama sebebimiz olan meslektaş arkadaşımızla bu camide buluştuk. Önceden hazırladığımız belgelere gerekli imzaları atıp, resmi işlerimizi bihakkın yerine getirdikten sonra camiye gezmeye ve Sinan'ın ruhaniyetini namazın nuruyla bezenmiş bu eserde aramaya başladım.

Minberindeki zarafet mi, minarelerin kalem misali oluşu mu, kubbelerin haşmeti mi bilinmez, bir başka olur Sinan'ın camileri. Sultan 3. Murad adına yaptırılan bu cami de yanındaki içine giremediğimiz ancak minyatürlerinde gördüğümüz külliyeinin diğer eserleriyle birlikte harikaydı. Ayrıca caminin hünkâr mahfili (Çetinaslan, 2013, s. 61-74) ve kadınlar mahfili de caminin bütünlüğünü sağlayan diğer unsurlardı.

Buradan çıktıktan sonra artık hoca olan asistan kardeşimizi ailesini de alarak iki araba, ismi magnezyumdan gelen güzel ama iki kültür ve binlerce bina arasında sıkışmış bir şehir olan Manisa'ya Spil Dağı eteklerinden bakmak istedik. Ancak bu yolculuktaki asıl maksat 14. yüzyılda

Saruhan oğlu İshak Bey tarafından yaptırılmış Mevlevihane'yi görmektir. Mevlevihane'nin modern dervişleri meğer mesaiye tabiymiş, akşam mesai dolunca kapıya kilidi vurup gitmişler☺. Bir başka bahara kalsın diyerek Mevlevihane'den ayrılıp dağların sırrını arayan kıymetli hocam İhsan Süreyya Sırma'yı anarak Spil Dağı eteklerinde tırmanışa devam ettik. Ama ne tırmanma. Döldül "artık bırakın beni kendiniz çıkın çıkabiliyorsanız" diye feryat ediyordu☺.

Eskiler ne güzel insanlarmış, hep dağların eteklerine kaçmışlar. Zemin sağlam, itikat sağlam; sırtını dağa yaslamış, ovayı ekip dikmiş, temiz havayı içine, zikri Hakka çekmiş, huzur dolu bir hayat... Manisa'dan uzaklaştıkça insanı boğan trafikten, üstüne üstüne gelen, şekilsiz, gereksiz objelere

Hünkâr Mahfili

Tarihi camilerde padişahların namaz kılmaları için ayrılmış özel bölümlere verilen addır. Hz. Ömer'in katli sonrası güvenlik amacıyla cami içerisinde halifeye özel bir yer tahsis edildiği düşünülmektedir. Bu basit ayırım zamanla cami cemaatinin giremediği kapalı mekânlara dönüşmüştür.

¹³ Şunu açıkça belirtmek gerekir ki caminin cephe kısmındaki eklentiler Mimar Sinan'ın İstanbul'da inşa ettiği camilere benzemiyor. Bu hususta şu maddeye bakınız: (Karakaya, 2006, s. 201-203).

boğulmuş binalardan ve dünyadan da ahiretten de bî haber yığınlarından kurtuluyorsunuz. Zirveye çıktıkça insanın kendi içine, dağın ruhuna doğru bir yolculuğa dönüşüyor bu gidiş...

Çıkabildiğimiz en tepeden Manisa'nın tarihini ve bu kenti yeşillendiren ama filmlerde dalga geçilen Tarzan Rıfkı'yı Arzu Hanım'dan dinledikten sonra, "keşke bir Rıfkı kadar olabilesek de Hz. Peygamberin, 'kıyametin kopacağını bilseniz bir fidan dikin' düsturuna ayak uydurabilesek" serzenişliyle indik aşağıya...

Sözüm ona Zeus'un uydurma entrikalarına kurban giderek ölüp bir kayaya dönüşen ve benim bir türlü benzetemediğim yüz şeklindeki ağlayan kayayı da gördükten sonra şehrin meşhur trafiğine tekrar daldık.

Artık çocukların zamanı diyerek, Manisa'nın minyatür eserlerini ve hem bizim hem de günümüz çocuklarının çizgi film dünyasındaki karakterlerin heykellerini barındıran masal dünyasını gezdik. Neredeyse hiçbiri bizden olmayan masal kahramanlarını iki farklı kuşak olarak tek tek tanımak bir yana, belki de bir Osmanlı tarihçisi olarak şehzadeler kenti Manisa'da yetişen şehzadelerin heykellerini görmek beni oldukça heyecanlandırdı. Şehzade Mustafa bin Bayezid, Şehzade Mehmed bin Murad, Şehzade Korkut, Kanunî oğlu Şehzade Mustafa, Mehmed, Selim ve nice şehzadelerin bu şehrin ruhuna karıştıklarını görmek bir yandan "ne büyük şehzadeler yetişmiş bu memlekette dedirtti" bir yandan da genç yaşta hüznü dolu sonlarını hatırlattı bu fakire. Ruhları şad, mekânları cennet olsun...

Bu notları alırken sabah ezanı da okundu. Haydin felaha...

Yeri gelmişken bir hatırlatmada bulunayım. Misafirhane veya otelde kalırsanız kible yönünü tespit etmek için çekmece içlerindeki, duvarlardaki veya tavandaki yeşil ok işaretlerini arayın. Telefonlardaki kible uygulamaları da artık moda oldu ama hadi neyse...

Manisa/19 Temmuz 2023 saat 05.04

...

Bugün Manisa'daki ikinci günümüz. Önce "dünden kalan bir ziyaret sözümüz var" diyerek Mevlevihane'nin¹⁴ yolunu tuttuk. Oraya vardığımızda Mevlevihane önünde çay ve simit eşliğinde koyu bir sohbet yaptık dostlarımızla. Mevlevihane'nin mesaisi başlayınca da huzur dolu bahçesine girdik. Günümüz dünyasında uyarıcılar o kadar çok ki insan yoruluyor, sakin

¹⁴ Mevlevihane, Mevleviye tarikatının tekkesine verilen isimdir. Mevlevilik de malumunuz olduğu üzere Konya'da medfun olan Mevlâna Celâleddin-i Rûmî'ye nispet edilir. Manisadaki mevlevihanenin tarihçesine bakmak isterseniz, bu konuda güzel bir makale buldum sizler için. Buyrun inceleyin: (Tezcan, 1994, s. 185-193).

ve dingin mekânlar arıyor. Mevlevihane’yi bize üniversiteli bir genç gezdirdi. Uluslararası İlişkiler okuyan ve yarı zamanlı olarak burada çalışan bu Delikanlının konuya vakıf anlatımları bizleri mutlu etti. Kendisini heyecanlandırmamak için üniversite hocası olduğumuzu söylemedik ilk başta. Ancak sonra öğrenince gözündeki öz güven görülmeye değerdi.

Mevlevihane’de dinlediklerimizin arasında dikkatimizi çeken bir hususu sizinle paylaşmak isterim. Bildiğiniz üzere eski dönemlerde ortak kaplardan yemek yemek gayet tabii bir durumdu. Sofrada adam başına iç içe geçmiş tabaklarda ayrı ayrı servisler açılmaz, ortadaki kaplara konan yemeklerden hep birlikte yenirdi. Günümüzde bu uygulamanın hijyenik olmadığı, insanların bu yolla birbirlerine hastalık bulaştıracağı şeklinde bir yaklaşım vardır. Bu bir yönüyle doğrudur da. Ancak Mevlevihane’deki dervişlerin ortak kaptan nasıl yemek yediklerini öğrenince benim kafamdaki bazı sorular çözüm bulmuş oldu. Dervişler yemek yerken kaşıklarını tamamen ağızlarına sokmazlar. Kaşığın bir tarafını ağızlarına sokarken, diğer tarafıyla da ortak kaptan yemek alırlardı. Yani kaşığın yarısını yemeğe, yarısını da ağızlarına götürürlerdi. Ayrıca bu insanların günde en az beş defa abdest aldıklarını ve abdest alırken de üç kez ağızlarını temizlediklerini, yani günde on beş kez ağızlarını yıkadıklarını göz önüne aldığımızda, ortak kaplardan yemek yiyen bu insanların birbirlerine mikrop bulaştırmalarının söz konusu olmadığını söylemek abartı olmaz sanırım.

Bu yorumlarıma bakarak, mutlaka ortak kaplardan yemek yemeliyiz yargısına varın demiyorum. Ancak her şeyin israfından kaçınmamız gerektiğini vurgulamak istiyorum.

Bursa, Misafirhane, 20 Temmuz 2023, (Saat 05.04)

Manyas Kuş Cenneti

Balikesir'den¹⁵ çıktıktan sonra rotayı Bursa'ya çevirdik. Zira Bursa görülmeden ne Osmanlı'yı anlayabilirsiniz ne de böyle tarih kokan bir şehrin atmosferini başka bir yerde bulabilirsiniz. Bursa'ya doğru giderken ara ara haberlere konu olan Manyas Kuş Cenneti'ne gitmeye karar verdik. Yolumuzu çok fazla uzatmayacak bu karar neticesinde çeşitli kuşları göreceğiz, çocuklara da bir farklılık olacaktı. Pelikanları ile meşhur olan bu yere vardığımızda, hayal kırıklığına uğradık. Çünkü pelikanların göç zamanı değilmiş ve görülecek pek bir kuş yokmuş burada. Ayrıca o birkaç kuşu da ancak kuledeki dürbünlerle görmek mümkünmüş. Pekâlâ dedik ve milli parka girmeden geri dönmeye karar verdik. Geri dönüşümüzde çok az sayıdaki kuşun bulunduğu suya doğru sürdüm arabayı. Ancak kuşlardan çok inekler vardı göl kenarında. Biz de kuşlar yerine gayet besili olan inekleri seyrederek bu İnek Cenneti'ne veda ettik 😊. Belki bir gün sezonu tutturur ve kuşların oluşturduğu harika manzarayı görme fırsatı buluruz.

Bursa, Misafirhane, 20 Temmuz 2023

¹⁵ Balikesir'i başka bir seyahatnameye saklıyorum. Zağanos Paşa Camii ve Türbesi, Höşmerim tatlısı, Müzesi, Hamamı ve nicesini... Herşeyi de burada bitirmeyelim.😊

Bursa

Manyas kuş cennetindeki sayıca kuşlardan fazla olan inekleri gördükten sonra tekrar yola revan olduk. Bu defa varılacak menzil müstesna idi. İpeğin merkezi, kestanenin toprağı ama her şeyden önce Payitaht-ı Osmânî idi. Osman Gazi'nin, Sultan Murad'ın, Yıldırım Bayezid'in ve dahi Sultan Çelebi Mehmed'in mekânı idi. Ancak şunu itiraf etmeliyim ki yıllar önce geldiğim Bursa bu değildi. Böyle bir trafikle karşılaşınca hayalimdeki Bursa'nın yerini boğucu bir kent almıştı. Kalacağımız misafirhaneye gidene kadar trafikte perişan olduk.

Bursa'da kalacak yer bulmak hayli sıkıntılı oldu. Ondan fazla misafirhane aramamıza rağmen hiç birinde boş bir yer yoktu. Gideceğimiz misafirhaneye gelmeden önce, yakınındaki polisevinde tekrar şansımızı denemek istedim. Ama maalesef orada da hiç yer yoktu. Önceden rezervasyon yaptırdığımız misafirhaneye vardık. Burası odaları küçük ama temiz bir yerdi. Zar zor sığsak da iki oda bulduğumuz için nasipli sayılırdık. Artık Yıldırım Bayezid eseri Bursa Ulu Camii'ni görmek, Koza Han'da bir çay içmek ve dahi Kapalı Çarşı'yı dolaşma fırsatı bulduk deyip misafirhaneden ayrıldık. Bir iki küçük kaza atlattıktan ve tahammülsüzlüğün bariz göstergesi olan korna seslerini işittikten sonra nihayet Koza Han'ın karşısında bir sokakta hayatımın zor bir parkını daha başarıyla gerçekleştirdim. Önümdeki ve arkamdaki arabalar arasında toplam ancak yirmi santim kaldı. Bakalım tekrar çıkabilecek miyim.☺ (Bu arada bu notları Ulu Cami yanındaki çınarın altından yazıyorum.)

İlk durak Koza Han olacakken bir de baktım ki büyük bir çınarın dibinde bizim Delikanlıyla oturuyoruz, hanımlar ise başörtüsü alışverişinde. Bursa'ya gelinir de tekstil alınmaz mı? Delikanlının her çınar altında bulunduğu kediye “uyyy ne tatlı şeysin” deyip sevmesi faslını bitirdikten sonra Koza Han'a girdik.

Tarihi Han'ın özelliklerini anlatmaya çalışırken yine hanım ve kızların gözleri ipek başörtüsünde geziniyordu. Ne de olsa Bursa ipeğin başkenti sayılır. İpek, ismiyle müsemma olan binlerce kilometrelik tarihi İpek Yolu'ndan geçerek Bursa'da işlenir ve Avrupa pazarında buradan giderdi. “Oturalım şu güzel hanın havasını teneffüs edelim” deyip birer sandalye çekiyorduk ki çaycı, “ne için geldiniz” demez mi, afalladığımız bu soru karşısında aldığımız cevap daha hayal kırıcıydı. “Han beş dakikaya kapanıyor.” Apar topar birkaç daha fotoğraf çektikten ve “en azından kapandıktan sonra gelmedik” diyerek kendimizi avuttuktan sonra hızlıca Ulu Cami'nin yolunu tuttuk. “Orası da kapanır mı acaba?” diye içimden geçirmedim değil. Allah'tan beş vakit namaz camide kılınıyor ve akşam namazı yaklaşıyordu. Kafamda bu denklemi

yaparken içinden geçeceğimiz Kapalı Çarşı'nın kepenkleri inmeye başladı. Koş Allah koş... Çok şükür kepenkler inmeden eğilerek girdik içeri. Orada da

Görsel 16: Bursa Ulu Camii Şadırvanı

birkaç fotoğraf derken, Ulu Cami'ye attık kendimizi.

İlk cuma hutbesinde Somuncu Baba'nın Fatiha Suresi'nin yedi farklı tefsirini yaptığı bu ihtişamlı eserin içine girdik. Bu arada bizim gençler “yahu burada da mı cami gezeceğiz? Hep bir birine benziyor”, sorularına. “Bu cami çok farklı, içeride hiç görmediğiniz bir şey göreceksiniz” diyerek heyecanlarını diri tutmaya çalıştım. Ki öyle de oldu, içindeki havuzu görünce bana hak verdiler.

Yirmi kubbeli Ulu

Camii'ndeki muhteşem mihrabın önünde akşam namazını eda ettikten sonra, banisi Yıldırım Bayezid Han'a dualar ederek çıktık.

Arabayı koyduğum dar parktan üç beş defa ileri-geri hareketten sonra cami cemaatinin bu adam ne yapıyor böyle bakışları arasından çıktım.

Bursa'da gezilecek ve anlatılacak o kadar şey var ki bunlar için ayrı bir seyahatname yazmak gerek. Ancak Emir Sultan Hazretlerinin türbesi ve çevresindeki hazire, Panaroma 1326 Bursa Fetih Müzesi, Osman ve Orhan Gazi Türbeleri, Sultan Mehmed, Sultan Bayezid, Sultan Murad Türbeleri, Uludağ... sadece isimlerini dahi yazsanız birkaç sayfayı bulabilir. Onun için Bursa bahsine burada noktayı koyalım ve bir daha yolumuz düşerse bir Bursa Seyahatnamesi hazırlayalım inşallah diyerek Karadeniz taraflarına doğru yola çıkalım.

Sakarya, Bir Köylümün Evi, 22.07.2023,

Amasra

Lala lala çeşm-i cihan bu mu ola.

Fatih Sultan Mehmed'in 1460 yılında fethettiği Ceneviz kalesine yani Amasra'ya gidiyoruz. Mihmandarımız yıllarca burada yaşamış biraderim olunca, şehri gezmek de bir başka oluyor. Size de tavsiyem odur ki eğer bir yerde şehri iyi bilen birileri varsa onlara takılın. İnternet tavsiyeleri bir yere kadar sizi tatmin eder. Amasra, iki sahili, bir kalesi, otantik çarşısı, tarihi hamamı ve kent müzesiyle Karadeniz'in incisi sayılacak yerlerden birisidir. Batı Karadeniz'e gidip de Amasra'yı görmezseniz çok eksisiniz var demektir.

Benim birçok defa geldiğim bu sahil şehrini yürüyerek gezdik. Çay bahçelerinde çaylarımızı yudumladık, kalesinden su içinde kalıntıları bulunan tarihi hamamı temaşa ettik ve Fatih Sultan Mehmed döneminde yapılmış camisini ziyaret ettik. Kiliseden çevrilen bu cami, iyi korunmuş bir eser. İyi ki camiye çevrilmiş, yoksa kendisi tarih olur, yerine de bir ev yapılmış olurdu.

Caminin karşısında bulunan Kayıp Terlikler Ağacının altında fotoğraf çektirdik. Bu ağacın şöyle bir hikâyesi var. Mahalledeki bir köpek insanların terliklerini çalıp götürüyormuş. Bakmışlar ki terliklerin teki kayboluyor. Tek olarak buldukları terlikleri bir ağaca asmaya başlamışlar. Zamanla sokakta teki olmayan tüm terlikler bu ağaca asılmaya başlanmış. Bu tek terlikler zamanla ağacın gövdesini doldurmuş. Artık bir ziyaretgâha dönüşen bu dut ağacının altında her gelen turist fotoğraf çektiriyor. Biz de bu ilginç kareyi kaçırmadık.

Bartın, 23.07.2023, (Saat: 11.35)

Görsel 17: Amasya'daki Kayıp Terlikler Ağacı (Bartın)

Safranbolu ve Kastamonu

Bartın'dan güzel bir yağmur eşliğinde yola çıktık. Her ne kadar yağmurdan dolayı elbiselerimiz kurumasa da çok sorun olmadı. Çünkü insanın kafası zor zamanlarda daha iyi çalışıyor. Nemli çamaşırları valize koyduk, valizi de açık olarak bagaja yerleştirdik. Ver elini Safranbolu'ya...

Karabük'e bağlı bu tarihi kent, dünyaca meşhur konaklarıyla ve adını da aldığı safranıyla Türkiye macerasına çıkan herkesin mutlaka görmesi gereken yerler asında sayılır. Biz de ilk olarak Safranbolu'nun dillere destan konaklarını gezdik. Beni en çok etkileyen şehrin girişindeki Havuzlu Asmazlar Konağı oldu. Ayrıca, Sokullu Mehmet Paşa Camii, Sadrazam İzzet Paşa Camii ve Kaymakamlar Konağı'nı hayranlıkla ve "bizim de bir konağımız olur mu acaba?" diyerek doluştuk. Ama sanki cebimizde paramız varmış gibi üç dört milyon liradan başlayan konak fiyatlarını araştırıp biraz da hayal kurduk. Konakların haricinde alış verişi yaptığımız tarihi çarşı ve çikolata fabrikasını da gezmeyi ihmal etmedik. Çikolata fabrikasında Safranbolu'nun tarihi yerlerinin çikolatadan yapılma maketleri var. Maket dediysem hayli büyük ebatlarda yapılmış. Fabrikayı gezerken biraz üşüyebilirsiniz. Zira içerisi çikolataların erimemesi için oldukça serin tutuluyor.

Şehirden ayrılmadan hep yaptığımız gibi bir markete girdik ve hazır balık, ekme, yoğurt, domates salatalık ve ayran aldık. Unutmadan bir de Çarkıfelek meyvesi aldık deneme amaçlı. Aramızda kalsın benim çok hoşuma gitmedi. Ama çocuklar sevdi diyebilirim.

Güzel Safranbolu'dan çıktıktan sonra bir nehir kenarında ekme arası sandviçlerimizi yedik ki halen tadı damağımızda. Açık havada, çam ağaçlarının esintisi altında ve güzel bir ırmak kenarındaysanız yediğiniz şeyler kebab gibi gelir size.

Yemekten hemen sonra Kastamonu'ya varmak için yola revan olduk. Öğretmenevinde yerimizi ayırtmanın rahatlığı içinde şehre girdik. Evvel emirde belirtmeliyim ki Kastamonu, trafiği rahat bir şehir. Sadece bazı saatlerde Çay Yolu'nda (şehrin içinden geçen su kemeri) trafik sıkışık olabiliyor. Ayrıca temiz, düzenli tarih kokan bir kent. Misafirhaneye gelip odamıza yerleştikten sonra ilk tattığımız yemek Kastamonu etli pidesiydi. Gözleme pide arası bir yiyecek. Tadı çok hoşumuza gittiğinden olsa gerek çok aç olmamamıza rağmen ikişer tane gömdük 😊.

Güzel bir uykudan sonra sabah erkenden kahvaltıyı yapınca şehri gezmeye başlayalım dedik. Tabi ki bir şehri gezmek için sahibinden izin almak adettendir. Biz de şehrin şeyhi, Hz. Pir Şeyh Şabân-ı Veli'nin mübarek kabri şerifine doğru yola çıktık. İyi ki de gelmişiz. Aslen Kastamonulu olan ve Fatih

Sultan Mehmed'in kurduğu Sahnı Seman Medresesi'nde talebe olarak bulunmuş ve gördüğü bir rüyada Hz. Rasulûllah'ın "memleketine dön" emri üzerine bu topraklarda irşat faaliyetlerine girişen Hazrete selam edip, dua eyledik. Rabbim cennetinde buluşmayı nasip etsin. Amin.

Burada zemmeme benzerliği ile bilinen Asa Suyundan şifa niyetine içtik elhamdülillah. Ayrıca bir süredir bir televizyon programında duyduğum "gelişiniz güle güle, gidişiniz güle güle, her işiniz güle güle" sözü de Hazrete aitmiş. Ahirette de güle güle haşrolmayı nasip etsin Rabbim.

Şeyhin medfun olduğu yerde bir de vakıf müzesi var ki, sadaka taşından buhurdana, hatlardan halılara, âlemden, maden sanatı ürünlerine kadar pek nadide eserler mevcut. Ayrıca bilgilendirici açıklamalar da müzenin ruhunu aydınlatmış doğrusu.

Görsel 18: Kastamonu- Şabanı Veli Müzesi-Hat Levhası

Külliyenin diğer bir parçası olan caminin muhteşem bezeli bir minberi ve üç kattan müteşekkil tekke hücreleri var.

Şeyhten desturu aldıktan sonra Kastamonu'ya gelmemde başat rol oynayan Mahmut Bey Camii'ne gitmek için (cami, şehrin 18. km dışındaki Kasaba Köyü'nde bulunuyor.) yola çıktık. Camiye vardığımızda bahçesinde oturan İmam Hüseyin Efendi camiye girebilmemiz için anahtarları getirdi. "Aman Allah'ım ne muazzam bir ahşap işlemesi, oymacılığı, işçiliği." Evliya Çelebi'nin dediği gibi "tarifte diller lal olur".

UNESCO geçici kültür mirası listesinde olan Mahmut Bey Camii'ni gezerken mest oldum. Flaş patlatmadan onlarca fotoğraf çektim. Bu arada caminin dışı restore edilmiş. İçinin de acil olarak restore edilmesi ve bu

muazzam eserin korunması gerek. Bunu şunun için yazıyorum, camiye girdiğimde yerde tavandan düşen tahta parçaları vardı. İmam efendi de ara ara küçük parçaların ve tozların düştüğünü söyledi. Ancak camide sadece Cuma namazı kılınabiliyor. Bu karar caminin fazla tahrip olmaması için alınmış bir tedbir. Benim kanaatime göre beş vakit namaz kılınması camide herhangi bir deformasyona sebep olmaz. Bilakis insan nefesi, cami kapı ve pençelerinin beş vakit açılıp havalandırılması bu eserin daha iyi muhafaza edilmesini sağlayacaktır. Böylece cami sürekli havadar kalacak ve içeri hapsolmuş nem ve rutubet gidecektir. Zaten imam efendi tamamen ahşap olan ikinci kata çıkmaya müsaade etmiyor. Haliyle düzenli namaz kılınmasında bir mahsur olmadığını düşünüyorum.

Kastamonu'ya bu senelik veda ediyoruz. Ama Nasrullah Kadı Camii'nden su içtiğimiz için Allah'tan bir kaza olmaz ise yolumuzun tekrar buraya düşeceğini düşünüyoruz. Dolayısıyla Nasrullah Kadı Camii, Yakup Ağa Külliyesi, Atabeg Camii, Kastamonu'nun meşhur kanyonlarını bir sonraki sefere bırakalım.

Kastamonu, Saat Kulesi, 25.07.2023, (Saat 21.15)

Aksaray

Aksaray'ı anlatmaya Kastamonu'dan başlayalım. Evliyalar, şeyhler ve camiler diyarı Kastamonu'dan; konakların harman olduğu diyar Kastamonu'dan iyi bir kahvaltı sonrası yola çıktık. Ayrılmak istemediğimiz bu yeşil şehir, hayalimizdekinden çok farklıydı. Duru maneviyatı cezbetti bizi. Ulu önderimiz İslam Peygamberi Hz. Muhammed (s.a.s.)'ın izinden ayrılmayan bir Medine bulduk. Fedakâr Şerife Bacı'nın taşıdığı mühimmat, meğer Şeyh Pir Sultan Şaban-ı Veli'nin, Nasrullah Kadı'nın himmetiyle yorganın altındaki sabi gibi korunmuş da düşmanın kalbine girmiş. Karanlık Evliya'nın, aydınlık tasarrufuymuş, Kastamonu'yu koruyan Candaroğlu İsmail Bey halen külliyesinde selam edermiş. Bediüzzaman Hazret, layihasını Medreseyi Yusufiye misali burada kaleme almış her şeye rağmen. Anlat anlat bitmez Kastamonu, kim bilir tekrar gelmek arzusuyla doya doya içtiğimiz Nasrullah Kadı'nın şadırvan suyu, yolumuzu bu şirin beldeye bir daha düşürür belki, nasip... Anlatmaktan ayrılmadığım gibi ayrılamadık buradan. İki günü dolu dolu geçirdik ve nihayet yeşilin içinden yağ gibi yollarından revan olduk, sıcağın kalbi, bozkırın diyarı İç Anadolu'ya...

Hızımı doksana sabitledim, sabah serinliğini içime çeke çeke, koltuğa sırtımı adeta gömerek, yolculuğun tadını çıkarttım. Akşamdan arayıp yer ayırttığım misafirhaneye beş saatlik yolumuz vardı. Önceden yer ayırttığımız için aceleye gerek yoktu. Dolayısıyla sakin bir yolculuk yapmaya karar vermiştim. Ama hep yaptığımız gibi bu beş saatlik yolculuğumuz, yolda görülecekler ile sekiz on saati bulacaktı. Buldu da ☺, ama önce Kastamonu-Çankırı arasındaki beş kilometrelik On Beş Temmuz Şehitler Tüneli'ni yaparak yolumuzu kısaltan ve yol güvenliğini, konforunu artıran devletimiz daim olsun diyelim. Emeği geçen herkesten Allah razı olsun.

Yolumuzun üzerindeki ilk durağımız **Çankırı**'ydı. Çankırı'ya yaklaşırken “gezip görülecek neler var?” diye bir bakalım dedik ve bir tuz şehrinin olduğunu gördük. Yaklaşık kırk kilometre yolu uzatmak pahasına çocuklara da bir farklılık olsun diye kırdım direksiyonu tuz mağaralarına doğru. Çaktırmayın, anne baba olarak bizler daha çok merak ediyorduk. İğdir'da da gidememiş içimizde kalmıştı bir tuz şehri/mağarası görmek. Navigasyon sağ olsun bizi şehirden geçirip mağara yoluna götürdü. Son birkaç km kala navigasyonla tabela arasında kaldım ve vardır bir hikmeti diyerek yolu uzatmak pahasına “Tuz Şehri 5. Km” tabelasına uydum. İyi ki de uyumuşum. Zira navigasyonun götürdüğü yer bir köymüş ve orada tuz mağarası da yokmuş.

Sonunda tuz şehrine geldik. Giriş ücreti oldukça makul düzeydeydi 5 kişi toplam 35 TL ödedik. Ancak bu rakam herkes için makul değilmiş meğer...

Lüks sayılacak bir arabadan inen amcalar bu ücreti çok pahalı bulup, bilet kesen görevliye çıkıştılar. "Biz taa İstanbul'dan geliyoruz, ne kadar benzin yaktık sen biliyor musun?" Gibi kendi haliyle çelişen bir ton laf. İnsan sormadan edemiyor, "be kardeşim bir litre su fiyatına olan bilet neyine ağır geldi" diye. Belediye bazı eksiklikleri olsa da bir yatırım yapmış buraya ve işletiyor. İçeride çok ciddi bir emek var. Ayrıca çay da bedava... Zaten çayı bu paraya içiyorsunuz. Yeri gelmişken söyleyeyim. Bu amcalar temsil ettikleri camiadan da utanmadan iki kişinin zor taşıyacağı bir tuz kayasını onlarca metreden getirerek arabanın arkasına yüklediler. Herhalde verdikleri üç kuruşun karşılığını böyle aldıklarını düşündüler. Acaba devletin ödenen vergilerle yapılmış bu yerdeki tüyü bitmemiş yetimlerin haklarını nasıl ödeyecekler!

Mağaranın kapısına geldiğimizde, memlekette sıcaklık rekoru kırıldığı bu günde (28 Temmuz) müthiş bir soğukla karşılaştık. Anladım ki içeride donacağız. Hemen arabadan kalın ne varsa üstümüze aldık ve tam tedbirli olarak tuz mağarasına giriş yaptık. Karanlık, soğuk, çamurlu zeminde zor da olsa aşağı doğru yol alabildik. Gözümüzün karanlığa alışması da zaman aldı tabii.

Görsel 19: Çankırı Tuz Mağarası

Mağarada en dikkat çekici olanı, mağara duvarlarına tuzdan oyulmuş ayı, geyik, fil, fare gibi değişik hayvan heykelleriydi. Öğrendik ki bu heykeller görsel güzellik katsın diye yapılmamış, aksine burada iskeletleri bulunan

hayvanlar adına yapılmış. Ayrıca madende kullanılan arabalar ve bir kısım maden aletleri de sergileniyordu. Çankırı'ya yolunuz düşerse üşengeçlik etmeden gitmenizi tavsiye ederim.

Görsel 20: Çankırı Tuz Mağarası-Hayvanlar

Yeri gelmişken burasıyla ilgili iyileştirilmesi gerektiğini düşündüğüm birkaç hususu yazayım: Öncelikle çıkış tabelaları eksik ve aydınlatmanın yetersiz olduğunu belirttim. Üç km uzunluğundaki bir yer altı mağarasında bu iki şey çok önemli. Aksi durumda bizim de yaşadığımız gibi insan kapalı ortam korkusu yaşıyor. Bir başka nokta ise tuz şehrine giden yoldaki işaret tabelalarının eksikliği ve yoldaki çukurlar.

Çıkışta görevliye fark ettiğim tüm eksiklikleri iyi niyetli bir vatandaş olarak söyledim. O da proje hazırlandığını yakında faaliyete geçirileceğini belirtti. Belediye görevlilerine kolaylıklar diliyor, teşekkür ediyorum.

Birkaç hediyelik eşya aldıktan ve ikram ettikleri çayı da yudumladıktan sonra açgözlü amcaların arabasının ardı sıra yola revan olduk...

Ver elini diğer bir tuz diyarı: Tuz gölü...

.....

Rota belli memleketimizin en büyük ikinci gölü olan Tuz Gölü'nü ziyaret. Haydi bismillah. Navigasyon Tuz Gölü'nün girişine yönlendirmediği için en yakın yeri yazdık. Nokta atışı oldu diyebilirim. Kocaman bir tabela: Tuz Gölü. Park sorunu yok giriş bileti yok. Ama... Girişte sizi alışveriş

bombardımanı karşılıyor. Masaj koltukları, magnetler, çaylar ve ücret mukabili gölden çıkanların ayaklarını yıkayabilecekleri yerler. Bence çok mantıklı...

Tuz Gölü, adı üzerinde tuzdan ibaret bir göl. Kilometrelerce üstünde yürüyebileceğiniz, bembeyaz bir alan. Bir tavsiye vereyim. Eğer bu göle gidiyorsanız yanınıza bir güneş gözlüğü alın. Aksi durumda gözlerinizi tuzdan parlayan ışık çok yoruyor ve bakmakta zorlanıyorsunuz.

Görsel 21: Tuz Gölü

Birkaç ek bilgi: Türkiye'nin tuz ihtiyacının yarısı bu gölden karşılanıyormuş. Ayrıca tuzdan dolayı geçirgen olmayan bu gölün altı oyularak gaz depolama alanları inşa edilmiş.

Aksaray'a bir türlü gelemedik değil mi? Tuz Gölü'nü de gördüğümüze göre menzil olan Aksaray'a devam edelim...

Antalya, 29.07.2023, (Saat:06.18)

...

Aksaray denince akla ilk gelenlerden birisi Aksaray Malaklısıdır. Sivashlılar için Kangal ne ise Aksaraylılar için de Aksaray Malaklısı odur. Anadolu Aslanı olarak nam salmış bu hayvanın uysal bir mizacı olduğu söyleniyor. Ama cüssesine bakınca insan ürküyor doğrusu. Bu ırkın üretildiği bir çiftlik varmış ancak bizim pek vaktimiz olmadığı için bu seferlik gidemedik.

Rutinimiz olan şehrin tarihi ulu camisini görmeye gittik. Arabayı biraz uzağa park etmiş olsam da şehrin merkezi çok büyük olmadığı için uzun bir

yürüyüş olmadı. Şehrin ortasından geçen kanal boyu biraz yürüdüktan sonra Aksaray Ulu Camii'ne vardık. 15. yüzyılda Karamanoğlu Mehmed Bey tarafından yaptırılan bu cami tamamen kesme taşla inşa edilmiş. Cami, ön cepheden haşmetli bir eser görünümü veriyor. Girişteki yüksek taç kapıyla birlikte yapı, önden bir kervansarayına benziyor.

Caminin haşmetinden büyülediğim için içine girmeyi dahi unutuyordum neredeyse. Caminin içine girdiğimizde ise içerisindeki loş ışığın da etkisiyle başka bir aleme geçmiş gibi hissettik. Kesme taşla örülmüş duvar, sütun ve kubbelerin birbiriyle uyumu harikulade. Ancak bu camiyi özel kılan en önemli husus minberiydi. Abanoz ağacından yapılmış minberin camiden daha yaşlı olduğu söyleniyor. Öyle ki cami yapıldığında yaklaşık 250 yaşında olan minberin başka bir camiden getirilip buraya konmuş olabileceği düşünülüyor. Bu minberin başka bir hikayesi daha varmış. Minberin kapı kanatları çalınmış ve bu tarihi kanatlar Türkiye Cumhuriyeti Kültür ve Turizm Bakanlığı çalışmalarıyla ismi verilmeyen bir ülkeden gizli bir operasyonla ülkemize getirilmiş. Allah bu hırsızlara fırsat vermesin.

Ulu Cami'den çıktuktan sonra şehrin müzesi var mı diye araştırırken zamanında bir un fabrikası olan ve sonradan müzeye çevrilen Azmi Milli Un Fabrikası Müzesi'ne gitmeye karar verdik. 1926'da açılmış bu fabrika oldukça iyi korunmuş bir eser. Cumhuriyet Türkiye'sinin ilk hidroelektrik santraliyle çalışan un fabrikası olduğu söylenen bu yapıdaki makinelerin arasında

Görsel 22: Tarihi Çamaşır Makinesi (Aksaray)

dolaşmak insanı duygulandırıyor. Müzede unla ilgili makinelerin dışında çok ilgimizi çeken çamaşır makinelerinin atası sayılabilecek bir çamaşır makinesi gördük. Hanım haline şükretti ☺. Bu makinede yıkamaktansa elle yıkamak daha kolaydır bence.

Aksaray'da uzun süre kalamadığımız için ancak bu kadar eseri görme fırsatımız oldu. Bu tarihi kent için en az iki güne ihtiyacımız olduğunu şimdiden söylemiş olayım.

Şehre veda edip, Konya üzerinden Antalya'ya orada da bir süre kaldıktan sonra memlekete yani Adıyaman'a doğru yola çıktık...

Adıyaman, Köy Evimiz, 07.08.2023

Memleket: (Adıyaman)

Adıyaman hakkında ayrı bir seyahatname kaleme almayı düşündüğümden burada yaşadığım birkaç anımı yazmakla yetiniyorum.

Ağustosun en sıcak günlerinden bir günün akşamı. Klimanın bile kendine faydası yok. Balkonda yatmak tek çare. Dalmışım nihayet. Gece saat 02.33'te çay bardağı ve çay kaşığı ikilisinin sesine uyandım. Ama canhıraş bir çay karıştırma sesi... Uyanmamak ne mümkün. Ardından kelimelerin uyumsuz bir şekilde iki piri fâni arasındaki raksı başladı. 80'i geçkin ihtiyar ile neredeyse o yaşlarda karısının kesik kesik kulaklarımızı tırmalayan sesleri. Ha bitti ha bitecek...

Diğer ev ahalisi de uyandı tabi bu duruma. Anamsa her gece yaşadığı belli olan bir alışkanlıkla sesini duyurmak istercesine yatmalarını tembih etse de nafiye. Zaten duyma problemi olan bu iki ihtiyar komşumuz dünyadan ve saatten bîhaber devam ettiler bardakla kaşığın samimi çarpışmaları arasındaki muhabbetlerine. Bunlara bir de balkonun altındaki çimento kâğıtları arasında yatan ve kuvvetle muhtemel uyuz olduğu anlaşılan köpeğin kaşınma sesleri eklenince düşünün siz cümbüşü ve ardından gelen uykusuzluğu... Neyse anama "boş ver müdahale etme" desem de onun her gün yaşanan bu rutine sessiz kalmasını bekleyemezdim. Ama endişeye mahal yok.

Aktif muhabbet her şeye rağmen devam etti. Araya komşu ihtiyarın küfürlü konuşmaları da girince benim de içimdeki diğerinin sesi yükselmeye başladı. Anamı sakinleştirmeye çalışmakla birlikte acaba kendim bu duruma sessiz kalabilecek miydim? Zaten sıcaktan uyuyamayan kızım ve eşim de cümbüşe dâhil oldu. Anamın "çenesi düşesiceler, bir susun da uyuyah", serzenişi, kızımın bağırarak için benden açık fetva duyma isteği ve eşimin "ya yeter artık bir gram uyuyamadım" mırıldanmaları arasında, komşu ihtiyarın "tarlaya gidim de bir çüt sürüm (çift sürmek)", sözü, her şeyin aslında bir başlangıç olduğunu anlamamı sağladı. Ancak karısını zor duyan, yürümekte zorlanan sekseni aşkın bu ihtiyarın gecenin üçünde (bu arada yarım saat geçti) traktörü çalıştırıp tarlaya gidecek olması düşüncesi bile, uyuyamayan bizleri daha da endişelendirmişti. Meğer bu da gecenin rutiniymiş. En ilginç olanı da ihtiyarın bir yandan euzu besmele çekip diğer yandan küfretmesiydi.

Traktörün çalışmasıyla birlikte gecenin suhleti en ağır darbeyi almış, bizlerin kulaklarındaki tüm pas silinmişti. Traktörün kontak sesiyle Delikanlının da uyanması bir oldu. Rüya âlemindeki gezintilerine devam eden yeğenim hariç hepimiz ayaktaydık artık. Bu arada aşağıdaki olayları film gibi izlerken anamın söylenmeleri ve sözünü onlara işittirme çabası benim frenlemelerime rağmen devam ediyordu. Ve bunu müteakip aşağıda ihtiyarlar

arasında şöyle bir konuşma geçti. "-biri mi konuşuyo, - bilmem (etrafa boş bakış atıyorlar)". Bir iki defa boşlukta yankılanan bu hareket ve sözlerle birlikte tam balkonumuzun önünde duran traktöre zincir takmaya devam ettiler. Nihayet ihtiyar ikinci defa marşa bastı ve "tor, tor, tor" diye semayı yırtan ses eşliğinde karanlığa akıp gitti. Artık tekrar uykuya dalma vakti gelmişti ki komşunun horozu vakti şaşırmışçasına ü ürü üüü... sesiyle bizim uyuma isteğimize kelimenin tam anlamıyla turp sıkılmıştı. Ardından bir diğeri ve diğeri derken köyün horozları ihtiyarları aratmayan bir canlılıkla ötmeye başladılar. Neyse ki çok sürmedi ve sustular. Susmasına sustular ama bizde de uykudan eser kalmadı. Bu fakire de gecenin bu saatinde olayları yazmak düştü. Vesselam...

Adıyaman, Köy Evimiz, 09.08.2023, (Saat: 04.01)

Besni

Bugün “Besni’ye gidelim, bir süre ayrı kalacağımız Kızımızı görelim” dedik. Yolda da aradık kendisini. Meğer benim yirmi beş yıldan fazladır görmediğim Sofraz köyüne gitmişler. Haliyle bize çoktan Sofraz yolu görünmüştü. Tarihi geçmişi binyıllar öncesine dayanan bu köy eskiden daha büyük ve bir merkez beldeymiş. Besni’de bir iki işimizi hallettikten sonra, yıllardır görmediğim ve gideceğimiz evin sahibine bir kaç gün önce usulen “nasipse geliriz” dediğim yere gitmek nasip oldu. Uzak olmayan ve yolu yenilenmiş olan bu köye on dakikada vardık.

Bahçeli güzel bir eve geldik. Bahçedeki üç küçük kaz yavrusunun kabuk kemirmeleri görmeye değerdi. Kazların tavukları yemek artıklarına yaklaştırmadan yemeklerini aşırımları da ayrı bir boğaz davasıydı. Dünya da böyle bir yer değil mi, tüm canlılar birbirlerine bir lokma için üstünlük kurma peşinde...

Misafir kaldığımız evin sahibi bizi özel bir yere götürmek istediğini söyledi. Bindik arabalara tarihi mezarların bulunduğu yere gitmek üzere yola koyulduk.

Sofraz’ın antik dönemlere uzanan bir tarihinin olduğunu biliyordum ama bu kadar çarpıcı anısal bir mezar beklemiyordum. Nihayet Tümülüs¹⁶ olduğu çok öteden belli olan yere geldik. Tümülüsün etrafını döndükten sonra mezar yolu denebilecek taşlarla örülü bir girişe geldik. Bu giriş Dromos denen bir tören yoludur. Ölüler bu yoldan mezara bir tören eşliğinde taşınırdı. Demirden helezonik bir merdivenle iniliyor aşağı. Ardından kesme taşlardan oluşan bir kapı ve bir tünel karşılıyor sizi. Şaşırtıcı derecede mükemmel yontulmuş kesme taşlarla örülmüş bu tünel yine bir o kadar mükemmel kesme taşlardan yapılmış kubbeli mezar odasına çıkıyor. Boş devasa bir lahit ve serin bir mezar odasına girdik.¹⁷

Tümülüs

İçinde mezar bulunan üstü toprakla örtülü tepciklere verilen addır. İslamiyet öncesi Türk toplumunda da yaygın olan bu mezar tiplerine Kurgan denmekteydi.

Bu toprak altındaki eserin tek kusuru, tarih düşmanı defincilerin açtığı fare delikleriydi. Fare deliği dediysem o kadar küçük değil tabi, iki ayaklı fareler bunlar. Tepeden kazmış, taşları parçalamış mezar odasına inmişler. Hatta devasa lahidin kapağını kaldıramadıkları için onun da bir köşesini

¹⁶ “Kubbealtı Lugatı” (Erişim 18 Kasım 2024), Tümülüs.

¹⁷ Söz konusu tümülüsün MS. 2. yüzyılda Kommagene Krallığı döneminde yapıldığı düşünülmektedir.

parçalamışlar. Ne buldular, Allah-u âlem... Neyse ki bu tarihi yapıt bulunmuş ve koruma altına alınmış. Böyle eserlerin korunması dileğiyle...

Adyaman, Köy Evimiz, 12.08.2023, (Saat:16:24)

2024 KIŞI

Denizli

Konferanslar akademisyenlerin hayatının bir parçasıdır. Ama bu defaki benim değil. Eşimin vereceği bir konferans dolayısıyla Denizli'ye davet olunduk. Benimki bir anlamda gezi oldu. Stres yok, heyecan yok, safi seyahat ☺. Bir de bundan sonraki sayfalarda bize eşlik edecek olan arabamızı İstanbul'da alacağımız için bir taşla iki kuş vuralım dedik. Hayvan severler ayaklanmasın bu dediğime kuş vuralım dediyseniz lafın gelişi ☺.

Biletler ayarlandı. Gidiş, Batman üzerinden İstanbul aktarmalı Denizli. Neden Batman derseniz, sağ olsunlar Siirt Havalimanı'ndaki uçaklar çok nazlı, her iki güne bir Siirt'e gelmek veya gitmek istemiyor canları. Yok sisti, yok yağmurdu, yok fırtınaydı derken sürekli bir aksama durumu var. Havalimanını neden o alana yaptıkları bir muamma veya başka bir mesele var bilmediğim. Ama pek de akıllıca bir tercih olmadığı belli.

Hal böyle olunca biz de bir arkadaşımızdan yardım istedik. Bizim arabayla Batman'a gideceğiz o da arabayı Siirt'te geri götürecektik. Öyle de yaptık. Tam zamanında havalimanına geldik. Yıllar sonra tekrar uçağa bindim. Anladım ki ben yer yolculuğunu seviyorum. Uçakta etrafı göremeden yolculuk yapmak oldukça sıkıcı.

İstanbul havalimanına indik. O ne büyük bir havalimanı öyle. Git git bitmiyor. Aradaki dört saati dolaşarak, kitap okuyarak geçirdik. Unutmadan bir çayın yüz lira olduğu (Siirt'te ortalama beş-on lira arası) bir yerde oturup bir şeyler yiyip içeyim diyemiyorsunuz.

Çay bir yana su almayı aklımızdan geçirse de biraz mesafeli durduk. Ama ilk defa böyle modern bir işletmede tabir caizse bir vakıf hizmetiyle karşılaştık. İçme suyu sebili (görsel). Hem de sıcak ve soğuk su hizmeti veren on sekiz sebili. Suyu içmek biraz zor oldu. Ya da biz bilemedik doğru usulünü. İnsan bir bakır maşrapa koyar en azından ☺. Eskiden çeşmelerde zincirli bakırdan bir bardak olurdu. Herkes gocunmadan içerdi. Biz yine de bu güzel hayrata leke düşürmeyelim. Düşünenden, yapandan Allah razı olsun. Medeniyetimizi

yüzyıllarca ayakta tutan vakıfların günümüze uyarlanarak devam ettirilmesi dileğiyle...

Bu çeşmeden başta nefsim olmak üzere bir ders çıkartalım olmaz mı! Tokat'ta bir çeşmenin üstünde şöyle bir özlü söz yamışlardı “Bak şu çeşmenin haline, su içmeye taşı yok / Kıрма insanın kalbini, yapacak ustası yok.” Özetle tas olmadan da su içebiliriz ama kalp kırdığımızda onu tamir etmek zordur.

Denizli uçuş saati geldi çattı. İlk sürpriz kapıdan koltuk numaramızın değiştiğini öğrenmek oldu. Ne güzel önde gideceğiz derken (sanki arka taraf gitmiyor ☺) en arkaya attılar bizi. Bunun sebebini sorunca da uçakta çok az kişi olduğunu ve dengelemek için böyle yaptıklarını söylediler. Yorumu size bırakıyorum.

Hakikaten uçak bomboştı. Zaten yolculuk kırk bir dakikaymış. Bindiğimize değmedi desek yeridir☺. Tabi süre çok kısa olunca servis de uçak hızında yapıldı. Sandviçi yiyeyim, çayı içeyim diyene kader çöpleri toplamaya başladılar. Ağzım yana yana çayı yudumladım ki pilotumuz “inişe geçiyoruz” dedi. Ama ne iniş. Bir o yana bir bu yana. Herhalde uçakta az ağırlık vardı ki☺ beşik gibi sallandık durduk. Çok şükür indik ve otele geçtik.

Denizli, Otel Odası, 07.01.2024, (saat 09.21)

...

Otelimiz şehrin göbeğinde, dışından afilli bir görünümü olan yüksekçe bir bina. 3. kattaki odamıza çıktık. Ancak sabaha kadar odaya sinmiş sigara kokusunu çektik. Bu zor geceyi otelin terasındaki lokantada Denizli manzarası eşliğinde yaptığımız kahvaltı ile dengelemiş olduk. Burada değinmeden edemeyeceğim bir husus var. O da Manisa gibi Denizli'nin de çarpık bir şehir görünümünde olması. Bu arada bu cümleyi yazarken gökyüzünde bir poşet süzülüyor ☺. Bu yüzyılın adını “plastik yüzyılı” koysak yerinde olur.

Lafi poşetten devam ettireyim. Çarpık şehir yorumunda biraz erken davrandım galiba. Zira şehri biraz daha gezdikten ve şöyle alıcı gözüyle baktıktan sonra Denizli Belediyesi'nin güzel yatırımları olduğunu ve şehrin üsten görünüşü bir yana, düzenli bir kent olduğunu gördüm. Ancak hem gördüklerim hem de duyduklarım, kent tarihinin bir dönemin örümcek kafalı yöneticileri tarafından yok etmiş olduğu yönünde. Bakmamışlar,

ilgilenmemişler hatta bize anlatıldığına göre “yenileyeceğiz” diye tarihi yapıların bir kısmını berhava etmişler.

Ne acı değil mi? Tarihine düşman bir zihniyet. Büyükşehir belediye başkanı Osman Bey'in Kazıkbeli Savaşı anma programında söylediği gibi "son on beş yirmi yılda kentin bir tarihi olduğu anlaşılmaya başlanmış". Demek ki bir bilinç oluşmaya başlamış. Hakikaten son yirmi yıldır bir tarih bilinci, geçmişiyile barışık bir toplumsal uyanış başladı denebilir.

Bir hususu daha dillendirmeden geçmeyelim. İbrahim Hoca, akşam bulduğumuz çay bahçesinde köyün birisindeki bir imamdan bahsetti. Hoca mezarları araştırmak için bir köye gider, köyün fevkalade kalem işi ile tezyin edilmiş bir camisi vardır. İbrahim Hoca belki imamdan bir şeyler öğrenirim diye namaz vaktine denk getirmiştir ziyareti. Tabi namaz bitince imam yakınmaya başlar ve “hoca biliyor musun bu insanlara yaranmak çok zor” diyerek konuya giriş yapar. Ardından “iyilik olsun diye caminin duvarını boyadım, demediklerini bırakmadılar” der. Mesele anlaşılmıştır. Hoca kalem işi süslemeler eskimiş diye o güzelim tezyinatın üstünü cırtlak bir yeşil boyayla boyamış, tüm güzellikleri iyileştirmek adına yok etmiştir. Kişi eğer cehaletinin farkında değilse ya onu bilinçlendirmek veya işten el çektirmek gerek.

Neyse, geri dönelim Denizli'ye ve Denizli tarihine. 7-8 Ocak 1148'de Alman ve Fransız Haçlılar, Kazıkbeli Cankurtaran mevkiinde yapılan muharebede öldürülmüşler.¹⁸ Haçlılar için ayrı bir bahis açmak gerek ama ben kısaca şu tespiti yapabilirim: Bu ehli salibin kana susamış, çapulculardan oluşan, Doğu'yu yağma etmek, Müslümanların kutsallarını kirletmek ve ne var ne yoksa çalıp çırparak götürmek üzere yola çıkmış bir grup olduklarını düşünüyorum. Ayrıca onların torunları, daha sistematik, daha gaddarane ve hasmane bir tutumla günümüz Müslümanlarının halen en büyük düşmanları. Yani bitmedi bitmeyecek. Madem bitmedi, akıllı olmalıyız, tarihimizi yok etmek bir yana, unutmamalı, unutturmamalıyız. İçi boş hasmane tutumlar da beslememeliyiz. İlmiyle amel olan bilinçli insan olmalı ve bilinçli bir nesil yetiştirmeliyiz.

Tarihiyle, horozuyla güzel Denizli'den ayrılıyoruz artık. Şehirden yaklaşık bir saat uzaklıktaki havalimanına gitmek üzere servise bindik. Havalimanı servisi öyle hızlı gidiyor ki kuzeye doğru yol alsak İstanbul'a epey yaklaşmıştık 😊. Allah sonumuzu hayretsin.

¹⁸ Siz en iyisi İbrahim Hoca'dan okuyun bu seferi. Her işi ehline bırakmak gerek diyerek bu kaynağa bakmanızı tavsiye ederim: (Balık, 2022, s. 31-62).

Denizli'de tanıştığımız dostlara (İbrahim Balık hoca ve eşleri Ay e abla, cumhuriyet tarihçisi Nezihat Hoca ve e i rehber Selçuk bey, Büyükşehir Belediyesi Kültür Dairesi Başkanı Hüdaverdi Beyefendi, Büyükşehir Belediye Başkanı Osman Bey, Çivril Belediyesi Başkanı ve ismini sayamadığım nice güzel insanlara) selam olsun. Kısa zamanda güzel dostluklar kazandık. Unutmadan ci erci hem erilerime de selam olsun. İ leri bereketli olsun.

Siirt'ten Denizli'nin derdi din ve vatan olan insanlarıyla bir köprü kurduk. Devamının gelmesi dileğiyle.

Denizli, Havalimanı Servisi, 09.01.2024), (Saat 08.07)

2024 YAZI

Kastamonu Günleri: Yol Gidenin ve Ev Tutanındır

Bu defa yeni bir konsept başlatalım dedik. Yıllarca sadece akraba i taallukatı gezen, ziyaret eden biz, birkaç senedir akraba ziyaretleri yanında o şehir senin bu benim geziyor ve başta tarihi eserler olmak üzere şehirleri tanımaya çalışıyorduk. Ancak geçen sene (2023 yaz) bu gezi rotamızı Kastamonu'ya çevirdik. Bu küçük, tarih kokan, yeşil, temiz ve özellikle yaz için serin olan kent çok hoşumuza gitti. Artık biraz daha mukim bir yerimiz olmasını, iki gün değil iki ay kalarak hem şehri daha detaylı tanımayı hem de burasını bir gezi üssü gibi kullanmayı planladık. Yani merkez üssümüz Kastamonu olacak, günübirlik veya birkaç günlüğüne çemberi genişleterek gezecektik.

Bu planın işlenmesi için eşyalı bir ev bulmak gerekti. Dolayısıyla daha tatil dönemi gelmeden arayışlara başladık ve Kastamonu'nun kadim bir camiinin müezzini olan Ayhan hocamızla bir dost vesilesiyle bağlantı kurduk. Hali pür melalimizi beyan ettik. Beklentimiz yüksek değildi elbet, mümkünse 2+1 değilse 1+1 ev bizim işimizi görebilirdi. Bizi hiç tanımayan Hoca, sağ olsun aradaki dostun hatırına, bazı görüşmeler yaptı ve bize, çok kıymetli hafız bir hanımefendinin evini ayarladı. Bu görüşmeden birkaç gün sonra da Kastamonu'ya doğru yola çıktık.

İki günlük yolu olan Kastamonu'ya gitmek için iki güzergâh takip edebilirsiniz. Biri Diyarbakır, Elazığ ve Sivas üzerinden giden güney yolu; diğeri Bitlis, Muş, Erzincan üzerinden giden kuzey yoludur. Biz kuzey yolunu tercih ettik. Görece daha kısa gözükken bu yol Karlıova'dan sonra Erzurum'un Yedisu ilçesi üzerinden geçmektedir. Yedisu yolunu hiç sormayın, eskiden iki katır yanyana geçebilsin diye açılan yol, günümüzde genişliğine dokunulmadan asfalt dökülmüş bir "modern" tek şeritli yola çevrilmiş. Allah bu ilçedekilerin yardımcısı olsun. Aslında bu yolu yıllar önce bir defa daha navigasyonun azizliğine uğrayarak kat etmiştik. "Olsun" dedim, "yıllar geçti yol genişlemiştir, mucurlar oturmuş yol iyileşmiştir". Ama hiç de öyle değilmiş, yol aynı yol. Şurası bir gerçek ki mucurlar zemine bir nebze yapışmış ancak bu defa da diğer arabaların tekerlerinden sıçrayan taşlar bizim arabaya çarpıyordu. Yedisu'ya vardığımızda biraz da dinlenmek maksatlı girişteki camiye attık kendimizi. Bu cami boyutuna göre mihrabı en geniş cami olabilirdi. Hem biraz dinlendik hem de namazlarımızı kılıp yola devam ettik. Ta ki Refahiye'ye kadar durmadık.

Refahiye öğretmenevinde bir gece konakladık. Güzel bir öğretmeneviydi doğrusu. Temiz, güzel bir süit odası olan kibar çalışanları bulunan bir misafirhaneydi ve zamanın şartlarına göre uygundu... Kapıdaki

Pitbull cinsi oldukça sakin ve sevimli köpeği de buradan hatırlamış olalım. Ek bilgi: Bu tür köpekler aslında çok uysal hayvanlar ancak sahiplenen kişiler bu hayvanları vahşi bir kimliğe büründürüyor.

Akşama doğru bu şirin ilçeyi gezmeye çıktık. Küçük bir meydanı ve meydana bağlanan yollarında yürümek on dakika sürdü. Bu yürüyüşü, 1920'lere yapılmış oldukça tarihi bir görünümü ve küçük bir haziresi olan Mehmet Esat Muhlis Camii'nde sonlandırdık. Caminin tarihlendirilmesinde bir gariplik vardı. Nitekim binanın yapılış tarihi olarak hicri 1340 (1922) bir yerde, miladi 1942 başka bir yerde yazıyor. Bazı araştırmalar neticesinde caminin 1939 yılındaki Erzincan depreminden zarar görmesi üzerine tadilattan geçirildiğini öğrendim. Dolayısıyla ikinci tarih aslında tadilat tarihiydi.

Böylece bir gece konakladığımız Refahiye'ye seyahatnamemizde birkaç satır ayırmış olduk. Aklımızda havası güzel, küçük ve şirin bir yer olarak kaldı. Yola devam...

Yolda nerdeyse altın çıkartıldığına emin olduğum sarılıktaki kayaları görünce hayretimi gizleyemediğimi, bir jeoloji mühendisi ve bir klasik Türk edasıyla "kesin burada çok altın var" ahkâmını kestikten sonra devam ettik direksiyon sallamaya. "Ettik" diyorum çünkü artık direksiyonu eşim de devralıyor arada, yani daha rahatız. Laf aramızda o direksiyonda iken ben şimdilik daha fazla "tedirgin oluyor ve her şeye karışıyorum ama bu gidişle yakında yan koltukta uyuyor olacağım inşallah.

Refahiye'den çıkışta rotayı Merzifon'a ayarlamıştım. Bir Osmanlı tarihçisi olarak Merzifon, benim için mutlaka görülmesi gereken bir yerdi. Çünkü meşhur Köprülü ailesi Payitaht-ı Osmanlı'ya buradan gelmiştir. İlk durağımız merkeze 3 kilometre uzaklıktaki meşhur Kara Mustafa Paşa'nın annesi tarafından yaptırılan Abide Sultan Camii oldu. Dışarıdan Hatıl Tekniğiyle yapıldığı anlaşılan, mütevazı bir minaresi bulunan bu eser, her Osmanlı camisi gibi huzur dolu bahçesiyle karşımıza çıktı.

Tam camiye kavuştuk ki imam eli kulağa almış ezan okuyordu. Ya da merkezi sistem okuyordu karıştırmayalım o konuyu 😊. Hemen oğlumla abdest almak üzere şadırvana koştuk. Bizi gören imam, "geliyor musunuz" diye çağırınca biz de karşılık verdik, "geliyoruz

Hatıl Tekniği

Duvarın dayanımını artırmak için yapılan bu teknikte, dikey olarak konulan taşların arasında ahşap veya tuğladan destekler bulunur. Yapılar dıştan taş ve tuğla veya taş ve ahşap ile güzel bir görünüme sahip olmaktadır. Hatıl ilk dönem Osmanlı mimari eserlerinde sıkça rastlanan bir tekniktir.

hocam geliyoruz”. İmam Efendi’yi bekletmemek için aceleyle abdesti aldık ve camiye koştuk. İçeri girince sünneti kılmaya mı başlayayım, caminin muazzam işlemeli ahşaplarını mı izleyeyim bilemedim. Gözümü aşağıda tutmaya çalışarak (namaz kılarken gözlerini göğe çevirenlerle ilgili bir hadis duymuştum. Namazda gözler önüne secdeye bakılmalı) namazımızı eda ettikten sonra hocamızla tanıştık ve cami hakkında konuşmaya başladık.

Caminin ahşap işlemleri halen duruyor, önemli bir kısmı da orijinale uygun olarak restore edilmiş. İmamın anlattıklarına göre, bu caminin altında ciddi bir su birikimi olmuş ve iki camiye ayakta tutacak beton ve demir dolguyla binanın ana yapısı zeminden güçlendirilmiş ve su da köyün girişine taşınmış. Tahminimden daha fazla turistin camiye ziyarete geldiklerini öğrendiğimde sevindim doğrusu, çok şükür ki halen bu eserleri uzak diyarlardan görmeye gelen ve kadir kıymet bilen insanlar var. Cami kapısı da Kündekârî Tekniğiyle (Kürklü, 2011, s. 14-15) yapılmış ve halen dimdik ayakta maşallah. Vaaz kürsüsünün yan duvarda olması ve çıkışının da pencere kenarından yapılmış olması ne güzel bir düşünce. Ama aşırı kilolu insanların çıkması çok zor.

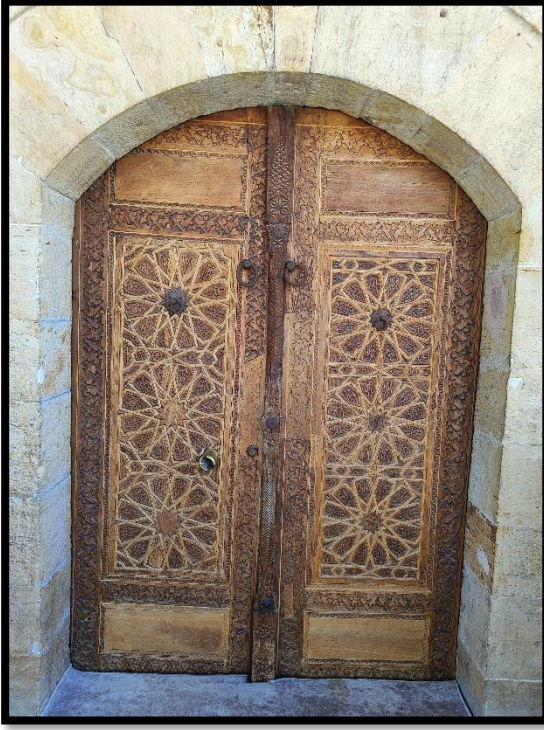
Caminin tek orijinal olmayan yeri minberi. Mihrabı ise orijinal olmakla birlikte saf beyaza boyandığı için maalesef nakışlar ortaya çıkmıyor. Bu konuda farklı bir metot izlenmeli bence. Üstünü boya geç yöntemini terk edip aslına uygun olarak bırakmak gerekiyor.

Kapıdan çıktıktan sonra İmam Efendi'nin isim ve telefon numarasının olduğu bir levha gördüm. “Ne yapmışsın hocam” diye sorunca hoca bu levhanın hikayesini anlatmaya başladı. Camiyi ziyaret gelen bir albay, hocanın numarasına ulaşamamış. Sonra hocayı görünce numarasını almış ve hocaya ahşap bir isimlik yaptırıp hediye etmiş. Ancak söz konusu kişi, darbeci emekli bir albaymış?

“Darbe yaptık ama başaramadık diye de itiraf etmiş.” Hoca, bunu duyunca kendisini camiden içeri sokmadığını anlattı. Öğrendiğim kadarıyla bu asker gerekli tahkikatı geçirmiş. Eee kimsenin yaptığı yanına kar kalmıyor çok şükür. En iyisini Mevlam bilir, diyelim biz devam edelim...

Kündekârî Tekniği

Küçük ahşap parçaların yapboz tekniğiyle birbirlerine geçirilerek büyük bir eser meydana getirmeye denir. Genellikle minber, kapı, pencere ve dolap kapaklarında kullanılan bu teknikte çivi, vida veya tutkal gibi bir tutturucu kullanılmaz.

Görsel 23: Abide Sultan Camii Kapısı
(Merzifon)

ki restorasyondaydı. Kapı deliğinden bakmakla yetindik.

Çelebi Sultan Medresesi adından da anlaşılacağı üzere Çelebi Mehmed (ö. 1421) döneminde inşa edilmiş bir yapı olup, Selçuklu mimarisinin temel öğelerini taşımaktadır. Dört eyvandan oluşan medrese, ortasındaki şadırvanı, künde-kârî kapısı ve açık avlu planıyla bir bütünlük arz ediyor. Eşsiz güzellikteki kapısının orijinali ise Ankara Etnografya Müzesi'nde muhafaza edilmektedir. Çelebi Mehmed'in verdiği saltanat mücadelesi arasında böyle muazzam eserler bırakmış olması tarihi zenginliğimizin başka bir göstergesi olsa gerektir.

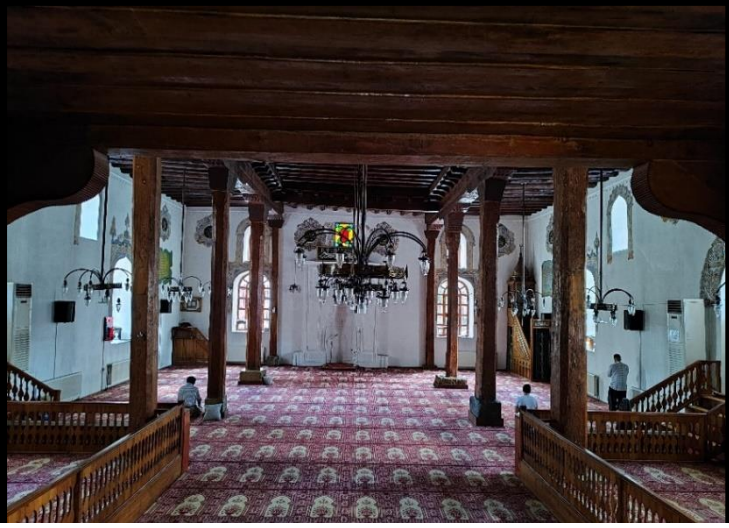
Medreseye giremeyince yanındaki küçük belki de dıştaki sıvadan dolayı basit gözükken camiye bakmaya gittik. Dış görüntüsünden dolayı son dönemlerde yapıldığını düşündüğüm caminin girişinde 1427 yazıyordu. Bu

Merzifon'da görülecek birkaç eser daha vardı. İlki Çelebi Sultan Medresesi'ydi (1414). Rotayı çevirdim bu medreseye ve çok sürmeden önünde bir park yeri buldum. Medresenin önündeki haşmetli ağaçların altında adeta domino taşları gibi sıralanmış amcalar karşıladı bizi. Ancak cümle kapısının üzerindeki saat kulesine çevrilmiş minaresiyle önünde duran haşmetli medrese görülmeye değerdi. Ama heyhaat ne mümkün o harikulade mukarnasla (Dallal-Yaman, 2019, s. 75-91) süslenmiş kapıdan içeri girmek... Belli

Mukarnas

Genellikle tarihi camilerin kapı girişinde, kubbe altında ve minare şerefesinin altında bulunan sarkıtlara verilen addır. Yukarıdan aşağı sarkan lambalar gibi düşünebilirsiniz.

tarihin Hicri olabileceği düşüncesi, yeni bir cami olduğu konusundaki kanaatimi kuvvetlendirdi. Ama içeri bir girdim ki ne göreyim, yüzlerce yıllık olduğu ilk bakışta anlaşılan ahşap direkler, muazzam bir minber ve eskimişliğiyle göz alıcı olan kadınlar mahfili. Meğer bu da medrese gibi Sultan II. Murad tarafından babası adına yaptırılmış bir cami imiş. Şükürler olsun bu eseri de dünya gözüyle görmek nasip oldu.

Görsel 24: Çelebi Sultan Mehmed Medrese Camii (Merzifon)

Merzifon'da Taşhan gibi, Kara Mustafa Paşa Hamamı gibi bir kaç eser daha vardı. Ama onları da başka bir zamana bırakalım, yani tadında kalsın diyerek, verdiğimiz sözün gereği Hafız ablamızın evinin yolunu tuttuk.

Ilgaz Dağları'nın altından geçen 5 kilometreden daha uzun olan modern bir tünelin içinden geçtikten sonra kısa sürede Kastamonu'ya vardık. Bu yaz öyle yoğun bir trafiğe girdik ki sanki geçen senenin iki katı araba vardı. Kastamonu daha mı zenginleşmişti? Trafik meselesini Manisa'da anlatmışım, modern dünyanın bir karın ağrısı...

Trafik bir yana, biz oturacağımız evimize gidelim. Siz de merak ettiniz değil mi? Doğrusu biz aşağı yukarı tahmin ediyorduk, nerede nasıl sıkıntılar olur vs. Bunların başında araba park yeri geliyordu. Zira kalacağımız ev Kadı Nasruddin Camii'ne birkaç yüz metre mesafede yani şehrin göbeğindeydi. Arabaya yer bulmak da o oranda zor olacaktı, nitekim öyle oldu. Birkaç defa sokağı dönüp durduktan sonra bir yer bulduk ve dar bir kapıdan arama motorundan nokta atışı tahmin ettiğimiz eve girdik. Daire 7. katta idi. Asansör bozuk ama ablamız söz verdiği üzere yaptıracaktı. Hakikaten de asansör biz

oraya vardıkdan 15 dakika sonra faaliyete girdi. Rabbim sözünde duran insanların sayısını çoğaltsın.

Ev sahibesiyle çatı katındaki daireye çıktık. Daire görünümlü bu yer ancak 1+yarım olabilirdi. Çatının bir kısmından derme çatma bir daireye çevrildiği anlaşılıyordu. Bunun için hatırı sayılır bir miktar da ödememiz gerekecekti. Ablamız bizim pek memnun olmadığımızı anlayınca, birinci kattaki dairesini gösterdi. Öğrenciler için düzenlenmiş odalarda kapı kapanabilsin diye kenarları çıkartılmış çekyat, her bir kapağı bir yana bakan demir ofis dolapları... Öğrencilik yıllarında böyle yerlerde kaldık elbet, ama aile olunca ve çocukları hesaplayınca mahremiyetin olmadığı bu mekânda da kalamazdık. Tüm bunların içindeki en güzel şey ne derseniz, ablamızın dairelerin bize uygun olmadığını anlayarak bir mahcubiyet hissetmesiydi. Onun gözlerinde müşteri gelmiş kaçırmayayım değil, “hatırı sayılır dostlara ve iki üniversite hocasına mahcup oldum” duygusu hâkimdi. Allah ondan razı olsun, biz de onu kırmadan kapıyı da tam kapatmadan müsaade istedik. Bir misafirhanede yer ayırttık ve yeni yerler aramaya başladık. Hani Yeşilçam filmlerinde köyden gelip Haydarpaşa Garı’nda nereye gideceği belli olmayanlar vardır ya biraz onlara benzedik. “Yok canım, mübalağa yapıyorsun” dediğinizi duyar gibiyim☺.

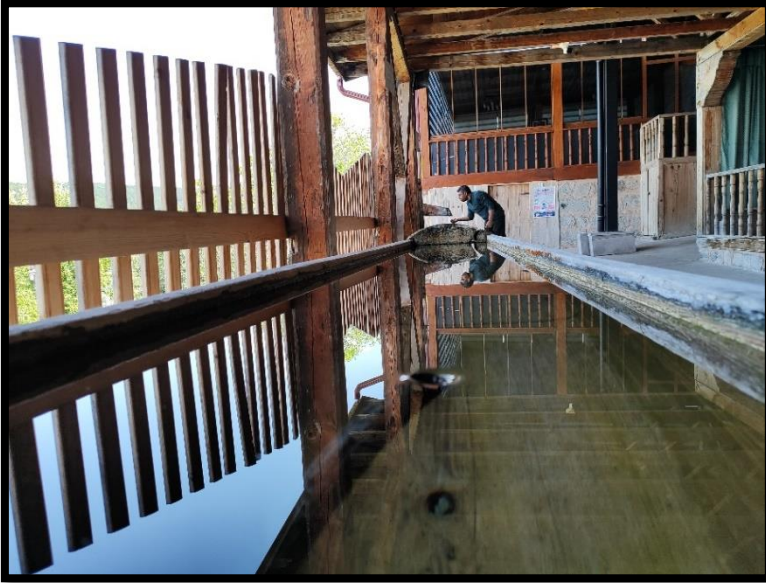
İnternette yeni bir ev bulduk. Ev sahibiyle konuştuğdan sonra, yeni eve doğru yol aldık. Bu defa rakam ikiye katlandı. Yeni jargonla ev değil burası bir rezidans idi. Rezidans kelimesinin ne demek olduğunu ev sahiplerine sorsan bilmezler. Kavram muhabbetini bir yana bırakalım. Gözü kulağı oynayan, tam bir tilki emlakçı bizi eve çıkarttı. Ama burnundan kıl aldırılmıyordu. Emlakçının burun kıvrımlarına maruz kalmak pahasına evi gezdik. Aslında ben evi bayağı sevmiştim ama eşyalar o kadar hor kullanılmıştı ki baştan bir temizlik ve düzenlemek gerekiyordu. Bunların üstüne emlakçı binlerce lira komisyon istemez mi! Anlaşıldığı üzere bu evi de tutmadık ve oradan ayırdık. Daha arabayı çalıştırmadan başka bir ev buldum ve telefon ettim. Yeni adrese gittik. Kibar bir beyefendi, çok fazla evi olan belli ki işinin ehli bir esnaftı. Evlerin arasında (elinde onlarca ev bulunduruyor) terastaki daire hoşumuza gitti. Belli bir pazarlıktan sonra evi tuttuk. Her şeyde olduğu gibi dünyalık olan şeylerin bir eksigi olur. Buranın eksigi değil fazlası vardı. Önceki kiracılardan bize miras kalan sigara kokusu ve bina altındaki lokalden gelen nargile kokuları. Bizi cezbeden ise, bu satırları kaleme aldığım yer olan ve fevkalade geniş, temizlemesi de bir saatimi alan teras oldu. Bakalım bu ev bizim bir belki iki aylık merkez üssümüz olacak mı?

Kastamonu Teras Ev 03.07.2024 saat 06.15

Kastamonu Günleri: Destur Şeyhim

Bir şehre girdiğinizde önce o kentin büyüğünü ziyaret etmek adettendir. Biz de şehre girdiğimizde ziyaretini ihmal ettiğimiz Kastamonu'nun büyüğü Hz. Pîr Şeyh Şaban-ı Veli'nin¹⁹ huzuruna varalım dedik ve öğleye doğru yola çıktık. Kalabalık bir araba trafiği arasında zor bulduğum yol kenarına arabayı park ederken ezan okunmaya başladı. Koşa koşa farza yetiştik çok şükür. Ancak camideki kalabalığa şaşırmışım. Namaz çıkışı anlaşıldı kalabalığın sebebi. Meğer cami eşrafından bir zatın ninesi olan Münevver teyze vefat etmiş. Mekânı cennet olsun. Bize de rahmetli teyzenin cenazesinde saf tutmak nasip oldu. Demek ki benim cenazemde kimse olur mu acaba dememek gerek. Rabbim bizi taa Siirt'ten kaldırıp bu merhumenin cenaze namazını kılmaya getirmiş. Hikmetinden sual olunmaz.

Oradan Atabey İmam Hatip Ortaokulu'nun yolunu tuttuk. Adından kızımın LGS sınavı tercihlerini onaylatmak için gittiğimiz okulun müdürü Erol Bey yardımcı oldu sağ olsun. Kastamonu'da bulunma sebebimize şaşırarak birlikte (sevdiğimiz için tekrar geldiğimizi söyledik) Hz. Pîr'i ziyaret edip etmediğimizi sordu, olumlu cevap verince “peki onun arkadaşı büyük veli Hz.

Görsel 25: Benli Sultan Su Teknesi (Kastamonu)

Benli

¹⁹Hız. Pîr hakkında güzel bir çalışma buldum sizin için. Hatta internette PDF'si de var. Birçok alim ve tasavvuf ehli hakkında da malumat bulunan bu eser ilgisine çok katkı sağlayacaktır. Kolay gelsin, buyrun: (Kara, 2016).

Sultan'a gittiniz mi?" dedi. Biz de "ilk defa duyduğumuzu" söyledik. Ama bu soru bile bizi Hazretin makamına gitmeye ikna etmişti. Yarım saatlik yola revan olduk, iyi ki de gitmişiz. Harikulade bir ormanlık ve nefis bir havada seyahat ettik. Hatta yol kenarında orman içinde güzel bir piknik yaptık. Kıvrımlı yeşil yolların sonu Hz. Benli Sultan'a vardı.

Hatıl tekniği ile yapılmış binası, üç kubbesi, muhteşem bir ağaç kütüğünden oyulan teknesiyle ve harikulade manzarasıyla bizi karşılayan bir külliye girdik. Önce edeben Şeyhe selam ettik. Riyazeti bir ağaç kütüğünde yaptığı için. Birçok yerde çeşmeler ağaç kütüklerine akıyor. Çok güzel kubbe altı tromplar, duvardaki tarihi oyma bordür ve medrese/tekke kısmındaki şöminesi aklımızdan çıkmıyor. Gönlümüzün bir tarafını da Hazrette bırakarak Kastamonu'ya geri döndük.

Kastamonu Teras Ev, 04.07.2024, saat 00.47.

Kastamonu Günleri: Daday Yolcusu Kalmasın

Bugün, yakın ve küçük bir ilçe olan Daday'a gitmeye karar verdik. Günübirlik gidip gelecektik. İlçede görmeye değer neler var diye biraz araştırma yaptım. Elimizde telefon saniyeler içinde bir yer hakkında bilgi edinmek muhteşem bir imkan. Böyle zamanlarda aklıma meşhur seyyahımız Evliya Çelebi geliyor. Evliya'nın gezdiği kadar coğrafyayı gezmeye insanın bugün bile ömrü zor yeter. Evliya, yola çıkmadan önce neler düşünüyordu. Gideceği yer hakkında sınırlı malumatı vardı. Yolda eşkıyalar, gece yolculuğunda yırtıcı hayvanlar, attan, deveden düşme tehlikeleri, yolda içme suyunun tükenmesi vs. nice zorluklarla mücadele ediyordu bizim Evliya. Hatta Tokat civarında eşkıyalarla karşılaşmış, Karadeniz'de gemisi alabora olmuş, yanındaki adamın kafasını uçurmuşlardı. Tüm bunları düşününce, Evliya Çelebi'nin efsanevi bir seyyah olduğuna tekrar şahitlik ediyorum. Rabbim mekânını cennet eylesin.

Dönelim Daday'a. İlçede, Kastamonu'nun her yerinde olduğu gibi güzel konakların olduğunu gördük. Toplam yarım saat süren bir yolculuk çabucak geçti. Bu arada etrafı yeşil yollardan gitmeyi özlediğimizi fark ettik. Siirt'te hasret kaldığımız yeşil doğa örtüsünden her yeri yemyeşil bir doğada yolculuk yapmak insanın içini açıyor doğrusu. (Siirt'in de fıstık yeşilini yabana atmayın. Fıstık zamanları hatırı sayılır bir yeşil doğa ortaya çıkıyor.) Daday girişinde çok

Görsel 26: Daday'daki Minyatür Konak (Kastamonu)

güzel konaklara rastladık. Konağın birinin bahçesinde yel değirmeni görüyorsunuz. Birinin muazzam duvar süslemelerine hayran kalıyorsunuz. Bir konağın emniyet teşkilatının binası olması sizi şaşırtıyor. Velhasıl birçok amacı ve özelliği olan bu konaklar görmeye değer.

Şehir merkezinde de sergilenmek üzere minyon bir konak yapılmış. Eşimin içindeki konak alma sevdası, onun önünde bir fotoğraf çekerek bir nebze azaldı sanırım, belki de arttı ☺.

Bu küçük ilçede görülecek başka bir yer kalmayınca ve vakit de erken olunca. Yine çağımızın kolaylığı ve belki de lanetimiz olacak internete sığındık. Yaklaşık bir saat uzaklıktaki Azdavay ilçesinde Çatak Kanyonu ve cam terasının olduğunu gördük. “Vira bismillah” dedik (Bunu normalde balık avlayanlar der. Biz de seyahat anısı avladığımızı göre...). Yolda ne çıkacağını bilemezsiniz. Dolayısıyla önce karnınızın sesini kesmek en iyisidir. Meşhur yolculuk azığımız olan sıcak bir fırın ekmeğini (Daday’ın kalın sıcak fırın bazlamasını üzerinde dumanı çıkarken aldık. Yanına da iki çeşit peynir, bir de soğuk çay ve su. Daha ne olsun. Değmeyin keyfimize.

Yedisu yolu bizim yollara bakışımızı değiştirdiğinden dolayı, daha uzun olan ancak daha düz gözüken alternatif rotayı seçtik. Neyse, yol gayet güzeldi ve yaklaşık yarım saat gittik. Her şey yolunda gidiyor derken, navigasyon bizi garip bir yol ayrımından tali bir yola yönlendirdi. Asfalt olan bu yol ilk başta fena değildi. Söz konusu yolun çok dolambaçlı olmadığını düşünerek rahatlamıştım ki yol git gide daraldı, daralmakla kalmadı stabilize bir yola döndü. Artık köy yollarına girmiştik. Öyle bir noktaya geldi ki araba sanki titreme testine girmiş gibi sürekli hoplayıp zıplıyor, biz de “ne zaman bu yol bitecek” diye merak ediyorduk. Ama nerede, daha 19 km. yolumuz vardı ve yol daha da kötü olmasın diye dua etmeye başlamıştık. Yolun tek güzel tarafı, ormanlık ve nefis bir havada yolculuk yapıyor olmamızdı. Öyle ki bir köye geldik ama yol gidilecek gibi değil, araba da isyan ediyordu. Artık yolun imamın evinin kapısında bittiğini düşünürken, tekrar köyden çıktık. Bu maceraya bir de göz gözü görmeyecek toz fırtınası eklendi. Tam bir off-road yarışmasının içindeydik. Arabanın halini hiç sormayın, her yeri toz içinde olduğu için camı açmaya korkuyorduk. Ama iyi olan, hep en önde biz vardık. Çünkü yolda başka bizim gibi bir gariban yoktu☺. Özetle, yarışmanın birincisi olarak devam ettik.

Bu hareketli yolculuk bizi acıktırdı. Yol kenarında düz bir yer bulup piknik yapmaya karar verdik. Bir çeşme başında bulduğumuz yerde ekmeğe peyniri sürüp sürüp yedik bir güzel. Afiyet olsun bize. Yola devam... Yolun bitiminde bir yayla var Suğla Yaylası, küçük bir gölet ve birkaç bungalov ev

bulunan bir yayla. Buradan Azdavay'a az bir yol kalmıştı. İlçeye girmeden sola Çatak Kanyonu'na doğru çıkmaya başladık. Maşallah bu Karadeniz'in yolları da görülmeye değer. Hepsini birbirinden zorlu ve dar. Ama Çatak Kanyonu'ndaki cam terasa çıkmaya değdi. Efsane veya yenilerin jargonuyla "mük" bir manzara. Bir o kadar da heyecanlı.

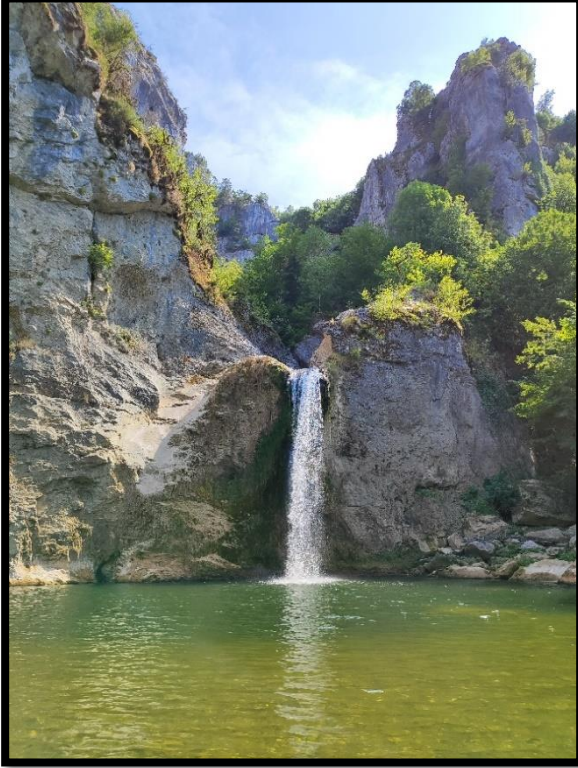
Bilenler bilir cam terasların üstünde durmak oldukça heyecanlıdır. Yükseklik korkunuz varsa hiç üstünde yürümenizi tavsiye etmem. Tavsiyem o ki camdan aşağı bakmayın. Zira aşağı bakınca insanın ayakları titriyor. Evliya Çelebi olsaydı ne derdi acaba bu cam teraslar için; "Bir acaib i garayib insan işi. 7000 adım aşağı bir adam düşse hezarpâre olur mazallah..." gibi şeyler yazardı herhalde. Unutmadan size bir tavsiye daha vereyim, cam terasın giriş girişinin yanından aşağıya doğru inen ahşap merdivenden ormanlık alana doğru inerseniz bambaşka bir dünya bulacaksınız, benden söylemesi. Bu doyumsuz temaşadan sonra döndük gerisin geri arabaya.

Yola revan oluyorduk ki bu defa da başka bir maceraya atladık. Eee bu kadar gelmişiz, 50 dakikalık yolda başka bir kanyona veya Kastamonu'nun meşhur Ilıca Şelalesi'ne gitmemek olur mu? Bu defa güzergâhımızı Pınarbaşı ilçesindeki Horma Kanyonu sonundaki şelaleye çevirdik. Ama bir sorunumuz vardı. Araba çok acıkmış, bizi yolda bırakabilirdi. Âdetimdir, Nur Dağı'ndaki yakıt sorunundan sonra (başka bir zaman anlatırım belki) hep depoyu dolu tutardım. Ama yola sadece Daday'a gitmek üzere çıkınca depoyu da doldurmadık tabii. Neyse ben ne olur ne olmaz hızı düşürdüm, gazın altında yumurta varmış gibi pedala hafif hafif basmaya gayret ettim ve uyanık toplu taşıma şoförleri gibi bulduğum her yokuşta saldırm aracı kendi haline. Yolda Pınarbaşı'nda akaryakıt istasyonu olması için de dua etmeye başladık. Ve elhamdulillah ilçeye varır varmaz depoyu doldurduk (Günümüzde depoyu doldurmak yerine İngilizceden dilimize geçmiş çakma bir kelime olan "fullemek" sözcüğü kullanılıyor). Bu sözcüklerden kurtulduğumuz günleri hasretle bekliyorum. Hadi tekrar yola devam...

Meşhur bir Ilıca yolu yine bizi bekliyordu. Şelaleye gitmek için iki yol tercihiniz bulunuyor. Birisi kanyonun başında arabayı park edip, yürüyerek şelaleye ulaşmak ve oradan servisle geri dönmek; diğeri ise doğrudan şelaleye arabayla gidip görüp tekrar kendi vasıtan ile kanyona girmeden dönmek. Biz ikincisini tercih ettik. Ettik de orada yaşadıklarımız bir kanyon macerası kadar oldu doğrusu.

Yaz olması dolayısıyla suyu biraz azalmış ama güzel bir manzarası olan şelaleye vardık. İnsanlar hep yaptıkları gibi şelalenin karşısına durup fotoğraf çektirip gidiyorlar. Biraz medeni cesareti olanlar ayaklarını sıvayıp havuz

kısımında biraz yürüyüş yapıyor. Daha cesurlar yasağa rağmen yüzmeye giriyorlar. Benim gibiler de acaba şelalenin dibine nasıl giderim diyerek, meraklı gözler arasında kayaların üzerinden hoplayıp zıplayıp, şelalenin dibine kadar giriyor. Aynen öyle yaptım ve kimsenin ulaşamadığı şelalenin altına geldim. Bizim Delikanlı ve hanım da peşimden geliyorlarmış meğer. Şelalenin altına kadar girip, biraz oturup tadını çıkarttık, en temiz yerinde de buz gibi suyumuzu içtik elhamdülillah.

Görsel 27: Ilıca Şelalesi (Kastamonu)

Asıl macera bundan sonra başladı. "Büyük kararlar büyük irade gerektirir" dedi, bizim Delikanlı. Adı üstünde deli kanlı... "Hadi Baba şu şelalenin kayanın üstündeki kaynağına gidelim" deyince, "olmaz oğlum, çok uzaktır, yapma, etme" desem de, "baba sen de hiç maceracı bir ruha sahip değilsin" diyerek, beni de ikna etti. Hızlı gaza gelmem oysa 😊. Belki de onun bu maceracı tarafını görmek istedim. Bakalım sonunda ne olacaktı.

Başladık tırmanmaya, tabii küçük Delikanlının enerjisi ile babasınınki bir olur mu? O tırmanıyor ben ardında yetişmeye çalışıyorum. Bir taraftan da korumacı bir baba edasıyla "oğlum kayalık çok yüksek, yeter bu kadar, suyun kaynağı tahmin ettiğinden daha uzaktadır" diyorum ama nafiye, kafaya koydu bir kere ha bire gidiyor. Bir ara gözden kaybetmeye başladım. Bağırardım ve beni beklemesini söyledim. Tabii ben de depara kalktım. Biz de köyde büyümüş bir nesiliz, boş değiliz yani. Ona yetişip, tekrar "bunun sonu yok oğlum dönelim" dedim. Ama çabalarım beyhude, "yok baba, bak orada, gökyüzü gözükyüyor" falan. "Tamam, ama biraz daha çıkacağız, tepeye kavuşamazsak ineriz" diyerek

bir anlamda ikna ettim. Tabii bu arada hayli zaman da geçti. Benim ayağım da süet bir ayakkabı, altı düz, delikanlının spor. Düşünün benim halimi. Ama çaktırmadan bir taraftan onu kolluyorum. Bir yandan da harbiden dediği gibi kaynağa ulaşabilecek miyiz diye merak ediyordum. Tüm bunların yanında meşhur söz de kulağымda çınlıyordu "daş düşebilür, ayı çıkabilür" ya bu enteresan ormanlık arazide bir ayı karşımıza çıkarsa. Bunun için de gözüm bir taraftan bizim maceracıda diğer yandan sağlam ve uzun odunlarda, olurda bir ayıya rastlarsak elimden geleni yapabilmek için dayanak arıyordum. Bu arada bir kayaya tırmandık, önümüze daha büyük başka bir kayalık çıktı. Yeterdi bu kadar, artık dönme vaktiydi. "Macera bu kadar" diyerek kesin bir kararla onu döndürdüm. Tabii söylenmeye devam ediyordu yine "baba bak gidelim, kaynağı bulursak o zaman mük olur". Ama biz alfabenin son harfinin kuşağı değiliz. Fren yapmayı biliriz yani. Velhasıl tadında, bir şey olmadan bırakmak en iyi seçenektir.

Ve dönmeye başladık. Ama o kadar tırmanmıştık ki bu yokuşun bir de inişi vardı. Böyle yerlerin inişi her zaman daha tehlikelidir. Ben ne kadar dikkatli olsam da inerken aniden kaydım. Ne de olsa altı dümdüz bir ayakkabı vardı ayağım da. Neyse ki yardımına bir ağaç yetişti de durabildim. Bizim delikanlıya, kayarsa tutabilmek adına, ardım sıra inmesi için telkinde bulunuyordum. Kim dinler babayı. Benim önüme geçmesiyle hızlanması bir oldu. "Yavaş oğlum, bir yerlere tutunarak in oğlum, oradan değil buradan geç oğlum" demeye kalmadı, hızlanmaya başladı gözümün önünde. Öyle bir hızlanmıştı ki neredeyse görüş açımdan çıkacaktı. Bu esnada düşmemek için daha fazla hızlandı, arkasından ne kadar "bir yere tutunmaya çalış" desem de fayda etmedi. Bu esnada tam da tahmin ettiğim oldu, bir takla attı yere kapaklandı. Ardından can havliyle koştum. Hani "film şeridi gibi" derler ya, birçok senaryoyu geçiriyordum aklımda. İnlerek elini tutuyordu. Yanında vardığımda endişeyle elini kolunu oynatmasını istedim. Çok şükür bir şeyi yoktu. Ama tişörtünün parçalandığını görünce sırtında bir şey olduğunu düşünerek kaldırdım tişörtünü. Sırtı birçok yerinden sıyrılmış, perişan haldeydi. Ama şükürler olsun herhangi bir yerinde önemli bir sorun olmadığını görünce ikimizde de rahatladık.

Eee neymiş "büyük kararlar büyük iradeler gerektirmiş!" Artık bu söz aramızda espri konusu oldu. Size söyleyeyim, ben bunu daha çok kullanırım 😊. Peki, bize ne derdi büyüklerimiz, "bir büyük sözü dinle". Büyüklerin sözünü yabana atmamak gerek. Evet, macera peşinde koşabilir, yeni keşifler yapmak isteyebiliriz. Öncelikle riskleri iyi analiz etmeli, planlamayı iyi yapmalı. "Sonunu düşünen kahraman olamaz", edasıyla hareket etmemeliyiz.

Kastamonu Teras Ev, 05.07.2024

Kastamonu Günleri: Birkaç Yudum Muhabbet

Bugün kaldığımız evin dip bucak temizliğini yaptık. Cuma namazına gittik ve biraz dinlendik. Dünkü maceradan sonra bizim Delikanlı da sağını solunu tutarak dolaştı ortalıkta. Merak etmeyin, bir şeyi yoktu. Yaralar kabuk bağlarken her hareket o kısımları sızlattığı ve bundan dolayı acı çektiği yüzünden belliydi.

Cuma namazını meşhur Mahmut Bey Camii'nde kıldık. Çok zevk aldığımı söylemeliyim. Ne de olsa 658 yıllık harika, tarih kokan, ahşap bir camide namaz kılmak her zaman nasip olmuyor. Allah kabul etsin. Akşam çayımı yudumlarken, kaldığımız yerin sahibi olan abimiz aradı. “Emrah hocam, senin bir hemşerin daha geldi. (Bir gün önce de üniversiteden hemşerim olan Veysel Hoca’yı davet etmiş, bizi tanıştırmıştı.) Bu defa aralarında savcı ve hakimlerin olduğu, bir grup gelmişti. Bunlardan savcı olan beyefendi de yine hemşerim oluyordu. Aşağı indim ve kendimi bu insanların arasında buldum. Güzel bir muhabbetimiz oldu, gece yarısına kadar oturduk. Adli konular haricinde Urfa'nın isotu, Besni'nin üzümü, Siirt'in büryanı derken sohbet uzadı gitti. Muhabbetin adli kısmından da anladım ki adalet işleri hayli zormuş. Allah yardımcıları olsun. Bu güzel muhabbetler için hepsine teşekkür ederek burada noktayı koyalım. *Kastamonu Teras Ev, 06.07.2024*

Görsel 28: Mahmut Bey Camii (Kastamonu)

Kastamonu Günleri: Ilgaz, Anadolu'nun Sen Yüce Bir

Dağsın

“Bugün nereye gidelim, Valla Kanyonu’na mı gitsek, Etnografya Müzesi’ni mi gezsek ne yapsak derken, Ilgaz Dağlarına gidelim dedim. Neticede yazın ortasında serin, görmediğimiz ve yeşili bol bir milli park iyi bir gezi rotası olurdu.

Vazgeçilmez yardımcımız hesaplıyor... 50 km, 40 dakika. “İyiymiş çok uzak da değil” dedik ve çıktık yola vardık Ilgaz Dağı’na. Bu dağı ilkokuldaki koroda söylediğim şarkıdan biliyorum. "Ilgaz Anadolu'nun sen yüce bir dağsın..." Çok yüce gelmedi açıkçası bana. Ancak bir dağ, Anadolu’da olduktan sonra yücedir, güzeldir ve gezmeye değer bir dağdır...

Milli parka girdik ve girişte, “hoop durun, para peşin” dediler. Elimiz mahkûm verdik peşin parayı. “Milli parklar da ücretli olur mu kardeşim?” diye içimden geçirmekle kalmayıp, sesli serzenişte bulunarak biraz kendimi rahatlattım. Bu dönem böyle, önce öde sonra söylen ☺. Mesire alanının yerini sorup tırmanışa devam ettik ve nihayet biraz düzlük bir alana vardık. Şöyle geniş bir alanda dağları izleyerek, ağaçların altında kamp malzemelerini çıkartarak manzaranın keyfini çıkartalım dedik. Ama heyhât, bir tarafı otel (otel yanında kalınabilecek konak türünden müstakil yerler de var, kanaatimce buralar da kiralanıyor), bir tarafı Jandarma, diğer tarafı eğitim alanı, bir öbür

Görsel 29: Ilgaz Dağı'nda Ağaçtan Bir Çeşme (Kastamonu-Çankırı)

yanı kayak merkezi ve tesisleri... Oturacak birkaç kamelya var sadece. Onlar da tesis binalarının gölgesinde kalmış. Sanki birileri sizi gözetliyor nev'inden bir his kaplıyor sizi. Özetle, türkülerimize konu olan Ilgaz Dağları kayak turizmüne teslim edilmiş. Oysa insan sadece ağaçların arasına esen rüzgârın sesini dinlemek ve biraz hafif serinlikte titreyerek tadını çıkartmak istiyor doğanın.

Bu tepenin güzel tarafı soğuk suyu oldu. Kaynak suyu oyulmuş bir ağacın içinden yine oyulmuş bir ağaç yatağına/yalağa akıyor. Yanımızda getirdiğimiz şişeleri bu güzel buz gibi sudan doldurduk. Eee şimdi karar verme zamanı, bu kadar da yol gelmişken oturalım mı gidelim mi? Ama orada oturmak içimize sinmedi. Dönelim bakalım uygun bir yer varsa oturup piknik yapalım dedik.

Dönüş yolunda bir yol daha bulduk, Yurdum Tepe Kayak Merkezi'ne giden bir yola girdik. "Yaşasın! Güzel bir yer bulmuştuk". Arabanın arkasında daima hazır bulundurduğumuz kamp masamızı, sandalyelerimizi iki dakikada kurup yerleştik. İşte bu satırları da bu güzel yerde yazıyorum. Tek eksikim kitabımı almayı unutmuştum.

Görsel 30: Ilgaz Piknik Yeri (Kastamonu-Çankırı)

Ilgaz Dağlarındaki bir ağaç hakkında sizlere bilgilendirme yapayım. Bilmeyen vardır diye yazıyorum. Harika bir doğası olan bu milli parkı güzelleştiren ağaçların başında Köknar ağacı geliyor. Bir cam türü aslında

Kökнар. Gökнар olarak da bilindiğini not edelim hemen. 40 metreye kadar uzayabilen bu ağaçlar kalem gibi kıvrımsız dümdüz uzuyor. Benim dikkatimi çeken damarların çok derine inmemesi oldu. Nitekim birçok köknar ağacının devrildiğine şahit olduk. Ilgaz Dağları'nda köknar kadar olmasa da yaygın diğer bir tür de sarıçam. Bildiğiniz çam türü yani. Ama benim favori ağacım köknar oldu. Kerestesi bol kullanılan köknar en çok çatılarda tercih ediliyormuş. Ömürleri uzun olsun.

Görsel 31: Ilgaz Dağı'ndaki Köknarlar (Kastamonu-Çankırı)

Kastamonu, Ilgaz Dağı, 07.07.2024 (12.50)

Köknarın ve Feşçitarağı'nın Evi Ilgaz'a Elveda...

Toplanma zamanı geldi çattı. Hazırlanıp, Kastamonu merkeze inmeye karar verdik. Hatırlarsanız Nasrullah Camii müezzini hocamız vardı (Ayhan Hoca) onu ziyaret edelim dedik. Her yerde olduğu gibi şehirlerin ilk sorunlarından biri araba için park bulmaktır. Çay (su kemeri) Yolu baştan sona park yasağı levhalarıyla dolu olduğu için oralara koymadık. Zannetmeyin ki buralarda araba yok, tüm park yasağı olan yerler araba dolu, ama yine de endişe ediyorsunuz arabanız çekilebilir diye. Onun için en iyisi biraz içerilere gidip bir sokakta park etmek. Her şeyde bir hayır vardır. İç kısma girip eski ama harika bir konağın önüne park ettim arabayı.

Bu arada arabaya bir ad koyalım, o da kendini bu hikâyede garip hissetmesin. Araba, hanımın olunca adını da onun koymasına icap ederdi. Ancak biz adını şimdilik "Mavi Fırtına" koyalım.

Park ettiğim sokağın bir yanı eski taş konak, bir yanı Hepkebirler Camii idi. Geçen sene bu küçük camiye kapıdan bakmak istedim. Kapıyı açınca içeriden bir meczup öyle bir bağırdı ki bana, orada düşüp kalmadığıma şükrettim. Sokağın diğer tarafında da 1514 yılında yapılmış Çifte Hamam vardı.

Yahu ne mübarek bir şehir bu Kastamonu. Her bir sokağı tarihten bir kesit sunuyor. Arabayı park ettiğimiz yerden takriben yüz metre sonra yine yüzlerce yıl önce yapıldığı belli olan bir cami minaresi karşıladı bizi. Selçuklu-Osmanlı arası bir mimari özelliği yansıtan bu minare, ne ince ne kalın, ne çok kısa ne de uzundu. Tuğladan yapılmış zarif bir eser. Minare varsa cami de vardır diyerek o tarafa yöneldik. Karşımıza, girişi zor fark edilen Yılanlı Camii (Külliyesi) çıktı.

Cami bahçesinde küçük bir şadırvan ve birçok mezarın bulunduğu bir haziresi var. Bu küçük hazire diğerlerinden farklı olarak sadece hanımefendilerin mezar taşını barındırıyor. Alın size akademik bir tez konusu.

Bir Not: Arabanızı sokak aralarına park ediyorsanız, etrafındaki önemli yapıları veya bilindik bir yeri aklınızda tutabilir veya araba yanında kendinize konum atabilirsiniz.

Hazire

Hazire, cami,
tekke, dergâh,
medrese gibi
yapıların yanındaki
küçük mezarlığa
denir.

Görsel 33: Yılanlı Cami Kadınlara Mahsus Mezartaşları (Kastamonu)

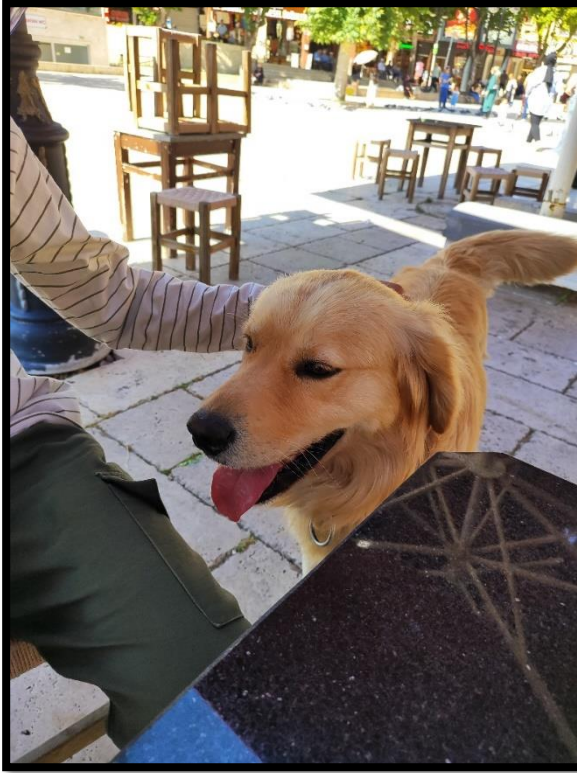
Cami küçük, ahşap tavanı ve hanımlar mahfili bulunan sade bir eser. Hazire gibi camiye de diğerlerinden ayıran bir fark vardı. Caminin içindeki kapıdan yan taraftaki meşayihin kabirlerine geçiliyordu. Burası da muhtemelen aynı ailenin erkeklerine ayrılmış bir hazire gibiydi. Abdülfettah el-Geylani (r.a.) ve ondan sonra gelen aile efradına ait mezarlara karşı selam ve dua edip, camiden ayrıldık. Rabbim

Görsel 32: Yılanlı Camii İç Haziredeki Sandukalar (Kastamonu)

mekânlarını cennet eylesin.

Bahçe kısmındaki bilgilendirme tabelalarından öğrendik ki burada Anadolu'nun en eski darüşşifalarından olan Yılanlı Darüşşifası varmış.²⁰ Şuan ayakta değil ama biraz zarar görmüş bir cümle kapısı mevcut. Özetle burası cami, darüşşifa, şadırvan, hazire ve türbeden oluşan bir külliye. Yılanlı Külliye'nin adı hakkında birkaç rivayet bulunuyor. İlk rivayete göre, yılanların çok olduğu bir yere yapıldığı için bu ad verilmiş. İkinci rivayete göre, yapı taşlarından birinin üzerinde yılanla benzetilen şekilden dolayı bu adı almış. Son bir rivayete göre de Abdülfettah el-Geylani'nin adından menkul, “Geylani”

Görsel 34: Sevimli Bir Köpek (Kastamonu)

kelimesinin zamanla yılanlıya dönüşmesinden dolayı Yılanlı Külliye olmuş. En iyisini Allah bilir. Allah yapandan razı olsun.

Yılanlı külliyesini de gördükten sonra Nasrullah Kadı Camii'ne geldik. Buranın suyunu içen mutlaka tekrar gelirmiş. Hatırlarsanız geçen gelişimizde içmiştik. Tekrar gelmek nasip oldu. Caminin yanındaki çay bahçesinde hocamızı beklerken yanımıza bir köpek geldi. Golden cinsi denen sevimli bir köpek. Bizim Delikanlı, köpeğin tasma olduğunu ve üzerinde de

sahibinin ismi ve telefon numarasının yazdığını fark etti. Köpeğin kaybolduğu düşünerek tasma üzerindeki numarayı arayınca, telefonu bir hanımefendi açtı.

²⁰ Işıl Konak'ın darüşşifa ve taç kapısıyla ilgili makalesini okuyabilirsiniz. Bk. (Konak, 2022, 157-168).

Durumu anlattığımda gayet sakin bir tepki ile köpeğin arada sırada böyle çıktığını sonra eve döndüğünü söyledi. Biz de bu sahipli köpeği biraz sevdik ve kendi haline bıraktık.

Köpekler de diğer canlılar gibi Allah'ın yarattığı harika varlıklar. Pek sadık ve sevimli canlılar. Ama sayıları ülkemizdeki gibi milyonları bulunca sevimliliklerinin yerini vahşilikleri alabiliyor. Ki birkaç yıldır bu köpek sorunu ülkemizin önde gelen ve acil çözüm bekleyen problemlerinden birisi. Son birkaç haftadır, “uyutulsalar mı, barınakta tutulsalar mı?” nev'inden bir tartışmadır aldı başını gidiyor. Benim kanaatim bu hayvan popülasyonunun bu kadar artmasının birinci sebebi mama (yem) sektörü. Nitekim dört bakanlığın yayınladığı ortak rapora göre milyarlarca lira kedi köpek yemi ithal etmişiz. Ayrıca onlarca insan bu köpekler yüzünden hayatını kaybetti, binlerce araba kazasına sebep oldular. Vesair vesair. Yani ivedilikle çözüm bekleyen bir konu.

Köpek konusunda Kastamonu'yu ayrı bir yere koymak gerek. Zira kent merkezinde köpeklerden daha çok kediler var çok şükür. Kediler insana zarar vermeyen, kemirgenleri tüketen (tabi her köşe başına tıka basa mama (yem) doldurmazsak (!), sevimli, evcil ve çok temiz hayvanlar. Köpekler gibi dışkısını ortaya yapıp çekip gitmiyor, düzenli temizleniyor. Konu zoolojiye kaymadan bu konuyu kapatalım en iyisi😊.

Hocamızla görüştük, kendisi sesi güzel, kabiliyetli, yıllardır dernek başkanlığı yapmış kıymetli bir insan. Ayhan Hoca ve adalet duygusunu övdüğü oğlu Furkan'a selam olsun. Allah böyle insanlardan razı olsun.

Kastamonu Teras Ev, 08.07.2024 (09.03).

Kastamonu Günleri: Feşçitarağı

Bugün hava sıcak, pek dışarı çıkasım yok. Ama Ilgaz Dağları'ndan toplanmış taze papatyaların çayı bu günü kurtarmaya yetti. Rengi, kokusu ve tadıyla herkese tavsiye ederim. Yeri gelmişken ilk kez Ilgaz Dağları'nda gördüğüm bir bitkiyi sizinle paylaşmak isterim. Boyu

bir buçuk metreyi aşan hem yaşı hem kurusuyla harika bir görüntüsü olan, dikenimsi görünümlü bu bitkinin adı Feşçitarağı. Neye iyi gelir, anavatanı nedir, ayrı konular ama fotojenik 😊 bir bitki olduğu kesin. Rabbim özene bezene yaratmış kendisini. Ömrü uzun olsun (iki yıllık bitkiler olduğunu okudum. Ömrü en az iki yıl olsun diyelim bari 😊)...

*Kastamonu Teras Ev,
08.07.2024, 16.00*

Feşçitarağı

Asya ve Avrupa'da doğal olarak yetişen bu çiçeğin boyu iki üç metreye kadar uzayabiliyor. Beyaz veya soluk pembe çiçek açan bu bitkinin çok özel bir görevi var. Feşçitarağının yapraklarının köklerinde biriken sular böcek ve kuşların su ihtiyacını karşılar. Kâinata hiçbir şey boşuna yaratılmamış.

Görsel 35: Ilgaz Dağı'nın Papatyalarından Hazırlanmış Çay (Kastamonu)

Kastamonu Günleri: İsmail Bey'e Selam Olsun

Bugün de bereketli geçti çok şükür. Sabah, ilk olarak kaleye oradan Kastamonu Etnografya Müzesi'ne ziyarete gitmek üzere planlarımızı yaptık. Ama öncesinde, Kastamonu ile ilgili bazı kitapları bulmak ümidiyle İsmail Bey (Yavuz, 2023, s. 1-29) Külliyesi'ndeki sahafı ziyaret etmek istedim. Bu külliye, camisiyle, hamamıyla, medresesiyle, deve hanıyla, türbesi ve sıbyan mektebiyle müthiş bir eserler topluluğu.

Bu külliyenin birkaç özel durumu var ki onları zikretmeden geçmeyelim. Öncelikle külliyedeki türbenin arkasında bir sıbyan mektebi (Arslan, 2018, s. 2562-2570) yapılmış. Çok şirin iki odalı (hücre) bir eser. İlk yapılış amacına uygun şekilde halen burası kuran kursu olarak hizmet veriyor. Merakımızı gidermek için kapısından başımızı uzatınca Kur'an öğrenmeye gelmiş çocukları gördük. Bahçesinde cıvıl cıvıl oynayan çocukların mutluluğu görmeye değerdi. Birkaçı da bahçedeki erik ağacına çıkmış kıpkırmızı erikleri topluyordu. İşte bereket bu olsa gerek. Hem Kur'an öğreniyorlar, hem oynuyorlar, hem de karınlarını doyuruyorlar. Özetle, İsmail Bey'in başlattığı hikaye halen canlıydı. Nice güzellikler bunlar, değil mi? Bu kırmızı erik ağacından yemek bize de nasip oldu. Rabbim bu hizmeti devam ettirenlerden razı olsun.

Külliyenin hamamının da özel bir hikâyesi var. İsmail Bey, külliye yapıtırırken bakmış ki işçileri yıkanmak için çok uzaktaki başka bir hamama gidiyorlar. Hemen caminin yanına bir de hamam yapmış.

Bu külliye de Deve Hanı var. İlk defa burada gördüm Deve Hanı'nı. Uzaktan gelen kervanların develeri bu handa yatıyormuş. Yani günümüzün otoparkı ☺. Ama burada da ayrı bir hikmet yatıyor. Han girişinde develerin yükleri kontrol ediliyormuş. Han kapısı çok geniş olmadığı için ancak ideal orandaki yüklü develer geçebilirmiş. Eğer bir devenin yükü kapıdan geçemeyecek kadar çok ise yük boşaltılır, fazla yük

Kemâleddin İsmail Bey (ö. 1479)

Candaroğlu Beyliği'nin sonuncu hükümdarı ve Fatih Sultan Mehmed'in dayısı olan İsmail Bey, Fatih'in Candarogulları'na yaptığı sefer (1461) sonucu Osmanlı'ya tabiiyetini bildirdi. İlimle yakından ilgilenen ve birçok vakıf eseri inşa eden İsmail Bey, Filibe'de vefat etti ve orada inşa ettirdiği mescidin yanında defnedildi.

Sıbyan Mektebi

Osmanlı döneminde küçük çocuklara başta Kurân-ı Kerim olmak üzere temel dini ilimlerin öğretildiği okullardır. Bu mektepler genellikle camilerin yanında yapılmıştır. 19. yüzyılın ikinci yarısına doğru dini ilimlere, tarih, coğrafya, imla ve kıraat gibi dersler de eklenmiştir.

yüklediği için sahibine ceza kesilirmiş. Hayvanların haklarını koruyup kollayan bu güzel insanlara rahmet olsun.

Tek minareli ve kesme taştan yapılmış külliye camisi, yapı itibarıyla Bursa'daki Yeşil Camii'yi andırıyor. Sade ve geniş kubbe altı mukarnasları pek yakışmış. Ancak camisi “temelsiz cami” olarak meşhur olmuş. Zira bina doğrudan bir kayanın üzerine inşa edilmiş. Keşke tüm yapılarımız zemini sağlam yerlere inşa edilse de onlarca deprem görmüş tarihi yapılar gibi ayakta kalabilse.

Görsel 36: İsmail Bey Camii ve Türbe (Kastamonu)

Unutmadan külliye içindeki türbe giriş kapısı üstünde bir mukarnas var. Bunun İsmail Bey'in silüetine benzediği iddia ediliyormuş. Biraz zorlama bir çıkarım olmuş ama zorlarsanız gerçekten de bir insan kafasına benziyor.

Külliyenin her bir yeri ayrı bir meziyete sahip, anlat anlat bitmez. Allah İsmail Bey'den razı olsun. Ona rahmet olsun inşallah. Bu güzel insanın bıraktığı eserin günümüzde de korunmuş olması insanı mutlu ediyor. Zira külliyenin bahçesi güzel dekore edilmiş, bir de çay bahçesine çevrilmiş. Çayı taze manzarası huzur verici. Tavsiye ederim.

Artık yönümüzü Kaleye çevirebiliriz. Kastamonu Kalesi, 11. yüzyıl Bizans'ından kalma. Kaleyi, Bizans yani Doğu Roma İmparatorluğu'ndan sonra bölgeye hâkim olan devletler de kullanmış. Kale, Hz. Pir'in pek uzağında

sayılmaz. Öyle ya, zamanın meşâyihleri kale içinde oturmaz, devlet-i dünyeviden uzak dururlarmış.

Kale sade ve bir o kadar yüksek. Çıkınca tüm Kastamonu ayaklarınızın altında kalıyor. Tüm Kastamonu dediysek kadim Kastamonu tabi ki. Sonradan bitme, ne idiği belirsiz vasıfsız binalardan bahsetmiyorum.

Uzun uzun kentin harikulade konaklarını iç geçirerek seyrettik. “Ya şu konak bizim olsa ne güzel olur, şunu alacaksın güzel bir restore edeceksin, şu da olur ama bahçesi yok, aaa bak şu çok güzelmiş ama çok büyük yahu...” diyerek dua ettik. Belki biz de bir konak alır, burada mukim olur, Hz. Pir'e komşu oluruz kim bilir. Ya nasip...

Konaklar bir yana hepsi birbirine destek olan camiler ne harika gözüküyor kaleden. İzlemekten öyle keyif aldım ki hangisini sayayım sizlere bilmiyorum. Hemen her yüzyıldan birkaç cami var burada. Yakutiye mi dersiniz, çamlarıyla; Atabey Gazi mi dersiniz, yüzyıllara meydan okuyan ahşap direkleriyle; Yılanlı Darüşşifa mı dersiniz, Kâdirî müntesibi Geylânî soyundan gelen medfunları ile; yoksa Rufailerin haziresinde meşk ettiği Hepkebirler Camii mi veya da Kastamonu'nun incisi Kadı Nasrullah Camii'ni mi sayayım. Zor indirdiler beni kaleden vesselam☺.

Kaleden inerken Atabey Gazi Camii'ni görmüştüm. Öğle vakti de yaklaştığına göre namazı orada eda edebilirdik. 13. yüzyılda inşa edilen bu cami “direkli camii” olarak da biliniyor. Muhteşem bir atmosferi var. Namazı bu camide eda ettik. Tabi cami imamı Erhan Hocayla da muhabbet etme imkânımız oldu. Küçük çocukların cami içinde top oynamalarına ses çıkartmayan anlayışlı bir imam kendisi. Söz konusu çocukların topu, yüzyıllara meydan okuyan direklere çarpmalarının doğru olmadığını ama camide top oynayabileceklerini güzel bir dille anlatıyordum. İçlerinden Afgan olduğunu anladığım bir kız çocuğu kendisine bu ülkeden gitmesini söyleyen çocukları şikâyet etti bana. Aman Yarabbi, ne acı değil mi? Sanki kimin çocuğu olduğumuzu, hangi ırka mensup olacağımızı veya hangi ten rengine sahip olabileceğimizi kendimiz belirliyoruz? Tüm bunlar bizim elimizde değilken misafirimiz olan bu çocuklara kendi ülkenize gidin demek ne garip değil mi? Kendi çocuklarımıza bu kötü fikirleri aşılacak onların kafasını bulandırmak ne acı... O zaman ben de bir soru sorayım: Dünyada hepimiz misafir değil miyiz? Neden bu ırkçı tutum? *Mal da yalan mülk de yalan, gel de biraz sen oyalan; mal sahibi mülk sahibi, hani bunun ilk sahibi (Yunus Emre)*. Demek ki ilk sahibi hiç biz olmadık, son sahibi de biz olmayacağız...

Namazı eda ettikten sonra biraz da cemaatle muhabbet ettik. Herkes “ya siz neden buradaki üniversiteye gelmiyorsunuz” diye düşüncelerini söylerken

bir başkası “Bak benim de üniversitede tanıdığım var” diyerek ikna etmeye çalışıyordu. Allah hepsinden razı olsun. Muhabbet bozulmasın diye, öyle bir niyetimizin olmadığını söylemedik. Zira bir yeri belli bir süre gezmekle orada yaşamak aynı şey değil. Ya nasip deyip yolumuza devam ettik.

Peki, yolculuk nereye? Merkeze inelim bir de müze ziyaretinde bulunalım derken daha yüz metre gitmeden Yakup Ağa Camii'nin önünde bulduk kendimizi. O zaman bir çay da burada içelim bari. Ne harika değil mi Yakup Ağa buraya 16. yüzyılda bir külliye yaptırıyor. Biz halen nasipleniyoruz bir şekilde. Allah razı olsun ondan.

Yakup Ağa Camii bahçesinde çay içerken uzun uzun demir direkler gördük. Bunlar nedir? diye sorduğumuzda bitmemiş teleferik direkleri olduğunu söylediler. Neredeyse her şey tamamlanmış, sadece taşıyıcı telleri ve binek vagonları yerleştirilecek vaziyetteydi. Maalesef halef-selef belediyeler birbirlerine inat bu projeyi dondurmuş. Eğer hakikaten böyleyse vatana ihanet bu. Halkın parasını heba etmektir.

Artık aşağı inme zamanıydı... Gidelim bir şeyler yiyelim, müzeyi gezelim, tıraş olalım diye kafamda planlar yaparken, arabaya bir yer bulup, park ettim. Arabadan inince iki delikanlı bir dakika önce adını okuduğum bir yeri sordu, ben de karşıda olduğunu söyledim. Meğer orası Bediüzzaman Said Nursi Hazretleri'nin göz hapsinde tutulduğu evmiş. Tevafuk bu ya, biz de görelim dedik ve bu Hazretin ikamet ettiği yere gittik. Rabbim ondan da razı olsun. Zor zamanlarda büyük mücadeleler verdi.

Yola devam...

Önce karnımızı doyuralım dedik ve dönerci Murat Usta'dan bir döner yedik. Dönerden çok muhabbeti sardı Ustamızın ☺. Siirt'ten geldiğimizi duyunca “söyle bakalım, Siirt'in büryanı mı bizimki mi?” diye damdan düşme bir soru sordu. Bu arada bana uzaktan Kastamonu'nun kuyu kebabını da gösteriyordu. “Yahu, yemeden nereden ne bileyim hangisi güzel deyince” hak verdi bu çıkışıma. Ama ondan bir tüyo aldım. Kuyu kebabını Taşköprü'de yemek gerekmiş. Bakalım belki yeriz. Murat Ustayla kuzeye gitmek istediğimizi söyleyince, başladı Cide tarafındaki sahil şeridinden bahsetmeye. Şu yoldan gidin, şu sahilde denize girin vs. Doğrusu bayağı da kafama yattı söylediği yerler bakalım görelim. Biz bu muhabbetin ortasında öyle bir yağmur bastırdı ki sormayın. Temmuzun ortasında bardaktan boşalırcasına yağın yağmuru izlemenin keyfini anlatamam.

Yağmur dinince bir yerde tıraş olmalı deyip, bizim Delikanlı ile bir berber aramaya başladık ve nihayet İsmail Usta'nın berber dükkânında kendimizi bulduk. Berber İsmail Usta ve çırağı ikimizi bir güzel tıraş etti.

Konuşmayı seven İsmail Usta kafa dengi çıktı. Biraz da yaşça akran olunca, kuşaklar arası değişimden yakınarak bahsettik. Ayrıca denize gidersek diye dönerci Murat Usta gibi tavsiyelerde bulundu. Ama bunun tavsiye ettiği yer Ayancık tarafı. Bakalım, nasip nereye olacak.

Berber İsmail'e selam edip ayrıldık dükkandan. Sokaktan dümdüz yürüyünce Kadı Nasrullah'a çıktık. Suyundan içtiğimizden mi, merkezde olmasından mı bilinmez, her seferinde kendimizi burada buluyoruz. Namazı kıldıktan sonra (bu seyahatnameyi kaleme almama vesile olan) kıymetli Hocam, hocaların hocası İhsan Süreyya Sırma'nın telefon etmiş olduğunu fark ettim. Geri arayınca her zamanki nüktedan tavrıyla "ben de Emrah Antalya'da denizde onun için açmıyor dedim 😊" demez mi. "Yok hocam, biz sıcaktan kaçıyoruz, namazdaydım. Kastamonu'dayım şuan" deyince Hocam da çok şaşırды Kastamonu'da olmamıza. Uzun uzun konuştuk. Bir de "nasip olursa belki gelirim" dedi. Çok mutlu olacağımızı söyledik. Hakikaten Hocayla gezmek çok ayrıcalıklı oluyor, söylemiş olayım. Gelme nezaketini gösterirse çok mutlu oluruz. Bakalım.

Küçük Bir Not: Bizim Antalya'ya geçtiğimiz hafta kıymetli Hocam Kastamonu'daki bir seminer davetini kabul ettiğini ve bizim orada olup olmadığımızı sordu. Çok üzülerek o gün Kastamonu'da olamayacağımızı bildirmek zorunda kaldık. Hocam sonra birkaç defa daha aradı. Nereleri gezmesi gerektiğini sordu. Ben de bir Şeyh, bir Ağa, bir Bey ve bir de Kadı mekânını gezmeden ayrılmamasını söyledim. Merak ettiniz değil mi kim bunlar diye. Hemen açıklayayım. Şeyh: Hz. Pir Şeyh Şaban-ı Veli Türbesi; Ağa: Yakup Ağa Camii; Bey: Mahmut Bey Camii (Çivisiz Cami) ve Kadı: Kadı Nasrullah Camii. Siz de bunları gezmeden görmeden ve dua etmeden ayrılmayın Kastamonu'dan.

Ardından arkeoloji müzesine gittik. Arkeoloji müzelerini genelde sıkıcı bulurum. Yüzlerce benzer nesneye bakar durursunuz. Ama buranın müzesi sıkıcı değildi hatta çok ilginç tabutlar ve mezar tipleri gördük. Topraktan tabut yapmışlardı. Ömrümde ilk defa böyle bir şey gördüm. Ayrıca arkeolojik eser kısmı da küçük olunca bir çırpıda bitti. İlk defa bu kadar hızlı ve sıkılmadan bir arkeoloji müzesi gezdiğime sevindim. Bu arada bahçesindeki tarihi tuvalet taşı görülmeye değerdi 😊.

Kastamonu Teras Ev, 09.07.2024 saat 23.54

Görsel 37: Arkeoloji Müzesinde Bir Toprak Tabut (Kastamonu)

Görsel 38: Arkeoloji Müzesi Bahçesindeki Tuvalet Taşı (Kastamonu)

Kastamonu Günleri: Kastın Neydi Moni'ye?

Bugün hava yoğun yağışlı gözüküyor. Temmuzun ortasında evin terasında yağmur altında ıslanmak ne güzel bir his. Bugün Kastamonu Üniversitesi'nden bir arkadaşımı ziyaret etmek üzere, kaldığım yere birkaç dakikalık mesafede olan kampüse gittim. Kampüs birçok devlet üniversitesininki gibi büyük, fakat yemyeşil bir Karadeniz iklimine göre kurak gözüküyordu. Bununla beraber kütüphanesi ferah, geniş ve öğrenciler için güzel bir çalışma alanı sunuyor. Hemşerim Veysel Hocayı ziyaret edip çayını içtikten sonra teşekkür ederek çıktım yanından.

Aklımda Kastamonu'ya geldiğimden beri cevap bekleyen bir soru vardı ve bu sorunun cevabı üniversite kütüphanesinde olabilirdi. Soru neydi dersenez. “Acaba Kastamonu'nun bu kadar tarihi yapılarını derli toplu anlatan bir eser var mı?” O kadar kitabe, okunmuş ve günümüz Türkçesine kazandırılmış mı? İşte bunun için üniversitenin merkezi kütüphanesine gittim. Katalogdan ve raflardan yaptığım incelemeler sonunda aradığım eseri buldum. Fazıl Çifçi'nin “Kastamonu Camileri, Türbeleri ve Diğer Tarihi Eserleri” (Çifçi, 2006) adlı kitabı, tam

İlgili Not: Bunları yazdıktan bir gün sonra öğrendim ki bu eser 2018 yılında Türk Dünyası Kültür Başkenti olarak seçilen Kastamonu anısına özel bir baskı ile yeniden basılmış. Eseri bulamadım ama arayışım sürüyor.

da aradığım cevabı veren bir kitaptı. İki ciltlik bu titiz çalışmayı uzun uzun inceledim ve pek memnun kaldım. Zira aradığım cevapların hepsi de bu çalışmada ziyadesiyle yer almaktaydı. Tek eksik tarafı, baskı kalitesi ve boyutunun eserin hacmine göre biraz zayıf kalmasıydı. Onlarca cami, türbe ve diğer tarihi eserlerin anlatıldığı kitap, iyi bir destek ile yüksek kaliteli fotoğraflar ve eklemelerle tekrar basılmalı bence. Sanki o kadar bilgi küçük çaplı bu eserin içine hapsolmuş. Nice daha az eser ihtiva eden devasa paralara basılan kitapların yanında bu nadide eserin dev boyutlu bir kataloğa basılması, hakkı teslim etmek olur galiba. Velhasıl iyi bir mizanpaj, kaliteli fotoğraflarla bu eser başka bir boyuta taşınabilir.

Bu aralar sosyal medyada dolaşan bir hikâyeyle karşılaştım. Aslında bildiğiniz üzere internette çok fazla bir şey araştırırsanız onunla ilgili videolar karşınıza çıkıyor. Karşılaştığım video, Kastamonu isminin nereden geldiği ile ilgiliydi. Osmanlılar Kastamonu'yu fethetmeye geldiklerinde Bizans tekfurunun güzel kızı Moni, bir Türk kumandana âşık olmuş. Moni kale kapısının anahtarını gizlice âşık olduğu kumandana ulaştırmış. Ve Türkler kaleyi fethetmişler. Bunu öğrenen tekfur (kapı açılıp kale fethedildikten sonra

nasıl yapabildiyse artık) kızını kaleden aşağı atmış. Bunu gören askerler de “kastın neydi Moni’ye” demişler, böylece buranın adı da Kastamonu olmuş. Moni’nin atıldığı yere de Kırkkızlar Türbesi denmiş. Hikaye bu, inanıp inanmamak size kalmış. Kastamonu ismiyle ilgili başka bir rivayete göre, şehrin ismi Yunancada “keşişler kalesi” anlamına gelen “Kastrá Komneni Kalesi”nden gelmektedir. İkinci iddia akla daha yakın geliyor. Takdir sizin...

Kastamonu Teras Ev, 10.07.2024 saat 22.27

Kastamonu Günleri: Taşköprü

Bugün sizinle çok sağlıklı ama biraz rahatsız edici olan kokunun memleketine gideceğiz. Sarımsağın başkenti Taşköprü'ye gideceğiz. Sabah erkenden güzel bir kahvaltı ile pek uzak olmayan Taşköprü'nün adıyla müsemma köprüsünü varış noktası olarak yola çıktık. Gününbirlik bu seyahatten fazla bir şey beklemiyordum. Ama biraz hareketli geçtiğini şimdiden belirteyim.

Taşköprü, sarımsağıyla anılsa da ismini şehrin içindeki taş bir köprüden almıştır. Söz konusu köprü hakkında farklı rivayetler olmakla beraber orta

Görsel 39: Taşköprü'deki Taş Köprü (Kastamonu)

kısımında bulunan haç işaretli taştan dolayı Roma döneminde yapıldığı düşünülmektedir.

Toplam altı kemerli bu köprü'nün üzerinde tek yönlü olarak arabaların geçişine izin verilmektedir. Köprü'nün dip kısmı ciddi anlamda kumla dolduğu için köprü biraz basık kalmış, nehrin suyu da oldukça azalmıştı. Fotoğraflarımızı çektik ve başka bir taştan eser olan Taş Camii'ne doğru yola revan olduk. Ama navigasyon bu defa sınavı geçemedi ve bizi camiye götüremedi.

Her şeyde bir hayır varmış. Yolda giderken ara sokakta eski bir cami görmüştük. Taş Camii odur diyerek, tekrar dönüp bu eski camiye gitmeye karar verdik. Ama maalesef burası Taş Cami değildi. Yanlış anlamayın, caminin adı

“Taş Camii” değil ama kendisi taştan ve tuğladan müthiş bir eser. İyi ki de bu camiye gelmiştik. Gördüğüm en minyon ama bir o kadar da şirin bir camiydi diyebilirim. Adı Şeyh Hüsametdin Tekke Camii olan bu eser, (Bu zat cami haziresinde medfundur.) Çobanoğlu (Yücel, 1993, s. 8/354-355) Beylerinden Alp Yürek’in oğlu Muzafferüddin Yavlak Aslan tarafından 13. yüzyılda inşa edilmiş. Yaklaşık 8 asır ayakta kalmış bu cami, kare plan üzerine, altıgen bir kasnak ve dıştan basık bir kubbeyle örtülüydü. İçinde en fazla 40 kişi namaz kılabileceği küçük bir köy cami denebilir. Kırk sayısını da küçümsemeyin zira eskiler çokluğu kırk ile ifade ederler. Rahmetli Haluk Dursun hocamıza “kaç ülke gezdiniz” diye sorduğumuzda çok fazla olduğunu belirtmek için 40 demişti. Ona da rahmet olsun.

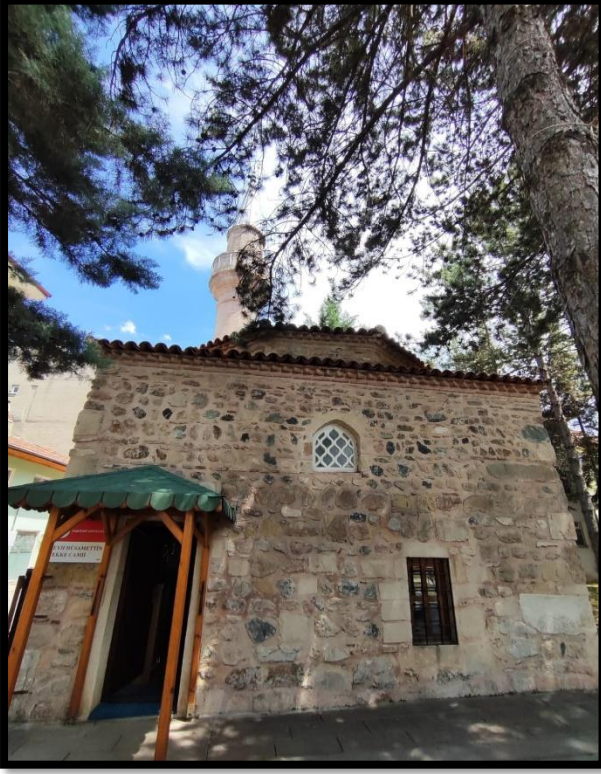
Biz bir taraftan dua edip cami hakkında yorumda bulunurken şadırvanda oturan amcaya selam verdim. Hazirede yatan mübarek zatla aynı adı taşıyan Hüsametdin amcayla biraz muhabbet ettik. 70 yaşında olan bu amcamız, caminin 2006-2007 yıllarındaki restorasyonuna yardımcı olanlardanmış. Hüsametdin amca, mübarek mevlit gecelerinde beş gün süren helva dağıtımını yapıldığını anlattı. Bu güzel adet yüzyıllardır devam ediyormuş. Belki de Tekke Camii’nin kurulduğu yıldan beri devam ediyordur. Böyle güzel geleneklerimizin daim olması temennisiyle. Hüsametdin amcamıza selam edip hayır duasını aldık. Bir de Taş Camii’nin adresini aldık, yani heybemizi doldurduk yola revan olduk.

Birkaç dakika sonra şehrin meydanındaki Taş Camii’ne veya banisinin adıyla Kara Mustafa Paşa Camii’ne vardık. Burası daha haşmetli ve klâsik ahşap tabanlı camilerden bir yapı idi. Ancak Tekke Camii’nin maneviyatını burada bulamadım. Yine de ahşap tavanı ve muazzam büyük ve estetik gözükten hanımlar mahfili çok hoştu.

Kara Mustafa Paşa (ö. 1683) tarafından 17. yüzyılda yapıldığı tahmin edilen bu camiye veda edip biraz da şehri dolaştıktan sonra Taşköprü’nün

Çobanoğlu Beyliği (XII. Yüzyıl)

Anadolu’nun kuzeybatısında kurulan Çobanoğlu Beyliğinin merkezi Kastamonu ve dolaylarıdır. İlk hükümdarı Hüsametdin Bey’dir. 13. Yüzyıl başında yıkılan beyliğin yerini Çobanoğulları Beyliği almıştır.

Görsel 40: Taşköprü, Tekke Camii (Kastamonu)

kolluyorlar. Hanım korktuğu için buradaki yemeğimizi de pek rahat yedik diyemem. Zira köpekler dibimize kadar gelip kamelyanın yanında yattılar. Birçok çift gözün bakışları arasında kaldık. Eşim yeter ki gitsinler diye biraz öteye ekmek (hem de ton balıklı ☺) atıyor, köpekler ise atılan ekmeği tek hamlede mideye indirip tekrar gelip yatıyorlardı. “Hoşt, git, bulaşma bize” falan hikâye. Bir de mazlum bakıyorlar ki, insan kıyamıyor. Neyse Allah ne verdiyse hep birlikte atıştırdık. Arada bizim bonkörlüğümüzü gören ördekler “biz de varız” diye seğirtince, buradaki saatlerimiz tam bir cümbüş havasında geçti. Derken vakit biraz geçince Allah'ın dilsiz kullarından müsaade aldık ve oradan ayrıldık.

mesire alanlarından birisi olan Küçüksu'ya doğru yola çıktık. Her zamanki gibi standart ekmek arasına koyduğumuz yiyecekler ve küçük bir karpuz eşliğinde

Küçüksu'ya vardık. Girişte otomobil için adet olduğu üzere ücret ödeyip mesire alanına girdik. Adı gibi küçük bir gölet, etrafında kamelyaları bulunan şirin bir yer. Ama yalnız değildik tabii her bir yandan hoş geldiniz diye köpekler tek tek ziyaretimize geldiler. Zannımca her yeni gelen misafiri

Görsel 42: Taşköprü Küçüksu (Kastamonu)

Sarımsağın memleketi demiştim ya, hakikaten Taşköprü'nün her tarafı sarımsak tarlası. Sarımsakların toplanıp tarlaya bağlar hâlinde sıra sıra dizilmiş olduğunu ilk defa orada gördüm. Sarımsakların tarlada öylece yatıp kuruduklarını görünce de arabayı kenara çektim ve bu ilginç görüntüyü fotoğrafladım. Allah emeklerini bereketlendirsin.

Görsel 41: Taşköprü Sarımsağı (Kastamonu)

Kıvrıla kıvrıla giden bu yolda devam ederken, yol kenarında bir armut tezgâhı görüp durduk. Tezgâhın başında kimse yoktu. “Kimse var mı?” diye tarlaya doğru bağırınca, şapkasıyla, tonton görünümlü bir amca geldi. Musa amca. “Hoş geldiniz amcam” diyerek sıcak bir giriş yaptı. Bu samimiyetinin üzerine aldığımız armutlara indirim de yapınca biz iyice ısındık bu güzel insana. Yanındaki harika Sibiry kurdu görünümlü Tomi'yi de Musa amca gibi bizleri samimi karşıladı. Hemen kendisini sevdirep üzerimize atlamaya başladı. Amca, tarlaya davet edince kendisini kırmayıp, tarlasına misafir olduk. Tüm gününü tarlada geçiren Musa amca bol muhabbet bir adam. Bizlere sadece muhabbet ikram etmedi. Kuyu suyundan içmemizi, tarlasındaki semizotlarından toplamamızı da istedi. Biz de onu kırmayıp hem suyunu içtik hem de semizotlarını topladık. Tomi'yi de sevdikten sonra müsaade istedik amcamızdan. Tarlasındaki sebze meyvesiyle uğraşan, kimsenin etlisine sütlüsüne karışmayan, köpeğiyle dertleşen böyle insandan kimseye zarar gelmez. Allah ürünlerine bereket versin, iyilerle karşılaştırsın Musa amcaı.

Görsel 43: Taşköprü'lü Musa Amca (Kastamonu)

Oradan çıkıp gelişte uğrayamadığımız Taşköprü Kent Müzesi'nin yolunu tuttuk. Müzenin önüne geldiğimizde, kapıdaki görevli heyecanla uzaktan uzağa bir şeyler anlatmaya çalışıyordu. Meğer elektrikler kesilmiş, müzede ışık yokmuş. “Olsun, bir daha gelemeyiz, elektriksiz de olsa bir gezip çıkalım” dedik. Sağ olsunlar kırmadılar bizi. Belki tarihte bir ilke imza atarak telefon ışıklarıyla bir müze gezmiş olduk 😊. Bir ilçe müzesi için oldukça zengin

bir içeriğe sahip olan bu müzede, eskiden ilçede kurulmuş kâğıt ve iplik fabrikalarının tarihçesi; sarımsağın dikim, hasat, satış aşamaları; mutfak kültürü, tarihi eserleri vs. ne ararsanız var. Gezerken çok keyif aldık ve çok teşekkür ederek ayrıldık müzeden. Tüm emeği geçenlere teşekkür ederiz.

Müzeden çıkarken şehrin tepesinde simsiyah gözükten bulutlardan, büyük bir yağmur fırtınasının yaşandığı anlaşılıyordu. Üstelik biz de o taraftan gitmek zorundaydık. “Ya bismillah” deyip arabaya koştuk. Daha binmeden ıslanmıştık. Biraz gidince işin rengi belli oldu. Göz gözü görmüyor, silecekler yağmurun hızına yetişemiyordu. Bir dakika sonra görüş açım sıfır olmuştu. Sıfır derken mübalağa etmiyorum. Sanki ön cama 10 kişi sırayla kova kova su atıyorlardı. Ama bu kadar yağmurun yanında bir de fırtına olunca artık çok tehlikeli bir hal almaya başladı. Zira ağaç dalları havada uçmaya başlamıştı. Asıl endişem ise köprülerden geçerken yağmurun sele çevirip, köprü üstünde mahsur kalma ihtimalimizdi. Bu tedirgin düşüncelerle köprü üstünden uzaklaştıktan kısa süre sonra, bir benzinlik bulup girdim. Ama öyle bir yağıyordu ki endişe etmemek elde değildi. Tam rahatladık derken “güm” diye bir ses ve ardından üstümüzden uçan bir sandalye... Endişem daha da artmıştı. Kendimizi daha emniyetli bir yere atmalıydık. Nihayet yakıt pompalarının arasında onlarca sığınmış arabanın bir yanına da ben park ettim.

Çok şükür 5 dakika sonra önümüzü görmeye başlamıştık. En azından yağmurun şiddeti azalmış, fırtına dinmişti. Yağmur biraz dinince hemen yola çıktık, bir de baktık ki yolun geliş tarafı kocaman bir ağacın yola devrilmesiyle kapanmış. Bizim gidiş yönünde çok fazla dal olsa da yol açıktı. Bu hengame arasında gidebildiğim kadar hızlı şekilde ilçeden çıktım. Şaşırtıcı şekilde bir anda yağmur bitti, güneş açtı. Rabbim tüm yağmuru sanki Taşköprü’ye göndermişti. Kazasız belasız eve vardık. Bu heyecanlı ama bereketli seyahatimiz de böylece son bulmuş oldu.

Kastamonu Teras Ev, 11.07.2024 (saat:22.47)

Haydi Çorum'a: İskilip'e Selam, Atif Hoca'ya Rahmet Olsun

Anadolu'nun en kadim medeniyetlerinden birisi olan Hititlerin memleketine gidiyoruz bugün. Dün (cumartesi) gelmeyi planlanmıştık. Ancak yoğun yağmur ve fırtına uyarıları bizi bir gün beklemeye mecbur bıraktı. Oturduk bir plan yaptık. Önce Çorum'a gideceğiz, ardından Ordu, Samsun ve Sinop, sonra da Kastamonu'ya döneceğiz. Toplamda üç gün sürecek bir yolculuk. Bu planda tarihi eser, doğal güzellikler, antik kentler, yüzme ve yaylaya çıkma gibi niyetlerimiz vardı. Hazırlıkları yaptık, sabah iyi bir kahvaltıdan sonra yola revan olduk.

İlk durak, yol üzerindeki Tosya idi. Aslında Tosya'dan transit geçip İskilip üzerinden Çorum'a varacaktık. Öyle de yaptık ama madem Tosya'ya uğruyoruz, görülecek mutlaka bir yer vardır dedik ve Maraşlı Abdurrahman Paşa'nın yaptırdığı (1584) bir cami olduğunu öğrendik ve rotayı güncelledik.

Ormanın yeşillikleri arasında süren yolculuğumuz gayet iyi geçti. Ve içinde kanal bulunan, küçük bir saat kulesi olan pirincin anavatanı Tosya'ya vardık. Bir çırpıda 16. yüzyılın sonunda yapılmış malum camiyi bulduk. Cümle kapısı üstündeki mukarnaslar harikulade idi. Son cemaat yeri, sade şadırvanı görülmeye değer bir camiydi. Dışı böyle güzel ve görkemli ise içi nasıldır kim bilir? Bu düşüncelerle kapıya asıldım ama nafiye, kapı duvar. Namaz vakti de değil ki cemaat gelsin kapı açılsın. Sağa sola baktım ama kimseyi göremedim. Doğrusu hem üzüldüm hem de sinirlendim. “Be mübarek, bu güzel eser kapalı tutulur mu? Gelip görmek isteyen insanlar (bizim gibi) bunca yolu caminin sadece dışını görmek için mi tepti? Yahu en azından telefon numaranı bıraksaydın.” diyerek oradan söylene söylene uzaklaştım. Ben bunları rahatlıkla söylüyorum ancak her gelen için camiyi açık tutmanın pek mümkün olmadığını da bilmek gerek.

Şimdi sırada, bizi hayrete düşüren Meşhur âlim Atif Hoca'nın ve nice âlimin memleketi İskilip vardı. İskilip'in bir yolu var ki sormayın. “Az gittik, uz gittik, dere tepe düz gittik” diye bir tekerleme olur ya masalların başında. Burası için “çok gittik, çok yaktık; dağ tepe, geçit yayla kıvrım kıvrım gittik” desek daha doğru olur ☺. Tam yetmiş kilometre yol teptik. Olsun Atif Hoca için değer. Haksız bir şekilde bizden olmayan Şapka Kanunu'na muhalefetten idam edilen âlim (profesör) Atif Hoca.

Niyetimiz bu dava adamının, bu dik duruşlu Müslümanın mezarını ziyaret etmektir. Atif Hoca, Şapka Kanunu çıkmadan bir sene evvel Avrupâî kılık kıyafetle ilgili yazdığı eserden dolayı İstiklal Mahkemesi'nde yargılanıp bir kış günü Ankara'nın bir meydanında asılmıştır. Atif Hoca, cenazesine dahi bir kaç gün kimsenin yaklaşmadığı, kimsesizler mezarlığına defnedilen, ancak

on yıllar sonra memleketinde onun adına yapılan ebedi istirahatgâhına kemikleri konulan bir Allah dostudur (İstek, 2023). Atıf Hoca'nın çektiklerini okuduğunda insanın içi cız ediyor. İşte sadece bu mübarek zat için bu yol gidilir ve ona dua edilirdi. Ama biz daha fazlasını bulduk elhamdülillah.

Navigasyona İskilipli Atıf Hoca'nın mezarının bilgisini girdik. Bir pazar yerini dolambaçlı yollardan teğet geçtikten sonra menzile vardık. Bilinçli bir şekilde çevre düzenlemesi yapılan anlamlı bir mezarla karşılaştık. Mezar baş taşında başından çıkartmadığı sarığı, mezarın üstünde hapiste kalışını sembolize eden parmaklıklardan oluşan ve uzaktan da kavuğa benzeyen bir demir kubbesi ile insanı düşüncelere boğan bir istirahatgah yapılmış bu dava

Görsel 44: İskilipli Atıf Hoca Mezarı (Çorum)

adamına. Hüzünlü bir şekilde duamızı ettik, başkaları adına ruhaniyetinden af diledik. Ama biliyoruz ki asıl hapiste olan o değil bizleriz. Çünkü Allah yolunda öldürülenler ölü değil, diridirler. Rabbim ilmiyle âmil olan müminlerin sayısını artırsın, bizleri de onlardan eylesin.

Tekrar hatırlatmış olalım. Bir şehre girmeden önce, şehrin büyüğünden destur alınır. Biz de İskilipli Hoca'dan destur almış olarak gönül rahatlığıyla

şehre girdik.

Uzun yoldan geldiğimiz için karnımız acıkınca bulduğumuz ilk lokantaya girip yemek siparişlerimizi verdik. Ben zamanında ismini duyduğum İskilip dolması istedim. İskilip Dolması pilav üstü et türünden bir yemek. Ne bileyim lokantanın en pahalı yemeği imiş ☺. Evet lezzetliydi ama çok da

harikulade bir yemek gibi gelmedi bana doğrusu. İskilip dolmasını da yemedik demeyiz artık.

Yemekleyen, “görülecek başka bir yer var mı?” diye araştırırken, İskilipli Alimler Müzesi olduğunu öğrendik. Buraya kadar gelip de bu müzeyi gezmeden gitmek olmazdı.

Müzeye doğru giderken muhteşem İskilip Ulu Camii’nin gördüm. Farklı bir mimarisi olan, geçmişi yüzyıllar öncesine uzanan ama girişinde 1839 tarihini okuduğum, ahşap direkli bir cami çıktı karşıma. Anlaşılan o ki bu tarih caminin restorasyon yapıldığı yılı işaret ediyordu. Zaten iç süslemeler de caminin 19. yüzyılda işlem gördüğünü kanıtlar nitelikteydi.

Caminin bitişiğinde, klasik Osmanlı şehirlerinde olduğu gibi bir arasta (çarşı) (Akar, 2009, s. 71-72) bulunuyor. Küçük esnafların olduğu, yenilenmiş dükkânlarıyla şirin bir çarşı. Bir sokağında artık bitmeye yüz tutmuş bir meslek olan semerci dükkânı dahi mevcut. Semerci İnce Usta’nın meşhur semerlerini bu dükkâna gittiğinizde mutlaka görmelisiniz.

İskilipli Alimler Müzesi, mezkur camiden bir sokak yukarıda bulunuyor. Müze, bir konak içinde tasarlanmış, mütevazı bir girişi olan iki katlı sergi alanına sahip. Müzede birçok âlimin balmumundan yapılmış heykellerini görmek mümkün. Atıf Efendi, bu İskilipli âlimlerin sadece birisi. Burada doğanlar, buraya yolu düşenler, burada evlenenler veya burada vefat eden âlimler... Hepsisi de tanınmış, eserleriyle, fetvalarıyla, yetiştirdiği öğrencileriyle zamanına damga vurmuş âlimler. Fatih Sultan Mehmed’in manevi hocası Akşemseddin, Fatih devri müderrislerinden 15. yüzyılın büyük matematikçisi ve Astronomu Ali Kuşçu (ö. 1474), Kanuni Sultan Süleyman’ın meşhur şeyhülislâmı Ebussuud Efendi (ö. 1574), onun babası Şeyh Yahşi, yine bir İskilipli şeyhülislam olan Sunullah Efendi ve babası Kazasker Molla Cafer Çelebi (ö. 1570), Şeyh Muslihiddin, Şeyh Abdülbâkî Efendi ve daha nicelerinin yolu İskilip’le kesişmiş. Müzede hem bu zatlar hakkında bilgi panoları var hem de balmumundan temsili heykellerini görebiliyorsunuz.

Burada dikkatimi çeken bir hususu sizinle paylaşmak isterim. Kastamonu bahsinde üzerinde hassaten durduğum Şeyh Şabân-ı Veli Hazretleri’nin burada da himmeti olduğunu gördüm. Öyle ki Şeyh Abdülbâkî

Arasta

Aynı cinsten eşyaların satıldığı dükkanların karşılıklı olarak yerleştirildiği çarşılar adlandırılmaktadır.

Arastalar genellikle bir caminin yanında, üstü kapalı, uzun bir veya birkaç sokaktan ibarettir. Arastalar çarşıda satılan malın cinsine göre (bakırcılar, kürkçüler vs.) adlandırılırdı.

Efendi on bir yıl boyunca Hz. Pir Şabân-ı Veli Dergâhında şeyhlik yapmış. Kastamonu-İskilip, iki şeyh, iki manevi önder, iki mübarek belde... Ne hikmetse yolumuz ara ara Hz. Pir'le kesişiyor. Vardır bunda da bir hayır. Bu kıymetli müzeyi İskilip'e kazandıranlardan ve her türlü emeği geçenlerden Allah razı olsun.

Kısa bir anektodla bu bahsi kapatalım. Müzeyi gezerken Akşemseddin'in temsil edildiği odada yine temsili olarak yatakta üstü beyaz bir çarşafı örtülmüş bir adam/heykel vardı. Bizim Delikanlı ölü gibi yatan bu adamın göğsünün inip kalktığını gördüğünü söyledi. Açıkçası öyle söyleyince bir ürperti geldi hepimize. Tam bu konuşmalar üzerine eşim “evladım ayağa kalk” deyince bizim Delikanlı'nın halini görecektiniz. Sonra internette o odanın bir fotoğrafına rastladım. Meğer biz oradayken yüzü dâhil her yeri örtülü olan heykel, yüzü açık şekilde sergileniyormuş. Herhalde heykelin yüzünü örtmek bir muzibin işidir ☺.

Oradan yeniden Ulu Cami tarafına indik. Biz camiyi tekrar gezerken, eşim yakında ahşap minareli bir cami gördüğünü söyledi. Bizim Delikanlı'nın “yeter yahu bu kadar cami, artık gidelim” söylenmeleri arasında vardık bu camiye. İlginç bir eser idi. İlk defa bir minarenin bir kısmının cami içinde kaldığına şahit oldum. Camiyi inceleyince, bunda bir terslik olduğunu anlamıştım. Her şeyden önce caminin ahşap tavanı minareden önce bitiyordu. Bir de adı Köprübaşı olan bu caminin girişinde 1636 ve 1800 olarak iki farklı tarih mevcuttu. Ayrıca camii duvarı düz değil, orantısız bir eğimle devam ediyordu. Velhasıl bu yapı birkaç defa elden geçirilmiş olmalıydı.

Bu düşüncelerle camiden çıktık. Yolun karşısında oturan amcalara “bu cami eskiden nasıldı, hep böyle miydi?” diye bir soru sordum. Ve caminin üç defa restorasyon geçirmiş olduğunu öğrendim. Amcalar “nereden gelir, nereye gidersiniz?” kabilinden sorular sorunca, ayaküstü birkaç cümle muhabbet ettik ki hemen Hasan Amca, “oturun bir çay içelim” dedi. Ardından Yaşar Amca sandalye getirmeye koştu. “Yapmayın, zahmet etmeyin” dediysem de bu ihtiyar delikanlıların isteklerini de kırmadık. Bir de Celal Amca olmak üzere birer çaylarını içtik. Hoş sohbet bu amcalara yoldan geçen ve babası gibi hafız yetiştiren Ahmet? Hoca da dahil oldu. Kendisi 2005'de vefat eden ve her sene hala kabri başında anılan İskilipli Tavukçu Hoca lakabıyla anılan Mustafa Avşar'ın oğluymuş. İlim irfan sahibi bilinçli bir zat idi Ahmet Hoca. Allah hepsinden razı olsun. Teşekkür edip bu güzel insanların yanından ayrıldık.

Görsel 45: İskilipli Misafîrperver Amcalar (Çorum)

Artık aklımızda ve gönlümüzde derin izler bırakan İskilip'i ardımızda bırakıp Çorum'un yolunu tuttuk. Çorum'a varınca henüz kapanmamış olan Çorum Müzesi'ni gezmeye karar verdik. İyi ki de bu ilginç müzeye gitmişiz. Demiştim ya “ben pek arkeolojik eserlerin olduğu müzeleri gezmekten hoşlanmam” diye. Çorum Müzesi biraz farklı geldi. Öncelikle çok ferah bir bahçe ve iyi tasarlanmış bir müze. İkinci olarak Hititlerin ne kadar kadim bir medeniyet olduğunu anlıyorsunuz.

Müzedeki dikkatimi çeken bir husus oldu. Ne olursa olsun insanların hayatlarını şekillendiren şeylerin başında dinlerin geldiği fark ettim. İnsanları seküler yapmaya çalışsalar da, içi boş ateizm pompalamaya çalışsalar da, sapkın düşüncelerle dinden uzaklaştırmaya çalışsalar da nafiye. İster tek tanrılı, ister çok tanrılı olsun, din hayatın temel belirleyicisidir.

Müzedeki bazı nesnelere dikkatimizi çekti. Onlardan birisi, eski su mataralarıydı. Gerçi toprak matara, içindeki suyla hayli ağır olsa da matara mataradır değil mi? Belki de suyu taşımak için değil -çocukluğumdan hatırladığım su kabakları gibi- suyu serin tutmak için kullanılmaktaydı. Bir de

çengelli iğneler ilginçti. Günümüzdeki kadar küçük ve ince olmasalar da tarihlerinin bu kadar eski olduğunu bilmek beni şaşırttı. Demek ki bu iğneler de binlerce yıldır kullanılıyormuş. Müzede ilginç bir deneyim daha yaşadık. Yani Delikanlı yaşadı 😊 Roma İmparatorluğu döneminde askerlerin kullandığı atlı arabalara benzetilmiş olan bir platform oluşturulmuş. Karşıda da büyük bir ekran var. Siz arabayı köyün içinde sürüyormuş gibi hareket ettirerek ve yönlendirerek köyü dolaşıyorsunuz.

Görsel 46: Çorum Müzesi'ndeki Çengelli İğneler

Görsel 47: Çorum Müzesi'nin Atlı Sanal Köy Yolculuğu

Oradan yolumuzu her zaman olduğu gibi şehrin en meşhur camisine çevirdik. Çorumdaki meşhur cami ise Sultan Murad Rabi Ulu Camii'dir. Her bir cami bir yönüyle beni hayrete düşürüyor. Bu cami de iki özelliğiyle enteresan bir eser. Birincisi caminin banileri. Sultan Murad Camii ilk olarak Selçuklu Sultanı III. Alaeddin (1298-1302) tarafından yaptırılıyor. Ardından Sultan II. Bayezid (1481-15012), ondan sonra III. Murad (1574-1595) camiyi yeniliyor ve caminin adı Murad-ı Salis (III. Murad) Camii oluyor. Ardından Sultan IV. Murad (1623-1640) Erivan Seferi'ne giderken yeniliyor bu camiyi, adı da Murad-ı Rabi (IV. Murad) Camii oluyor. Aynı cami 1800'lü yıllarda ve 1900'lü yılların başında yine yenileniyor. Caminin bu kadar değişim ve dönüşüm geçirmesine rağmen muhteşem abanoz ağacından yapılmış minberinin ilk zamandan beri korunmuş olarak kalması şaşırtıcı.

Mezkûr eserin dikkatimi çeken ikinci özelliği ise içten kubbeli olan bu

yapının dıştan çatılı olması. İlk defa böyle bir şeyle karşılaştım. Allah eli emeği değen herkesten razı olsun.

Camiden çıktık ve birkaç tane gobit ekmeği aldık. O gece

kalacağımız misafirhaneye gitmek üzere arabaya dönüyorduk ki karşımızda çıkan bir tabelada "dünyanın en dar arastası" yazısını gördük. Tabii benim gözüm bir çarşı arıyordu. Çünkü arasta çarşı demek. Öyle bir çarşı gördük ki sokak genişliği ancak bir metre

Gobit Ekmek

Pita (pide), Arap veya Lübnan ekmeği olarak da bilinen bu ekmek, yuvarlak bir formda yapılmaktadır. Genellikle döner kebabi bu ekmek içinde servis edilmektedir.

Görsel 48: Dünya'nın En Dar Arastası (Çorum)

vardı. Ve onlarca dükkânın olduğu uzun bir çarşıydı. Tevafuk eseri gördüğünüm bu yerin, daha fazla reklamı yapılması gereken bir değer olduğunu düşünüyorum. Zira biz burayı tevafuk eseri fark ettik.

Bugünlük bu kadar yeter, artık yatma vakti. Herkes yattı, ikinci rüyalarını görüyorlar. Gerçi yerim iyi, açık pencere kenarında efil efil esen rüzgarda yazdım bunları. Yarın görüşmek üzere. Bakalım inşallah Aslantepe ve Hattuşaş Antik Kentlerine gitmeye niyetliyiz. Niyet bizden nasip Allah'tan. Hayırlı geceler. **Çorum, Uygulama Oteli, 14.07.2024 saat 23.58**

Anadolu İnsanın Geçmişi: Alacahöyük ve Hattuşaş

Bugün özel bir gün. Bugün 15 Temmuz, Yani Demokrasi ve Milli Bayramımız. Mutluyuz, çünkü 15 Temmuz 2016'da kendi halkının üstüne bombalar yağdıran vatan düşmanlarının darbe girişimi, Rabbime şükürler olsun başarısız oldu.

Biz de bugün ülkemizdeki huzurun bize sağladığı konforu içimize çekerek, tarihin derinliklerine yelken açmaya karar verdik. Bu yaz hiç yapmadığımız bir deneyim yaşayalım ve antik kentlere yolculuk yapalım istedik. Rotamız Türkiye'nin ilk resmi kazısının yapıldığı Alacahöyük ören (ören: taşlık, taş yığını demek) yeri idi. Sabah misafirhaneden çıkarken, tedbiren gideceğimiz yere 15 Temmuz günü açık olup olmadığını öğrenmek için telefon ettik. Telefonun ucundaki memur tereddütsüz "her gün açığız" deyince yola revan olduk. Ortalama bir saatlik yolculuk, navigasyonun bizi iki köy ortasındaki tarlaya götürmesi ve "hedefinize ulaştınız" demesiyle biraz daha uzadı ve köy yollarında biraz gittikten ve eşimin bu toprak yolda arabanın perişan olmasından duyduğu memnuniyetsizlik eşliğinde biraz daha uzamış oldu. Alacahöyük kazı yerine geldiğimizde alışageldiğimiz gibi telefonları Delikanlıya verdik, o da gerekli teknik işlemleri yaptıktan sonra müze kartlarımızı okuttu ve içeri girdik.

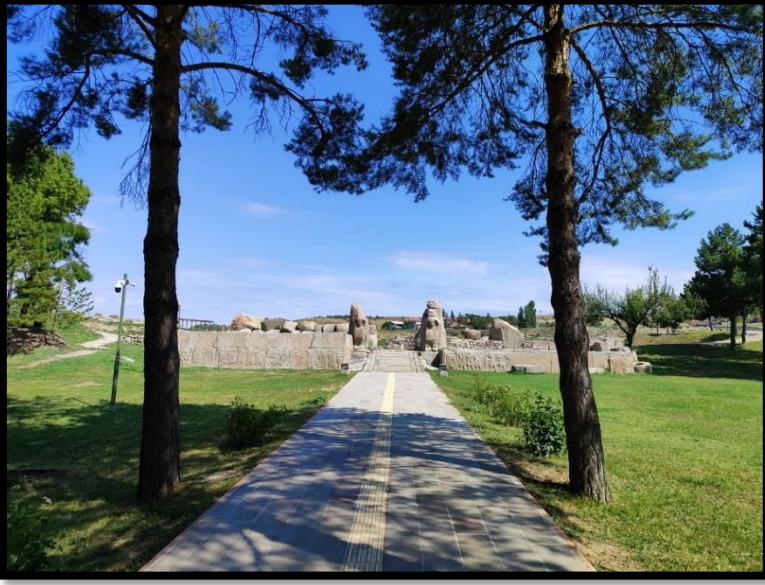
Müze kart deyip geçmeyin, müthiş bir kolaylık ve harikulade bir tasarruf sunuyor vatandaşa. Her şeyden önce kafanız rahat, bir yıl boyunca yüzlerce müzeyi sadece bir kart ücretine gezebiliyorsunuz. Alacahöyük'ten bir örnek verecek olursak. Bir kişilik ve tek sefere mahsus müze giriş ücreti 10 TL iken yıl boyu kullandığımız Müze Kartı sadece 60 TL. Bu çok makul gelmeyebilir onun için başka bir örnek daha vereyim. Gaziantep Zeugma Müzesi giriş ücreti 280 TL iken Müze Kart (+) ile bir yıl boyunca sınırsız girebiliyorsunuz. Ayrıca mobil Müze Kart ile telefonunuza uygulama indirip ekstra bir kart taşımaya da gerek kalmıyor. Her yönden akıllıca yani. Bu ücretsiz kamu spotu için teşekkür etmenize gerek yok, vatandaşlık görevimiz 😊.

Alacahöyük, Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk resmi kazı çalışmasının yapıldığı ören yeriymiş. Burası Anadolu'nun kadim medeniyeti olan Hititlerin (Akurgal, 1997, s. 49-145) (onlardan önceki halk olan) Hattilerden aldıkları bir yer/kent imiş. Alacahöyük kazılardan anlaşıldığına göre, su arklarıyla, sanatsal ve kültürel faaliyetleriyle gelişmiş bir şehir görünümünde. Kazı alanında uzun ve kısa yürüme alanları var. Biz Delikanlının yoğun isteği üzerine uzun olanı seçtik. Ama arada yolu kısalttık. Zira sadece ağaç zemine basarak gitme Challenge'ı (bu kelime son zamanlarda gençler arasında moda, anlamı da “meydan okuma” galiba) hayli zor oldu 😊. Siz de bu şekilde çocuklar için sıkıcı olan bu gezileri eğlenceli hale getirebilirsiniz. Bu oyunda amaç taşa basmadan sadece kalasların üstünde gitmekten ibaret. Size bir tüyo vereyim ben otların üstüne de bastım ve yanmadım, ne de olsa taşa basmadım 😊, ot da ağaç gibi bir bitki değil mi, ben yolunu buldum ve bana göre ben kazandım.

Alacahöyük ören yerine girişte, sizi iki aslan kabartmalı devasa taşlar karşılıyor. Kum taşına oyulmuş bu kabartmalara bu bölgede çok rastlıyorsunuz. Ama bunlar devasa boyutta. Girişte herkesin yaptığı gibi bir fotoğraf çekmeyi unutmayın.

Hititler (M.Ö. 1650-1200)

Hitit tarihi hakkındaki bilgilerimiz kazı bölgelerinde çıkartılan yazılı kil tabletlerin çözülmesi neticesinde elde edilmektedir. Anadolu'ya Kafkaslardan geldiği düşünülen Hititler Anadolu'da 450 yıl hüküm sürmüşlerdir. Bir tarım toplumu olan Hititliler çok tanrılı bir din anlayışına sahiptir. Anadolu'dan Suriye'ye kadar geniş bir alanı hakimiyetleri altına alan bu devlet, yakın siyasi ve askeri ilişki içine girdikleri Mısırlılarla tarihteki ilk yazılı antlaşma olarak bilinen Kadeş Antlaşması (M.Ö. 1269)'ni imzalamışlardır.

Görsel 49: Alacahöyük Ören Yeri Girişi (Çorum)

Kazı alanını gezdikten sonra müzeye geçtik. Bu müzede birkaç yeni şey öğrendim. Birincisi Frig kelimesinin demir kelimesiyle özdeşleşmiş olduğu ki bu durumda Frigyalılar Demir Çağı'nda yaşamış oluyorlar. Böyle bir kodlama yaparak Friglerle Demir Çağı arasında bağ kurabilirsiniz. İkincisi ise Alacahöyük'ün ilk olarak 1835 yılında W. G. Hamilton tarafından bulunmuş olmasıydı. Bu bilgiye Hattuşaş Antik Kenti'nin başka bir arkeolog Charles Texier tarafından bulunmuş olduğu ve Göbekli Tepe'nin de bir Alman arkeolog olan Klaus Schmidt tarafından keşfedilmiş olduğu bilgisini eklersek olayın gittiği noktayı düşünebilirsiniz. Bu insanlara bir taraftan -19. yüzyıldaki kazı faaliyetlerinde ülkelerine kaçırdıkları veya götürdükleri tarihi eserleri not etmeyi unutmadan- teşekkür ederken, bir taraftan da iyi arkeologlar yetiştirerek kendi topraklarımızdaki tarihi eserleri kendimiz keşfetmemiz gerektiğini hatırmızda tutmalıyız. Söz konusu arkeolojik çalışmalar için yabancı uzmanlardan da destek alabiliriz tabi ki. Ama her alanda iyi beyinler yetiştirmek boynumuzun borcu.

Bu kadar Alacahöyük yeter galiba. Haydi Anadolu'nun en kadim medeniyeti olan Hititlerin başkenti Hattuşî'ye gidelim. Son bin yıllık tarihi eserlerden, 3000-7000 yıl öncesine gitmek iyi geldi doğrusu. Hattuşî'ye varır varmaz Müze Kart'la bilet işini hallettik. Ama bu defa işler değişti. Alacahöyük hızlı bir yürüyüşle en fazla 10 dakika sürerken burayı yürüyerek gezelim

derseniz sabahtan akşama kadar bitmez, üstüne akşama da yürüyecek haliniz kalmaz. Neyse ki bu zorluk bilindiğinden araba yolları yapılmış. Biz de bindik Mavi Fırtınaya ve Büyük Mabet (tapınak/ibadethane)'i başlangıç olarak gezmeye başladık.

Dağ taş gidince insan hem gölgelenecek hem de varsa meyvesi atıştırarak helalinden bir ağaç arıyor. Bir de bu ağacın adı erik olunca, “hepsini kurt kuş mu yiyecek bizim de hakkımız var” dedik ve göz hakkımızı aldık. İyi geldi doğrusu. Büyük mabedin yeşil sunak taşı ile yeşil erikler hayli uyumlu oldu. Hem gözümüz hem de midemiz bayram etti. (Göz hakkı deyip başkasının bahçesinden sarkan eriklere el atmanın helal olmadığını vurgulayarak üzerime

Görsel 50: Hattuşaş Ören Yeri Taş Tünel (Çorum)

kalabilecek herhangi bir vebalden kurtulayım.) Burası inanılmaz büyük bir mabet. Çok tanrılı dini inanışa sahip olan Hititlerin dindar (herhangi bir dini inanış anlamında kullanıyorum) bir millet oldukları anlaşılıyor.

Ardından Aslanlı Kapı, sur kalıntısı derken birçok yer gördük. Bir belgeselde izlediğim sur içinden dışına açılan harikulade bir işçilikle oluşturulmuş üçgen bir tünelden geçtik. (Klostrofobik bir yer olduğu için kapalı ortam korkusu olanlara tavsiye etmem.) Taşları o kadar harika dizmişler ki

tünel boyunca tünel duvarını birleştiren kilit taşları muazzam bir üçgen oluşturmuş. Oradan Kral Kapısı, küçük oda gibi özel yerlere de uğrayıp tamamladık Hattuşî'yi. Hititlere yakışır büyüklükte bir başkent olduğu, antik kentin tepesinden şehre bakınca çok daha iyi anlaşılıyor. Burada her yerde otlayan altın sarısı renginde inekler bu ören yerine ayrı bir doğallık katmış😊.

Bir eleştiri, bir öneri ve bir tebrik: Hattuşî'ye girmeden ne Hititler hakkında ne de bu muazzam şehir hakkında herhangi ciddi bir bilgilendirme yapılmıyor. Bu bağlamda şehre girmeden iyi bir bilgilendirme panosuna ihtiyaç var. Ancak şehrin girişindeki toplam surun 1%'i kadar olan temsili sur iyi bir düşünce. Düşünen ve yapanları tebrik ederim.

Kastamonu, Teras Ev, 15.07.2024

Bozkırın Bağrındaki İlçe: Alaca

Kastamonu'dan çıkarken rotamızın kuzeye doğru olduğunu yazmıştım. Ama seyyahın işi belli olmuyor. Burada Karadeniz'in kıyı şehirlerine gitmeyi ertelemeye ve yönümüzü önce Çorum'un ilçesi Alaca'ya ve oradan Yozgat'a çevirmeye karar verdik.

Bozkırın ortasında sakin, bakımlı evleri olan ve düzlükte gelişmiş bu ilçenin merkezinde bulunan 1309 yılından kalma Eski (Ömer Paşa) Camii'ni görmeye gittik. Maşallah öyle bir kalabalık vardı ki camide, bırakın içeri girmeyi dışarıda bile yer bulmak imkânsızdı. Ancak namazdan sonra tekrar geldik. Meğer herkesin sevdiği bir zatın cenazesi kaldırılacakmış. Bize de bu abimizin cenaze namazında saf tutmak nasip oldu. Rabbim ne büyük, Münevver teyzemizden sonra adını öğrenemediğim ancak cemaatin kalabalığından dolayı sevilen birisi olduğunu tahmin ettiğim mevtanın son yolculuğunda biz de oradaydık. Her şey nasip bu dünyada... *Şans değil nasip* (!) Bu şirin, küçük beklenmedik şekilde tarihi olan bu camiyi de görmek nasip oldu. Ortasında bir de küçük saat kulesi olan bu küçük ilçeye veda edip hiç görmediğimiz Yozgat'a doğru yol aldık.

Kastamonu, Teras Ev, 16.07.2024

Çapanoğlu'nun Memleketi: Yozgat

Yozgat adı, kafamda Viyana'daki günlerden beri çınlar. Zira Viyana'daki Türklerin en az yarısı Yozgatlıdır. O kadar Yozgat adı geçer ki bazı Avusturyalılar Yozgat'ı Türkiye'nin başkenti sanarlarmış ☺. Sadece ismini duyduğum bu şehir, aklımda bozkırın ortasında, pek gelişmemiş, tarihi bir tarafı olmayan, düz bir ovadaki sade evlerden oluşan bir kent olarak yer etmişti. Meğer Yozgat, etrafı ormanlık, tepelere nazır kurulmuş, ortalamanın üstünde bir büyüklüğe sahip ve Çapanoğlu Camii gibi barok mimarisinin en nadide örneklerinden birisine ev sahipliği yapan modern bir şehir imiş. Şehri beğendim öncelikle. Tabi ki birçok şehrimizde olduğu gibi çarpık şehirleşmenin ve plansız büyümenin bir sonucu olarak, şehir merkezinde inanılmaz bir trafik ve park sorunu var. Bizim de kaderimiz galiba, şehir merkezleri en tarihi camilerin etrafında şekillendiği için hep feci bir trafiğin içinde buluyoruz

kendimizi. Nitekim Yozgat'ta da öyle oldu, birkaç defa aynı sokakları turladıktan sonra Mavi Fırtına'ya zar zor bir yer buldum. Aman Allah'ım (!) o ne güzel bir cami, dışından bende bıraktığı ilk intiba, Mimar Sinan'ın ustalık eseri olan Selimiye Camii'ne benzerliği oldu. Selimiye, camilerin şahı olduğu için bu kıyası çok da uzatmayayım.

Önce, hep yaptığım gibi caminin haşmetini izledim, ardından cami avlusunda abdestimi aldım.

Camiyi anlatmadan önce buradaki hayırsever bir abimizden bahsedeyim. Cami avlusunda elinde kocaman bir poşette yeşil elmalarını yıkayan bir abimiz vardı. İlk olarak, elmaları yıkayıp götürecektiyim diye düşündüm. Sonra baktım ki bu elmaları yere koyduğu bir kasaya boşaltıyor. Kasa ağzına kadar doldu. Sonra "buyrun, buyrun, Allah rızası için, alın yiye" diye bir ses geldi. Meğer bu

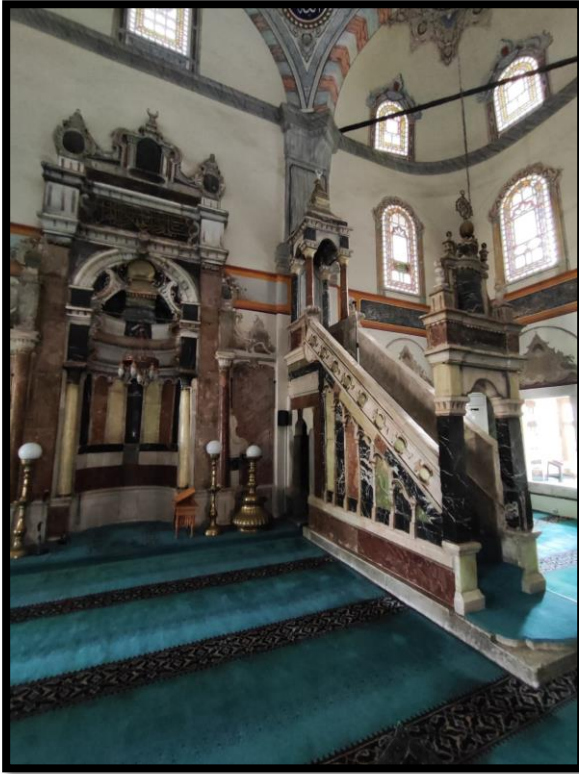
"Var Bir Çapanoğlu"

Yozgat'ın ve kentteki mimari eserlerin ortaya çıkmasında önemli bir yeri olan Çapanoğullarından herkes çekinmektedir. Devlet tarafından gönderilen bir müfettiş, incelediği yolsuzluk dosyalarında sürekli bu sülalenin adına rastlar ve arkadaşına anlatır bu durumu. O da bu işi fazla kurcalamamasını, altında bir Çapanoğlu çıkarsa başının belaya gireceğini tembih eder. İşte o gün bugündür beklenmedik şeyler için bu söz kullanılır olmuştur. Çapanoğullarını bu sözle değil, banisi oldukları harika camileriyle anmanızı isterim.

elmaları fi sebilillah (Allah rızası için) dağıtıyormuş. Ücretsiz veriyor yani. Biz de ona dua etmek maksadı ile üç elmasını aldık ve “Allah razı olsun” dedik.

Sonra camiye girdim ki ne göreyim! Muhteşem son cemaat yeri (caminin yapımından 15 yıl sonra eklenmiş) harikulade süslemesi ve kubbesiyle göz kamaştırıyor. Oradan içeriye yani harim bölümüne giriyorsunuz. Orası da bu kısma benziyor ama kullanılan renkler, süslemeler biraz farklı. Bu iki yapı birbirinden hem farklı hem de birbirini tamamlayıcı gözüküyor. Anadolu'da daha önce böyle bir mimari eserle karşılaşmamıştım. Barok mimari özelliği bir arada taşıyan bu nadide eser, mermer mihrabı ve minberi başta olmak üzere 15 metre çapındaki kubbesiyle insanın gözüne bayram ettiriyor. Yozgat'a sadece bu camiye görmek için bile gelmeye değer. Allah yapanların taksiratını affetsin.

Çapanoğlu Camii'nden çıkışta, caminin bir iki sokak ilerisinde başka bir tarihi camiye (Fatih Camii) fark ettim. Uzaktan ilk gördüğümde “burası kiliseden çevrilmiş” dedim içimden.

Görsel 51: Çapanoğlu Camii Minber ve Mihrabı (Yozgat)

Son Cemaat Yeri

Camilerin giriş kısmında üstü revaklı, bir veya birden fazla mihrabı bulunan, pencerelerle iç kısımla bağlantı kurulan bölümdür. Adı üzerinde cemaatin en son gelenleri veya camiye girmeden namazını kılmak isteyenlerin kullandıkları mimari kısma denir.

Hakikaten de aslen kilise olarak yapılmış bu eser, itinayla restore edilmiş ve camiye dönüştürülmüş. Yeni yapılmış gibi duvarları çok iyi temizlenmişti. Bizim

için (baba ve anne) yeni olmayan bu durum Delikanlı için ilkti. O da bu kadar cami arasında böyle farklı bir cami görmüş oldu.

Oradan Yozgat Müzesi'ni de görmek istedik ama müze kapalıydı. "Biz alacağımızı aldık artık dönüş zamanı" diyerek Çorum üzerinden Kastamonu'ya dönmeye karar verdik.

Kiliseleri Camiye Çevirmek

İslamiyet sonrası fetihlerde genel teamül, fethedilen kentin en büyük kilise/mabedinin camiye çevrilmesi yönündedir. Bunun sebebi, sembolik olarak o beldenin bir İslam beldesi olduğunu vurgulamaktı. Ayrıca fethin ardından kılınacak ilk Cuma namazı veya fetih namazı için geniş ve uygun bir mabede ihtiyaç duyulmaktaydı. Ancak bu durum tüm kiliselerin camiye çevrileceği anlamına gelmez. Zira Ehli Kitabın ibadetlerini yerine getirebilecekleri bazı mabetleri onların ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde olduğu gibi bırakılırdı. Ayrıca kiliseler veya diğer mabetler camiye çevrildikten sonra -Ayasofya örneğinde olduğu gibi- yıkılmamış ve günümüze kadar varlığını korumuş olmaktadır. Dini bir yapıyı yine dini bir amaç için kullanmak, eseri yıkmak veya amacı dışında kullanmaktan evladır.

Kastamonu, Teras Ev, 15.07.2024

Görsel 52: Fatih Cami İçten Görünüm (Yozgat)

Kastamonu Günleri: Valla Kanyonu ve Okçular Şelalesi

Gün boyu araba sürmek ve inişli çıkışlı uzun patikalarda yolculuk yapmak yoruyor insanı. Ama güzel bir çay eşliğinde çekirdek çitleyerek dolunayın ışığında çatı katındaki terasta, hafif üşüten esintinin bağrında bunları yazmak bir nebze olsun yorgunluğumu aldı sanki. Ne çok şeyi bir arada yapıyormuşum meğer 😊. İnsanın beyni yorulmadığı zaman beden yorgunluğu böyle küçük şeylerle çabucak bitiyor. İşin felsefesini bir yana bırakıp, bugün neler oldu onları yaşayalım birlikte. Siz de alın elinize çayınızı, bakalım bugünkü maceraları beğenecek misiniz?

Bugünkü niyetimizi dünden ortaya koymuştuk. Araç ilçesi taraflarındaki Okçular Şelalesi'ne gidecektik. Anladığımız üzere hedef biraz şaştı. Ve sabah uzun bir kanyon yürüyüşü yapmak niyetiyle Valla Kanyonu'na gitmeye karar verdik. Horma Kanyonu'nda yürüyüş yapamadığımız için daha uzun bir parkuru olduğunu düşündüğümüz Valla Kanyonu'na gitmeyi uygun gördük.

Rotayı navigasyona yazınca bir saat elli dakika olan yolculuğun biraz uzun geldiğini itiraf edeyim. Evliya Çelebi bile bu yolu sadece bir kanyon görmek için gitmezdi değil mi? O gün olsa gitmezdi tabi ki neticede bu iki saatlik yol o gün en az iki gün sürerdi. Hem ne işi olur bizim Evliya'nın, yolu izi olmayan, sadece yeşil bir vadiyle.

Yolculuk Kastamonu, Daday, Pınarbaşı üzerinden devam ediyordu ki bugünün cuma olduğunu söyledi eşim. Ben daha Çarşamba gününde olduğumuzu düşündüğümünden rahat rahat yola çıkmıştım. Ama sorun yoktu, zira elhamdülillah Müslüman bir ülkede yaşıyoruz. Ne kadar şükretsek azdır. Yıllarca ezan sesi yerine çan sesi duyduğum Viyana'dan, her bir köyünde bir camisi olan bu güzel memleketimde yol üzerindeki herhangi bir camide cuma namazı kılar yola devam edebilirdik. Nitekim öyle de oldu. Hızlıca yol güzergâhımızda cami var mı yok mu diye araştırıp, Pınarbaşı'ndaki her gittiğimizde uğradığımız genç dondurmacıdan da "abi kanyona yakın köylerde camiler var" teyidini aldıktan sonra yola devam ettik. O sıcakta dondurma almayı da ihmal etmedik.

Vaktin girmesine yirmi dakika kala yanından geçtiğimiz köyden bir vaaz sesi geliyordu. "İşte bulduk camiyi Allah kabul etsin", deyip arabayı sese en yakın yere park ettim. İndik arabadan, ses yolun üstünden geliyor ama cami gözük müyordu. "Normaldir" dedik, "burası Karadeniz, her yer yokuş her yer ağaçlık". Başladık yukarı çıkan bir yol aramaya. Ama ne mümkün, her yol bir

eve çıkıyor. O tarafa giriyoruz yol yok, bu yana gidiyoruz yol yok. Cami de gözüküyor. Üstelik etrafta soracak kimse de yok. Sesin en yoğun geldiği yerde ince bir patika vardı, çıkalım bakalım diye konuşurken, yolun altındaki bir evden ses duydum. Evin önünde birşeyler yapan abiye, “Cami nerede, yukarıdan bir ses geliyor ama çıkış yok, cami de gözüküyor” diye sordum. Biraz gülümseyerek "orada cami yok sadece hoparlör var" deyince hep birden gülüştük. Meğer cami de 300 metre ilerideymiş. Eee ne demişler “sora sora Bağdat bulunur”. Teşekkür ederek ayrıldık ve gerçekten de kısa zaman sonra camiye bulduk.

Bizim Delikanlı ile camiye girdik. Bu arada eşim de hayıflanıyor dışarıda "yahu bu camilerde neden kadınlara yer yok, şimdi ben ne yapacağım falan" diye. Böyle küçük bir camide hanımlara nasıl yer yapsın adamlar, zaten biz zor sığdık 😊. Şaka bir yana camilerde hanımlar için en uygun şekilde, giriş ve çıkışlarında sorun olmayacak mahfiller yapılması bir zarurettir.

İçeride genç bir imam konusu imanın esasları olan bir vaaz veriyordu. Taze bir imam olduğu anlaşılacakla birlikte; vaaza iyi hazırlandığı, bir alt yapısının bulunduğu ve bilgilerinin de taze olduğu her halinden belliydi. Ben kendi adıma bu vaazdan istifade ettim. Örneğin “resul” kelimesinin elçi demek olduğunu bilmekle birlikte sadece Peygamber yerine kullanıyordum. Oysa kelimenin Arapçada elçi manasında olması dolayısıyla diplomatik elçilere de resul deniyormuş. Birkaç böyle hususu daha öğrendim bu güzel kardeşimden. Allah ondan razı olsun.

Aylardan temmuz olduğu için cami oldukça sıcaktı ve hayli terledik ama imam “namazdan sonra yağmur duası yapacağız” deyince sonuna kadar bekleyip duaya iştirak ettik. Bu kadar yeşil bir memlekette yağmur duası yapılmasına şaşırdım doğrusu. Çıkışta imamla musafaha ve ayaküstü muhabbet ederken konu memleketlerimize geldi. Biz, “Siirt'ten geliyoruz” deyince, o da, “ben de Batmanlıyım, beş aydır burada görev yapıyorum demez mi?” Bakın Allah'ın işine iki komşu memleketten gelen insanlar küçük bir Karadeniz köy camisinde buluşuyor. Camiden çıktık ve baktım ki herkes sırayla musafaha yapıyor. Biz de girdik sıraya ve herkesle musafaha yaptık.

Musafaha Etmek

El sıkışmak, birbirini tebrik etmek ve kucaklaşmak anlamında kullanılan bir eylemdir. İki kişinin buluşmasında yapıldığı gibi cuma ve bayram namazlarından sonra da cemaat arasında bir halka oluşturacak şekilde yapılabilmektedir.

Musafaha deyip geçmeyin, müthiş bir sosyalleşme yönetimidir. İnsanlarla tek tek tokalaşım karşılıklı güzel temenniler ve dualarda

bulunuyorsunuz. Ten teması kurup, (yeni jargonla söylersek) enerji alışverişi yapıyorsunuz. Yakında oruç yerine diyet öneren, namaz yerine “yat-kalk” spor öneren, dua yerine yoga öneren akli evveller, toplu musafaha yerine de Amerikan filmlerinde olduğu gibi toplu terapi grupları önerecekler. Bunları da tırnak içinde modernizm deyip bize geri satacaklar. Eee Almanların dediği gibi "gut verkaufen (iyi satma)", yani reklam yüzyılındayız.

Şimdi merak ediyorsunuz, “yağmur duası mevzusu nedir?” diye, değil mi? İmama ve cami cemaatine dua meselesini sordum. Meğer köyün iki sondajı varmış ve neredeyse ikisi de kurumuş, bostanlar susuzluktan perişan olmuş. Rabbim hayırlı yağmurlar versin inşallah. Son dua ve temennilerle bu güzel insanlara veda edip ayrıldım. Bu duadan bir gün sonra Rabbim öğleden sonra öyle güzel bir yağmur verdi ki görmeye değerdi. Yazın ortasında yağın bu yağmurdan sonra duada birlikte olduğumuz köylülerin yüzünü görmek isterdim. Kim bilir ne kadar sevinmişlerdir.

Yolculuğumuz Valla Kanyonu yazısını görünceye kadar sürdü. Ama ne gariptir ki girişi kaçırmış, beş dakika dolaştıktan sonra aynı yere geri dönmüştük. Meğer kanyon girişinin yanından geçmiştik. Girişte parayı toplayan elemanın önünde Valla Seyir Terası yazısını görünce, sükûtu hayale uğradık. Çünkü niyetimiz bir seyir terasına çıkmak değil, kanyonun içinden yürümektir. En büyük hayal kırıklığını da bizim Delikanlı yaşadı. “Olsun oğlum bir gidelim bakalım, belki bir de ayrıca yürüyüş parkuru vardır, neticede 12 kilometrelik bir kanyon” dedim ama hem emin değildim hem de terasa kadar olan bir kilometrelik yol yeterdi de artardı bizim için.

Hakikaten kanyon 12 kilometre kadar uzundu ama içinde yürüme parkuru olmayıp, sadece seyir terasları vardı. Asıl yürüme parkurunun da (İnternette gördüğümüz fotoğraflardan) Horma Kanyonu’nda olduğunu öğrenmiş olduk. Yani jeton biraz geç düşmüştü. Artık kanyonun tadını çıkartma zamanıydı. Kanyon, bir belgeselde gördüğüm ve çok yüksek olduğu belli olan terastan çok farklı görünüyor olmalıydı.

Devasa köknar ağaçları arasındaki bir kilometrelik orman patikasını geçtikten sonra üç katlı seyir terasına vardık. Aman Allah’ım, Valla Kanyonu “vallahi” çok derinmiş 😊. Müthiş hızdaki rüzgâr nedeniyle dizlerimiz titreye titreye çıktığımız teras, sallandıkça yüreğimiz ağzımıza geliyordu. En üst terasa çıkmak ise yürek isterdi. Ama madem geldik çıkmalı değil mi? Üst kata çıkmak için terasın dışına yapılmış helezonik bir merdiven kullanmanız gerekiyor. Merdivenden çıkarken altınızdaki yüzlerce metrelik boşluğa bakmamak çok önemli. Aksi durumda başınız dönebilir, kuvvetli esen rüzgarın da etkisiyle

Allah muhafaza dengenizi kaybedip düşebilirsiniz. Nitekim biz de dizlerimiz titreye titreye bu merdiveni çıktık.

Sadece bir fotoğraf çektik ve gerisin geriye indik. Bu kadar adrenalin yetti de arttı bile 😊. Terasa geldiğimde tek bir şeye pişman oldum o da yanımıza aldığımız bir termos çayı seyir terasına götürmeyip arabada bırakmamızdı. Benim çok sık tekrar ettiğim bir repliğimdir: “Şöyle bir demlik çay olsa da şurada bir içsek”. Küçükken pamuk tarlası veya bostan yaptığımız tarlalarda yorulduktan sonra tarlanın ortasında veya kenarındaki bir dut ağacının altında üçtaş üstünde (üçgen açılarla yerleştirilen taşların ortasında ateş yakıp üstünde çaydanlık konularak çay demleme yöntemi) pişirerek içtiğimiz çayın tadı hep damağımızda kalmıştır. Bu alışkanlıktan olsa gerek, nerede güzel ve havadar bir gölgelik görsem, o gölgede bir çay içme isteği oluşur.

Görsel 53: Valla Kanyonu Seyir Terası (Yozgat)

Bu çay özlemiyle birlikte Valla Kanyonu gezimiz bitmişti. Vakit çok geçmemiş, akşam olmasına en az dört beş saat vardı. “Yanımızda azıklarımız da var, çayı da bir gölgelikte içeriz, hadi daha önce niyetlendiğimiz Okçular Şelalesi’ne gidiyoruz.” Dedim. İki saat yol... Ama yol Kastamonu’ya doğru olduğu için pek fazla uzamıyordu. Ve yeni bir heyecana atılmak üzere çıktık yola...

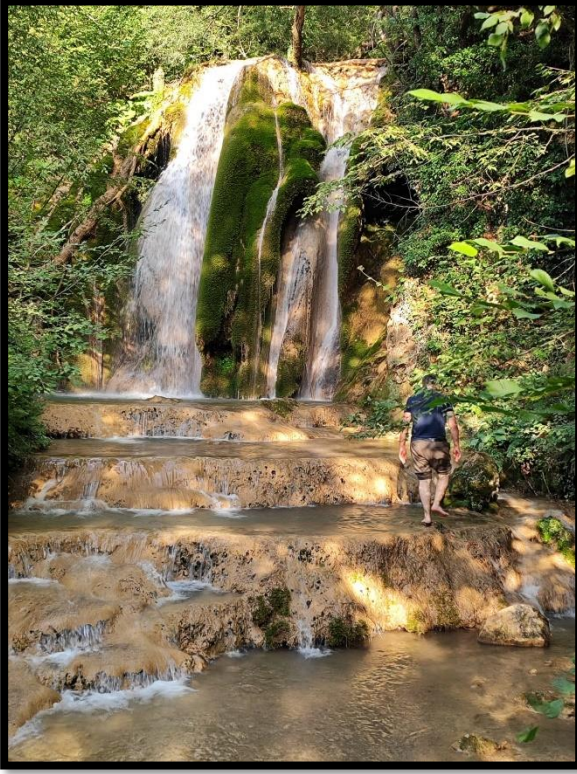
Okçular Şelalesi, Kastamonu Araç ilçesi sınırları içinde Kastamonu Karabük yolu

üzerinde bir şelale. Yola çıkarken belirlediğimiz rotaya göre Karabük’ün Eflani ilçesi üzerinden gidecektik. Navigasyonun Eflani yol ayrımında iki yol tavsiyesi vardı. Birisi dokuz dakika uzak ama daha düz bir yol, diğeri ise belli

ki maceralarla dolu, bilinmeyi çok, zikzaklı bir yol. Bizim “yeni nesil” Delikanlı hemen atladı. “Hadi Baba kısa yoldan gidelim.” Düz mantıkla hakikaten yol daha kısa sürecekti. Oğlum, “sandığın gibi değil, bak yol zikzaklı, geçen gün girdiğimiz köy yoluna dönebilir” dediysem de ısrar edince “hadi bakalım ya nasip” dedik ve güya kısa sürecek yola girdik. Daha 15 dakika falan gittik ki yol daralmaya başladı. Köy yollarına girmeye başlamıştık. “Olsun, neticede asfalt” tesellisiyle sürmeye devam ettim. Sorun yoktu biraz yavaş yol alarak da olsa gidebilirdik. Üç beş dakika da böyle gittik. Ve olan oldu... Yol stabilize köy yolu dediğimiz toprak bir yola dönüştü. En az yirmi dakikadır bu yolda olunca, geri de dönmek istemedik. Bu şekilde biraz daha gittik, ama her birkaç kilometreden sonra yol daha da kötüleşiyordu. Nihayet derin yarıklarla dolu, bozuk orman yoluna girmiş bulunduk. Geçen gün Çatak Seyir Terası’na giderken girdiğimiz köy yolu bu yolun yanında otoyol sayılırdı 😊. Mavi Fırtına’nın çekeceği vardı belli ki. Benim de. Gerçi en çok çeken bizim Delikanlı oldu. Annesi arabanın her bir titremesinde söyleniyor, içi cız ediyordu. Ne de olsa daha çiçeği burnundaki arabası o zamana kadarki en büyük imtihanını veriyordu. “Oradan gitmee!” “Burası çukur!” “Niye o kayaya doğru gidiyorsun!” “Böyle git demedim mi?” derken, hepimiz bu zorlu yolculukta payımızı aldık 😊. En az yarım metrelik yarıkların ve keskin, sivri taşların üzerinden sekiz kilometrelik yolculuğumuz bir köye çıktı ve yol düzelmeye başladı.

Sonunda Kastamonu-Karabük bölünmüş yola çıkınca derin bir nefes aldık. Kararlıydım, o şelaleye gidilecekti. Kısa süre sonra sessizce şelale yoluna döndüm ve yollar yine daralmaya başladı. Korktuğum başıma geliyordu. Mavi Fırtına acaba yeni bir sınava girecek, biz yine belirsiz bir yolda endişeyle mi gidecektik. Öyle veya böyle orman yolu gibi olmasa da çakıllı bir yoldan şelaleye ulaştık. Değdi mi? diye sorarsanız, kesinlikle değdi. Okçular Şelalesi Kastamonu’ya gidenlerin mutlaka görmesi gereken doğa harikalarından birisi. Çok yüksek değil ama serin, muhteşem bir yeşil tortu ve ayaklarınızı bir dakika içinde tutmayacağınız buz gibi bir su.

İşte bizim çayı tam da bu şelalenin dibinde afiyetle içtik. Ayaklarımızı suya soktuk, Ilıca’daki macerayı yaşamadan şelalenin üst kısmına da Delikanlı ile bir safari yaptık. Ve bu meşakkatin sonunda tekrar gelip burada bir kahvaltı yapmaya karar verdik. Şelaleden ayrıldıktan sonra bagajdaki bidonlarımızı şelalenin bulunduğu köydeki Ahmet Gazi Pınarı’nın buz gibi suyundan doldurduk ve dönüşe geçtik.

Görsel 54: Okçular Şelalesi (Kastamonu/Araç)

Yolumuz Araç ilçesinden geçiyordu. Araç ilçesinin adı size de ilginç geldi mi? Ben merak ettim biraz araştırmadan sonra ilçeye, Karadeniz ve iç bölgeler arasında transit bir geçiş imkânı vermesinden ve eski bir kervan güzergâhı olmasından dolayı Araç adının verildiğini öğrendim. İlçeden geçerken tarihi bir cami fark ettik ve hemen durduk. İkinci namazını eda etmek buraya nasipmiş.

Bu Kastamonu şehri beni hâlen şaşırtmaya devam ediyor.

Her yeri tarih fişkırıyor. Durduğumuz camide abdest alırken Delikanlı, merak edeceğimizi bildiğinden veya artık onun da merakını çekmesinden olsa gerek, camiinin yapılış tarihine bakmaya gitti. Ve hiç beklenmeyecek bir şekilde 776 tarihinde yapılmış olduğunu söyledi. “Mümkün değil” dedim. Miladi zaten olamazdı, ama Hicri tarih olmasını dahi beklemiyordum. Zira Hicri takvime göre bu tarih 14. yüzyıla tekabül ediyordu. Hakikaten de öyleydi. Kötürüm Beyazıt Camii adındaki bu eser 1374 yılında yapılmıştı. Ama gelin görün ki Tosya’daki gibi bu caminin de kapısı kapalıydı. Ne yaptysam caminin içini göremedim. Çok şükür girişte hem imamın hem de müezzinin izinli oldukları günleri yazan ve telefon numaralarında olduğu bir belge gördük. Ne güzel bir uygulama değil mi? İki numarayı da aradım. İmam efendi uzakta olduğu için gelemeyeceğim dedi. Müezzin ise ancak Kastamonu’ya vardığımızda dönüş yaptı. Meğer onun da telefonu camide kalmış. Artık nasip belki bir dahakine deyip eve kavuştuk.

Kastamonu Teras Ev, 20.07.2024, (Saat 13:21)

Kastamonu Günleri: Vedat Tek Sanat Merkezi ve Oklu

Minare

Bugün kararsızım. Dışarı mı çıkmalı? Yoksa -hava da serinlemiş hatta hafif hafif yağmur atıştırırken- evde mi kalmalı? Birkaç yer var kafamda gitmeyi planladığım. Hatırlarsanız kaleden atılan Moni'den bahsetmiştim. Onun düştüğü yere Kırkkızlar adı verilmişti, oraya gidelim dedim. Bir süredir gitmek istediğimiz ancak fırsat bulamadığımız iki yer daha vardı. Bunlardan ilki Mimar Vedat Tek Kültür Merkezi, diğeri ise Oklu Minare Camii.

Önce kültür merkezine gidelim dedik. Rotayı ayarladık, yola çıktık. On dakika sonra kültür merkezinin kapısındaydık. Kapıda güvenlik görevlisi yanımıza yanaşmaya başlayınca. Tamam dedim ücret vs. işlemleri için geliyor. Müze Kart uygulamasını açmaya hazırlanırken, güler bir yüzle "*Hoş geldiniz. Kültür merkezi turunuza, önce Şapka Müzesi, ardından Cumhuriyet ve Dantel Müzesi'ni gezerek başlayabilirsiniz. Oradan karşı tarafta bulunan Bebek Müzesi ve kültür merkezinin sergi salonuna uğrayınız.*" deyince doğrusu bu nezaket ve bilgilendirmeye biraz şaşırdık. Normalde her müzenin girişinde olması gereken tavırların nadide görülmesi insanı şaşırtıyor maalesef. Böyle nazikâne bir karşılaşma ve harikulade bir bahçe tasarımı bizi ilk anda cezbetti. Ayrıca içinde dört adet müze barındıran böyle bir sanat merkezine girmek insanı heyecanlandırıyor.

Görevliye teşekkür ettikten sonra Şapka Müzesi'yle başladık gezmeye. Açıkçası Şapka Müzesi'nde, Şapka Kanunu'nun ilk uygulandığı il olması dolayısıyla o dönemi anlatan birkaç yazı ve fotoğraf ile Mustafa Kemal Atatürk'e ait birkaç şapka haricindeki başka bir şey olmayacağı düşüncesiyle girdim.

Bu müze vesilesiyle şapka meselesine bir iki kelam etmek isterim. Öncelikle Şapka Kanunu'nun toplumda karşılık bulmadığını belirtmeliyim. Zira tepeden gelme tüm dayatma ve uygulamalar eğer halkın yaşantısına da uygun değilse karşılık bulmaz ve yaşayamaz. Nitekim Şapka Kanunu da yaşayamadı. İskilipli Atıf Hoca gibi bir âlimin asılmasına sebep olan bu uygulama (İstek, 2023), herkesin malumu olduğu üzere ne Kastamonu'da ne de Anadolu'da tutmadı. Halen kanun olarak yürürlükte olmasına rağmen toplumda karşılığı olmadığı gibi devlet kademelerinde de uygulanmamaktadır.

Dönelim Şapka Müzesi'ne...

Müzedede birbirinden farklı yüzlerce şapka var. Tahmin edileceği üzere çoğunluğu kadın şapkası. Bunun yanı sıra Cem Karaca'dan, Safiye Ayla'ya; Vehbi Koç'tan, Bülent Ecevit'e kadar onlarca kişinin taktığı şapkalar burada

sergileniyor. Son olarak müzede şapka yapımında kullanılan malzemeler ve kalıplar sergileniyor.

Şapka Müzesi beklediğimden farklı olsa da bir iki hususun eksik olduğu kanaatindeyim. Mesela, bu müzede dijital ekranlarda şapka yapım videoları gösterilebilirdi. Ayrıca tarihteki kronolojik bir sırayla günümüze kadar devam edilecek şekilde özentili bir şekilde sergilenebilirdi. Hem böylece misafirler bu değişim ve dönüşümü gözlemlene fırsatı bulmuş olurlardı.

Son olarak müzede dikkatimi çeken iki hususu dile getirmek isterim. Birincisi, camekânın birinde tarihte kullanılan şapkalar sergileniyor, bunların en altında Osmanlı şapkası yerleştirilmiş. Bir önceki devletimizi temsilen konulan bu şapkanın daha göz önünde bir yerde olmasını beklerdim. Zaten raf sıralaması da kronolojik olarak uyumsuz geldi bana. İkincisi ve daha ilginç olanı, bahriye nâzırı fesinin isimliğinde, “nâzır” kelimesinin yanlış yazılmış olması. “Bahriye nazarı” yazılmış. Böyle bir yanlışın dikkatten kaçarak, sehven yapıldığına inanmak istiyorum. Aksi düşünülemez bile.

Şapka Müzesi bahsini kapatmadan merak ettiğim şu soruyu sormak isterim: Şapka Kanunu neden ilk olarak Kastamonu'da uygulanmaya başlandı? Takdir edersiniz ki bunun bilinen bir hikâyesi var. O da Mustafa Kemal Paşa'nın Anadolu'nun diğer şehirlerinde çeşitli kıyafetlerle tanındığı ama hiç

Görsel 55: Şapka Müzesi (Kastamonu)

Kastamonu'ya gitmediği için onların karşısına ilk olarak şapkayla çıkmak

istediği şeklindedir. Ancak şu bir gerçek ki Kastamonu halkı benim gördüğüm kadarıyla gönlü güzel, sözü güzel bir halk. Şifalı Asa Suyu'nun membaı Hz. Pir Şeyh Saban-ı Veli ve ağaçların dostu Benli Sultan ile evliyalılar kenti. Yamalı yorganını kundaktaki çocuğunun ve cephaneliğin üzerine örterek cephane taşıyan Şerife Bacı ve gelinliğini satıp yaralı gazilere sargı bezi alan Hatice Hanım ile mücahideler memleketi. Elhasıl, Kastamonu öyle bir belde olmuş ki her yeri kurtuluş destanı, her yeri evliyalılar diyarı bir memlekete dönmüş. Şapka da giydiren, fes de taktırsan her daim özüne bakmalı insan. Marifet kürkü ağırlamak değil, yiğidi kucaklamak olmalı.

Şapka Müzesi'nin bende bıraktığı karışık duygularla yan taraftaki Cumhuriyet Müzesi'ne geçtik. Cumhuriyet Müzesi de bir kent müzesi için oldukça zengin envantere sahip. Çakmaklı Osmanlı tüfeklerinden, günümüz

Görsel 56: Dantel Müzesinde Dantelden Bir Perde (Kastamonu)

tabancalarına; tarihi paralardan, kıyafetlere kadar göz alıcı bir müze kurulmuş. Yapanların emeğine sağlık. Ara ara düşünüyorum, ne kadim bir tarihimiz var diye. Her bir dönemi ayrı güzel. Atalarımızın kurduğu her bir devlet ayrı bir değer. Hepsinin kıymetini bilmeli, hamasetten uzak, ilim irfan sahibi nesillere emanet etmeliyiz bu veciz tarihimizi...

Ardından Dantel Müzesi'ne girdik. Burayı ben ne kadar da anlatmaya çalışsam olmaz. Hanımların mutlaka gezip görmesi gereken bir yer. Diğer

müzeler gibi buradaki eserler de bağışçılardan alınan dantellerle çok güzel süslenmiş. Yaşı biraz ilerleyenlerin yaptığı gibi ben de "eskiden ne güzeldi, nezaket vardı, zarafet vardı, hazırcılık yoktu, tüketim değil üretim vardı."

sözüyle tamamlayım. “El işi göz nuru bu müze mutlaka görülmesi gereken yerlerdendir”, diyerek noktayı koyalım.

Sonraki adım sanat merkezindeki nadide çizimler ve bir kısım ahşap işçiliğinin sergilendiği salon oldu. Burada Kastamonu'nun birçok yöresine ait manzara fotoğrafları ve resimleri mevcut. Bunların yanı sıra çok güzel ahşap işçiliğini yansıtan eserler sergileniyor.

Son olarak Bebek Müzesi'ne girdik. Burası Dantel Müzesi gibi el işçiliğiyle üretilmiş yüzlerce bebeğin sergilendiği küçük ama etkileyici bir koleksiyona sahip bir müze. Kastamonu'nun kültürel zenginliğini burada da görmek mümkün. Zira her bir ilçeye yönelik kıyafetler giydirilmiş bebekler yapılmış. Daday'da, Azdavay'da Pınarbaşı'nda gördüğümüz yöresel kıyafetleriyle dolaşan bazı teyzelerin üzerindeki kıyafetleri buradaki bebekler üzerinde görünce daha iyi anladık yöresel farklılıkların olduğunu. Halen de bu yöresel kıyafetlerin giyiliyor olması ne güzel...

Görsel 57: Bebek Müzesi (Kastamonu)

Bu eşsiz sanat merkezinden ayrılış vakti. Çok güzel anılar ve gözlemlerle çıktık buradan. Bahçeden çıkarken erzakların yabani hayvanlardan korunması amacıyla yapılmış serenderleri de gördükten sonra yolumuza devam ettik.

Kaleye doğru yola çıktık. Moni'nin atıldığı Kırk Kızlar diye bilinen yeri görmek üzere (bu arada Kırk Kızlar Türbesi, Niksar'da olup yapılı bir türbe şeklinde inşa edilmiştir. Kastamonu Kalesi'ndeki bu yer, sadece bir duvardan ibarettir) ancak uzun bir yürüyüş yolu olduğunu anlayınca başka bir zamana bıraktık.

Ardından Candaroğlu Bey'i İsfendiyar Bey'in kaleden attığı okun şehir içinde geçen çay yolunun karşındaki cami minaresine isabet etmesi sonucu adı halk arasında Oklu Minare olarak bilinen İsfendiyar Bey Camii'ne doğru yola çıktık.

Görsel 58: Oklu Cami Hakkındaki Gazete Kupürü (Kastamonu)

İsfendiyar Bey Camii (Oklu Minare)

Candaroğlu İsfendiyar Bey, hanımı Tatlı Hatun'un şimdiki camiinin olduğu tarafa (o zaman bir zaviye var imiş) bir külliye yaptırmak istemiş. İskender Bey de o tarafa kaleden bir ok atmış. Yüzlerce metre uzaktan atılan ok mevcut minarenin külah kısmına saplanmış. Buradaki minarenin adı da "Oklu Minarenin" olarak kalmış. 1712 yılında minare yenilenirken ok sökülmüş. 1954 yılında okun yerine ok şeklinde bir paratoner konmuş. Günümüzde de oka benzeyen paratoneri görmek mümkün.

**Kastamonu Teras Ev,
25.07.2024, saat 13.39**

Kastamonu Günleri: Veda Vakti, Hz. Pir'den Destur Alalım

Her güzel şeyin bir sonu vardır ya bizim Kastamonu günlerinin de sonu geldi. Artık dönüş vakti. Hatırlar mısınız? “Bir şehre girdiğimizde o şehrin büyüğünü ziyaret etmek gerektir.” demiştik. Aynı şekilde çıkarken de destur almak adettendir. Bu vesileyle çıkalım huzura, Hz. Pir'den destur alalım dedik.

Güzel serin bir havada ikinci vaktine doğru çıktık evden. Şu Kastamonu her seferinde beni şaşırtıyor. Yolumuz bir şekilde Yakup Ağa Külliyesi'ne çıktı yine. Tam oradan geçerken İhsan Süreyya Sırma Hoca'mın benden “yapmadan gitme Kastamonu'dan” dediği şeyi aklıma getiren bir koku aldım. Helvahanedeki ustalar helva kavruluyorlardı. Hemen arabayı park edip bu mis gibi kokuyu takip ettik.

Ustaları, helva imal ederken izlemek herkese açık. Şeker, yağ, un ve sudan ibaret olan helvanın yapımı hayli ilginç ve çok aşamalı. Hamur kıvamına getirilmiş şeker, *meyane* adı verilen daha önceden kavrulmuş bir unla buluşturuluyor. Bu karışım altında ateş yanan, yuvarlak, dönen bir tepsi üzerinde sürekli genişletilerek beyazlatılıyor ve lifler haline gelinceye kadar da bu işleme devam ediliyor. Lif lif ayrılan hamur artık ağızda dağılan helvaya dönmüş olur. Bu ilgi çekici yapım aşamasını izledikten sonra taze taze helvalarımızı da alıp çıktık. Ustalarımızın ellerine sağlık. Alın teriyle helalinden kazanan usta, kalfa, çırak, kim varsa selam olsun...

Görsel 59: Çekme Helva Yapımı (Kastamonu)

Helvahaneden birkaç merdiven çıkararak girdiğimiz Yakup Ağa Camii bahçesinde, Kastamonu'nun manzarası eşliğinde Mustafa Furkan'ın getirdiği çayımızı yudumlamaya başladık.

Son bir temaşa ediyordum Kastamonu'ya. Bu tarihin gönlünde yer etmiş, camiler cenneti güzel Anadolu şehrine Yakup Ağa'nın camiinde bakmak bir ayrıcalık olsa gerekti. Moni'nin aşkından mıdır, konakların ahenginden mi bir başka güzel bu kent.

Altında oturduğumuz çam ağaçlarının çıkardığı seslere yaklaşık on beş asırdır gök kubbede yankılanan ezan sesi karıştı. Böyle güzel ezanı, uzun zaman önce Süleymaniye Camii bahçesinde dinlemiş, İstanbul'u huzur içinde izlemiştim.

Hafif bir esinti eşliğinde, gök kubbeyle bir şahadet parmağı gibi uzanan minarelerden Allah'ın varlığını haykıran rast makamındaki ikinci ezanıyla, bu güzel mekânda Mustafa Furkan kardeşimin elinden bir çay içmek her şeye değdi doğrusu. Çayımızı cemaat sevabından istifade etmek için sıcaklığını umursamadan çabucak bitirdik ve ezanın akabinde bahçesinde oturduğumuz camiye koştuk. Bunu müteakip genç kardeşim Recep Hoca'nın imametinde ikinci namazını eda ettik. Ancak dokuz yaşında olan bir yakışıklının müezzinliği mest etti beni. Namaz bitince tekrar bahçeye geçtik ve taze bir çay daha aldık. Ama bu defa Recep Hoca da muhabbetiyle ortak oldu masamıza. Bu genç imamımız, Samsunlu ama Kastamonu'da büyümüş, hafız ve çok samimi bir karaktere sahip. Rabbim her daim gönlünü ferahlatsın, hakkında hayırlısını versin.

Kastamonu Kalesi'ne çıkıp şehri son bir temaşa eyledikten ve Al Bayrağımız önünde bir fotoğraf çektikten sonra destur almaya Hz. Pir Şeyh Şaban-ı Veli'nin türbesine doğru yola çıktık. Bu defa mübarek zatın makamına hazire tarafından girdik. Hazirede muhteşem mezar taşları var. Özellikle hanımlara özgü mezar taşlarındaki zarafet ve pekâlâ açık yazılmış inci gibi Osmanlıca yazılar mest etti. Dualarımızı ettik her birine. Hz. Pir'den müsaade aldık. Meşhur Asa Suyu'ndan içmek istedik son bir defa ama boruları tıkanmış için nasip olmadı. Her şey nasip değil mi? Belki niyetlendiğimiz gibi seneye bir daha gelir ve içeriz inşallah. Tatlı mı tatlı kedileri de sevdikten sonra artık ayrılık vakti dedik ve son müsaadeyi alıp çıktık bu mübarek evliyanın huzurundan.

Kastamonu halen bu kadar korunmuş bir kimliğe sahipse bu zatın ve toprak altında yatan binlerce Allah'ın mübarek kulları hürmetinedir. Rabbim onlara rahmet eylesin, takvaca makamları ulu olan ve aramızda dolaşan mübarek kimselerin de sayısını ziyadeleştirsın inşallah.

Kastamonu günlerimiz bu kadar, yola çıkma zamanı...

Kastamonu Teras Ev, 30.07.2024 (saat. 23.30)

Yol ve Akdeniz

Kastamonu'nun serinliğine alışmıştık, artık güneye inmemiz gerekiyor. Hedefimiz Antalya. Gittiğim yoldan tekrar gitmek bana hep sıkıcı gelir. Bu defa da farklı bir rota çizelim dedim. Ankara ve Konya'nın doğusundan güneye rahat bir yolculuk yapabilirsiniz. Ancak bu kez Kızılcahamam, Polatlı, Akşehir ve Eğirdir üzerinden gitmeyi kararlaştırdık.

Kızılcahamam görmek istediğim yerlerdendi. Burasıyla ilgili şöyle bir tespit yapabilirim. Hızlı büyümüş, doğal gelişim göstermemiş bir yer. Bir ilçe olmasına rağmen ciddi bir trafik problemi var. Yolda acıkınca Kızılcahamam'da yemek yiyecek bir yerler aradık. İlçenin içinden gidilen bir mesire alanında, ağaçların arasında ve arılar eşliğinde kahvaltı yapıp yola devam ettik.

Polatlı üzerinden Akşehir'e geçtik. Akşehir'den geçilir de dünyanın merkezi nereymiş bakılmaz mı? 😊 Tarihi bir şahsiyet ve nüktedan bir hoca

Görsel 60: Nasreddin Hoca (Konya)

efendiye, yani Nasreddin Hoca'ya da bir selam etmek üzere kırdım direksiyonu Akşehir'e. Vardık Nasreddin Hoca'nın ebedi istirahatgâhına. Dua ettik bu güzel insana. Rabbim makamını cennet eylesin.

Hoca Nasreddin'e uğradıktan sonra "Konya'dan geçip de etli ekmeğe yemeden gidilmez" deyip, söylemesi ayıp, Akşehir'de güzel bir etli ekmeğe yedik. Yine yola devam... Nihayet Eğirdir'e vardık.

Şu trafik canavarlarına birkaç

kelimemizin vatandaşlık görevi olduğu kanaatindeyim. Altında yüksek

model bir arabası olan ve genellikle baba parasıyla alınmış bir arabaya binen yeni yetmeler veya sonradan görmelere yollarda sürekli rastlamak mümkün. Örneğin, Eğirdir yolunda bir araba solladıktan sonra bir müddet sol şeritte gitmiş ve tam sağa dönecekken (bu arada hızım tam da yolun müsaade ettiği 110 kilometre sınırında) sağımdan bir araba geçti ki hızı en az 160 kilometre idi. Eğer dikkatli olmasaydım, sağa geçmek üzere o hızla çarpışmamız kaçınılmazdı. Allah bunları ıslah etsin diyelim. Bu yollarda anlatılacak şey çok ama bu kadar kâfi.

Eğirdir'de navigasyon bizi yine garip bir yola yönlendirdi. Aman Allah'ım biz mi Torosların içinden geçtik yoksa Toroslar mı bizim içimizden geçti belli değil. Ortalama yirmi kilometre ile o yolu da geçtik. Akşama doğru menzile vardık çok şükür. Antalya'ya eyyam-ı bahur (sıcak günler) gelmişti. Arabanın klimasını kapatıp kapıyı pencereyi açınca anladık dünya kaç bucakmış. O nasıl bir nem, nasıl bir sıcak Yarabbim. Kastamonu'yu şimdiden özledim ama iş işten geçti ☺.

Bu hikâye de burada bitti...

Antalya, Bir Balkon, 31.07.2024 (saat 23.10)

Akdeniz: Rastgele

Saati 04.20'ye kurdum. Her zevkin bir bedeli var. Balık tutmanın bedeli de galiba gecenin bir vaktinde kalkmak. Daha bir gün öncesinden başladı koşturmamız. Antalya'nın balıkları nazlı oluyormuş. Karides olmadan gelmezlermiş oltaya. Yapacak birşey yok, birkaç kutu temizlenmemiş donuk karides bulduk, Antalya'nın diğer ucunda.

Telefon alarmı çalınca kalktık. Bir olta, biraz yiyecek, olta malzemeleri ve balık yemleri derken almamız gereken şeyleri aldık. Kayınbirader ve Delikanlı ile karanlığın ve hiç olmadığı kadar sakin yolların tadını çıkartarak bizi bekleyen tekneye doğru yola çıktık. Yolda uğradığımız bir fırında mis gibi sıcak poğaçaya ile sıcak çayımızı içip, fırından yeni çıkan simitlerimizi aldık. Ardından teknenin sallamasından dolayı midemiz bulanmasın diye bir de hap attık.

Bizi bekleyen tekne yaklaşık on kişilik bir balıkçı teknesiydi. Tekneye geldiğimizde bizim haricimizde iki grubun daha olduğunu gördük. Diğer gruplardan birisi Almanya'dan gelmiş gurbetçi diye nitelenen Türk kardeşlerimizdi. Diğer grup ise içinde asker, yazılımcı, esnaf olan genç bir ekipti.

Yerlerimizi aldık ve denize açıldık. Teknede güneşte kalmamak çok önemli. Bizim nasibimize de gölge düştü çok şükür. Yani güneşten fazla yanmadık.

On onbeş dakika sonra tekne durdu, kaptan kısa bir açıklamadan sonra "bir at çek yapalım" deyince salladık oltaları suya. Vira bismillah... İlk balığı ben tuttum, ilk atışta iki 🐟. Birkaç atıştan sonra çipa atacağımız sabit yerimize doğru gittik. Temizlediğimiz karidesleri suya atar atmaz oltaya atlayan balıklar için unutulmaz ziyafetler verdik diyebilirim.

Saatlerce at çek yaptıktan sonra hatırı sayılır düzeyde barbun, izmarit, lokum gibi çeşitli türlerde balık yakaladık. Bu türlerden daha fazla, son dönemde denizlerimizdeki istilacı türlerden olan balon balığı yakaladık. Bu balık zehirli olduğu için ülkemizde tüketilmiyor. Ancak popülasyonunu azaltmak adına tutulması teşvik ediliyor. Hal böyle olunca yakaladığımız balon balıklarını suya geri atmadık. Bu arada büyük bir balon balığının dişleri parmağımızı koparacak kadar sivri ve güçlüdür. Eğer oltanıza bir balon gelirse mutlaka bir bezle ve ağzına dikkat ederek olta iğnesini çıkartmalısınız.

Saatlerce süren bu balık keyfinde, kaptanın ikram ettiği çay ve yarım simit haricinde bir şey koymadım ağzına. Zaten balık tutarken aklınıza yemek de gelmiyor. Zira balık tutmak fevkalade eğlenceli bir hobi. Oltayı çeker çekmez tekrar suya atmak istiyorsunuz. Bu işin böyle eğlenceli olması

kanaatimce merak duygusundan ileri geliyor. Her atışta oltanıza ne geleceğini merak ediyorsunuz.

Bizim Delikanlı da hatırı sayılır miktarda balık yakaladı. Onun için bulunmaz bir tecrübe oldu. Ama öğle olunca yorgunluktan bitap düşmüş ve sandalyede uyuklamıştı.

Saatler öğleyi biraz geçince hafiften dalgalar başladı. Tecrübeli kaptanımız "yavaştan oltaları toplayalım, aksi durumda dalgalara yakalanabiliriz" diyerek, bizi uyardı. Kısa süre sonra da geri dönüş yoluna çıktık. Gerçekten de dönüşe başlar başlamaz dalgaların boyu büyüdü. Tekne bir o yana bir bu yana, sallana sallana yol almaya başladı.

Dönüş yolculuğu endişe verici bir hal almaya başlamıştı. Bu sallantıda bir arkadaş sandalyeden düşünce daha bir sıkı tutunmaya başladık teknenin demirlerine. Benim endişem teknedekiler veya ben değil, yüzmeyi birazcık bilen Delikanlı idi. Onun için gözüm daima onun üstünde ve olası tüm senaryoları aklımdan geçirerek teyakkuzda bekliyordum. "Kayarsa ne yaparım, can simitleri nerede asılı, denize düşme durumunda en hızlı nasıl atlarım arkasından" vs. Ben bu düşünceler içindeyken kaptan dikkatli ve yavaş manevralarla bizi kıyıya çıkarttı. On beş dakikalık gidiş yolu en az kırk beş dakika sürmüştü. Ancak çok şükür olağanüstü bir şey yaşamadan ayağımız toprağa bastı. Böylece eğlenceli, zevkli, tehlikeli ve bereketli bir maceranın daha sonuna gelmiş olduk. Bakmayın tehlikeli dediğime bugün olsa tekrar çıkarım ile avlamaya.

Antalya, Balkon, 27 Ağustos 2024, (Saat: 23.18)

Antalya: Bir Kanyonda Yüzmek

Antalya'nın birçok yerini gördüm. Aspendos Antik Tiyatro'dan, Patara'ya; Yivli Minare'den, Düden Şelalesi'ne kadar birçok farklı yer ve eser. Ancak Antalya'nın meşhur kanyonlarından hiç birisini görmemiştim. Biraz araştırma yapınca iki yüksek kaya arasında doğa harikası bir vadi ve içinde berrak bir su bulunan bir manzarayla karşılaştım. Bu güzel yerin adı Kapuz Kanyonu'ydu. Şehir merkezine de çok yakın olan bu kanyonun neden dikkatimden kaçtığını oraya gittikten sonra anladım.

Öğle vakti hiç bir hazırlık yapmadan apar topar yola çıktık. Arabayla kırk dakika sürüyor. Bu süre trafik yoğunluğundan dolayı bu kadar uzun. Yollar tamamen açık olsa muhtemelen yirmi beş dakikada kanyona varmak mümkün olur.

Trafik demişken, Antalya'nın trafiği artık dayanılmaz bir hal almış. İstanbul trafiğini aratmıyor. Önceleri mesai giriş ve çıkışlarında karşılaşılan trafik sorunu artık günün her saatinde var. Üstelik henüz okullar da başlamadı. Antalyalılar bu trafiği çözümlen yolunu motosiklette bulmuşlar. Motosikletler o kadar çok ki trafiğin tıkanması bir tarafa tehlikesi artmış. İnsan araba sürerken hayli tedirgin oluyor.

Duraliler köyü üzerinden devam eden yolculuğumuz, kanyon tabelalarını takip ederek sürdü. Nihayet son "Kanyona Gider" yazılı tabelanın önünde park etmiş araçların yanına biz de park ettik. Tabelada ok işaretiyle gösterilen yön trafiğe kapatılmış bir orman yoluydu. Demek ki bundan sonrasını yürümek gerekiyordu. Biz de arabayı bırakıp yola revan olduk. Ancak ne in var ne de cin... Az gittik, uz gittik, orman geçtik, su arıklarının altından üstünden geçtik, tam yarım saat yol yürüdükten sonra yolumuz bitti. Görünürde ne Kanyon var, ne araba ne de bir âdemoğlu... Yolda arılar gördük, uzun zamandır orada olduğu anlaşılan leşler gördük, bataklık gördük ama bir Allah'ın kulunu görmedik. Elimiz mahkûm, "maceramız buraya kadarmış" dedik ve geri dönmeye karar verdik. Dönüşte yabani üzüm, böğürtlen ve kuş üzümü yiyerek hayatta kaldık 😊.

Mavi Fırtına'nın yanına geldiğimizde orada bulunan ve kanyonda yüzdüğü anlaşılan birisine nasıl gidebileceğimizi sordum. O da biraz ileride park etmiş arabalar göreceğimi, onların yanından dar bir araba yolu olduğunu, geçebilirim o yolun kanyona götüreceği söyledi sağ olsun. Teşekkür edip yola revan olduk. Tam da o arkadaşım söylediği gibi bir geçit vardı ama oradan geçmek cesaret istiyordu. Neyse "Bismillah" deyip, başladım geçmeye. Çok şükür zararsız ziyansız, Mavi Fırtına'yı çizdirmeden altını sürmeden geçtim. Biraz yol gittikten sonra yine bir araba grubunun yanına park ettim. Bu arada

önceki orman yolunda düz değil de sağa doğru gitseymişiz de bu yola çıkacakmışız. Her şey nasip tabi.

Suyun kenarına indik. Ama tam bir hayal kırıklığı (!) internetteki fotoğraflara çok benzeyen bu yer ancak yirmi metre karelik sığ bir suydü. “Bu kadar yolu, bu kadar çileyi bunun için mi çektik biz?” İnternette burası harika gözüküyordu. Demek ki mesele, fotoğrafı nasıl çektiğinizle ilgili. Kadraj, ışık, açı vs. özellikleri iyi kullanarak harika fotoğraf çeker ve insanları oraya yönlendirebilirsiniz. Herhalde biz de biraz bu fotoğrafların kurbanı olmuşuk.

Yanımıza gelen ve aynı kaderi yaşadığımız diğer çiftle birlikte, “acaba başka bir yer mi var?” diye etrafa sorduk. Kanyonun geldiğimiz yer olmadığını, asıl yüzülecek ve görülecek yerin biraz ileride olduğunu öğrendik ve yola yürüyerek devam ettik. Kısa bir yürüyüşten sonra arabalarla karşılaşınca, varın siz hayal edin bizdeki hayal kırıklığını. Meğer arabalarla başka bir yoldan kanyonun ağzına kadar gelinebiliyormuş.

Bu olumsuz düşünceleri bir yana bırakıp manzaranın tadını çıkartma zamanı. Delikanlı ile birlikte vakit kaybetmeden kanyonun serin sularına daldık.

Bize müsaade edin suyun tadını çıkartalım...

Antalya, 28.08.2024, (Saat 10.40)

Başka bir gün ve başka bir seyahatte görüşmek ümidiyle...

Kaynaklar

Akar, T. (2009). “Osmanlı Kentinde Ticari Mekânlar: Bedesten-Han-Arasta-Çarşı Mekanları Literatür Değerlendirmesi”. *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi* 13, 267-292.

Akpınar, A. (2015). Rönesans ve Barok Dönemi Sanatçılarına Ait Eskizlerin Temel Sanat Eğitimi Açısından Önemi. Erzurum: Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.

Akurgal, E. (1997). *Anadolu Kültür Tarihi*. Ankara: TÜBİTAK.

Arslan, H. D. (2018). “Eğitim Binasının Temeli: Sıbyân Mektepleri”. *International Journal of Social and Humanities Sciences Research (JSHSR)* 5/26, 2562-2570. <https://doi.org/10.26450/jshsr.628>

Balık, İ. (2022). “II. Haçlı Seferinin Seyrini Değiştiren Savaş: Kazıkbeli”. *Selçuk Üniversitesi Selçuklu Araştırmaları Dergisi* 15, 31-62. <https://doi.org/10.23897/usad.1067767>

Bayat, A. H. (1997). “Hafsa Sultan”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 15/122-123. İstanbul: TDV Yayınları.

Bırol, İ. A. (2010). “Şükûfe”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 39/258-259. İstanbul: TDV Yayınları.

Çetinaslan, M. (2013). “Hünkâr Mahfillerinin Ortaya Çıkışı, Gelişimi ve Osmanlı Dönemi Örnekleri”. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 29, 61-74.

Çifçi, F. (2006). Kastamonu Camileri, Türbeleri ve Diğer Tarihi Eserleri. 2 Cilt. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Kastamonu Şubesi. https://www.kitantik.com/product/KASTAMONU-CAMILERI-TURBELERI-VE-DIGER-TARIHI-ESERLER-CILT-1-2_0z8kglty0z4h8q1aln

Dallal, Y. - Yaman, B. (2019). “Erken Osmanlı Mimarisinde Kullanılan Mukarnas Biçimleri”. *Süleyman Demirel Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 42, 75-91.

Evliya Çelebi (2004). *Günümüz Türkçesiyle Evliya Çelebi Seyahatnâmesi*. thk. Seyit Ali Kahraman - Yücel Dağlı. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

Hızlı, M. (1987). “Somuncu Baba”. *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 2/1, 263-271.

- İstek, G. (2023). *İskipli Mehmed Atıf Efendi*. Siyer Yayınları.
- Kara, M. (2016). *Teslimiyet ve Samimiyet Örneği Şeyh Şaban-ı Veli*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı.
- Karakaya, E. (2006). “Murâdiye Külliyesi”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 31/201-203. İstanbul: TDV Yayınları.
- Kürklü, G. (2011). “Geleneksel Türk Ahşap Sanatı Kündekari ve Günümüz Teknolojisine Sahip Atölye Ortamında Yapılabilirliği”. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Fen Ve Mühendislik Bilimleri Dergisi* 11/1, 13-20.
- Serin, M. (1997). “Hamdullah Efendi, Şeyh”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 15/449-452. İstanbul: TDV Yayınları.
- Şahin, İ. - Emecen, F. (1991). “Amasya”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 3/1-4. İstanbul: TDV Yayınları.
- Tezcan, N. (1994). “Manisa Mevlevihanesi”. *Osmanlı Araştırmaları* 14/14, 185-193.
- Tuncer, G. (2001). “Pomza Madencilğine Genel Bir Bakış”. *Journal of Engineering Sciences* 7/2, 267-276.
- Turan, Ş. (1992). “Bayezid II”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 5/234-238. İstanbul: TDV Yayınları.
- Uzun, C. (2014). “17. Yüzyılda Harput'ta Ulu Camii”. *Fırat Üniversitesi Harput Araştırmaları Dergisi* 1/2, 29-48.
- Yavuz, M. (2023). “Candaroğlu İsmail Bey ve Medresesi (1419-1479)”. *Bitlis İslamiyat Dergisi* 5/1, 1-29. <https://doi.org/10.53442/bider.vi.1214118>
- Yıldırım, N. (2008). “Sabuncuoğlu Şerefeddin”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 35/358-359. İstanbul: TDV Yayınları.
- Yücel, Y. (1993). “Çobanoğulları”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 8/354-355. İstanbul: TDV Yayınları.
- “Greco-Persian Wars | Definition, Battles, Summary, Facts, Effects, & History | Britannica”. Erişim 18 Kasım 2024. <https://www.britannica.com/event/Greco-Persian-Wars>
- “Kubbealtı Lugatı”. Erişim 18 Kasım 2024. <https://lugatim.com/s/T%C3%9CM%C3%9CL%C3%9CS>

“Müze ve Ören Yerleri Giriş, Bilgilendirme ve Yönlendirme Tabelalarına İlişkin Yönerge”. Erişim 18 Kasım 2024.
<https://teftis.ktb.gov.tr/yazdir?9BEE96213507996CD7BF798658FC61EB>

“Nemrut Krater Gölü”. Erişim 18 Kasım 2024.
<http://www.tatvan.gov.tr/nemrut-krater-golu>

Kültür Portalı. “Sivas Ulu Camii”. Erişim 18 Kasım 2024.
<http://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/sivas/gezilecekyer/svas-ulu-cam>

ISBN: 978-625-378-033-3